JACK LONDON

PASİFİK ÖYKÜLERİ 1

Güney Denizi Hikâyeleri

ALFA | EDEBİYAT

GÜNEY DENİZİ HİKÂYELERİ

JACK LONDON (1876-1916)

San Fransisco doğumlu ABD'li gazeteci ve roman yazarı. İnsan ve insanın doğayla olan mücadelesini tüm gerçekliğiyle anlattığı romanlarıyla ün saldı. Küçük yaşlarda çalışmaya başladı, şehir kütüphanesinde okuduğu kitaplarla kendi kendini eğitti. Okuduğu serüven romanlarından farksız, macerelarla dolu bir hayat sürdü. İstridye korsanlığı yaptı, türlü işlere girip çıktı, serserilik yaptı, hapis yattı, sosyalizmin aktif bir destekleyicisi olmasına rağmen ırklar hakkında tartışmalı görüşler besledi. 1897'de Klondike'a altın aramaya gidenlere katıldı ve *Vahşetin Çağrısı*, *Beyaz Diş* gibi en tanınmış kitaplarını buradaki deneyimlerinden yararlanarak yazdı. Yazdıklarından yüksek gelir elde eden ilk yazarlardan biriydi. İki kez evlendi ve 1916'da çiftliğinde öldü. Morfin kullandığı için pek çok kaynakta intihar ettiği söylense de ölüm raporunda üremiden öldüğü yazar. Önemli romanları şunlardır: *Vahşetin Çağrısı* (1903), *Deniz Kurdu* (1904), *Beyaz Diş* (1906), *Demir Ökçe* (1908), *Martin Eden* (1908), *John Barleycorn* (1913).

MEHMET MORALI

1956'da İstanbul'da doğdu. Saint Joseph Lisesini ve Boğaziçi Üniversitesi, Elektrik-Elektronik Mühendisliği Bölümünü bitirdi. 1996'dan bu yana İngilizce ve Fransızcadan çeviri yapıyor. Önemli çevirilerinden bazıları: David Harvey, *Sosyal Adalet ve Şehir* (2006, Metis); Mark Mazower, *Karanlık Kıta: Avrupa'nın 20. Yüzyılı* (2003, 2008); Olivier Roy, *Yeni Orta Asya ya da Ulusların İmal Edilişi* (2009, Metis); Sevtap Demirci, *Belgelerle Lozan: Taktik-Stratejik-Diplomatik Mücadele*, 1922-1923 (2011, Alfa); Nadia El Cheikh, *Arapların Gözüyle Bizans* (2012, Alfa); M. Naim Turfan, *Jön Türklerin Yükselişi* (2013, Alfa); Susan Wise Bauer, *Antik Dünya* (2013, Alfa), Susan Wise Bauer, *Ortaçağ Dünyası* (2014, Alfa).

South Sea Tales: Güney Denizi Hikâyeleri
© 2015, ALFA Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Kitabın Türkçe yayın hakları Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti.'ne aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve mali hakları saklıdır.

Yayıncı ve Genel Yayın Yönetmeni M. Faruk Bayrak
Genel Müdür Vedat Bayrak
Yayın Yönetmeni Mustafa Küpüşoğlu
Yayına Hazırlayan Tülin Er
Kapak Tasarımı Adnan Elmasoğlu
Sayfa Tasarımı Zuhal Turan

ISBN 978-605-171-031-0
1. Basım: T 2015

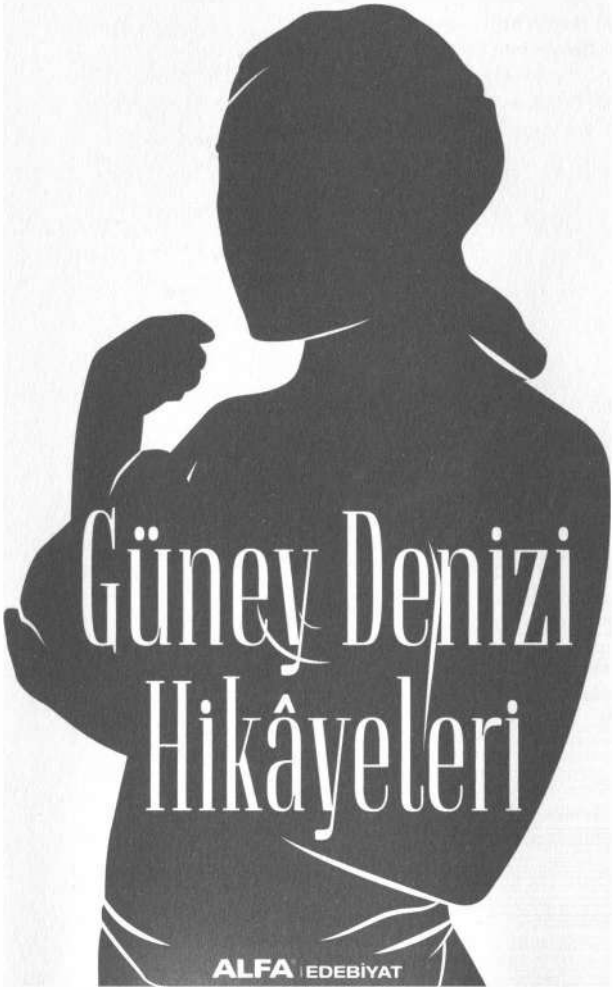
Baskı ve Cilt
Melisa Matbaacılık
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8 Bayrampaşa-İstanbul
Tel: 0(212) 674 97 23 Faks: 0(212) 674 97 29
Sertifika no: 12088

Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Alemdar Mahallesi Ticarethane Sokak No: 15 34410 Fatih-İstanbul
Tel: 0(212) 511 53 03 (pbx) Faks: 0(212) 519 33 00
www.alfakitap.com - info@alfakitap.com
Sertifika No: 10905

JACK LONDON

PASİFİK ÖYKÜLERİ 1

Çevirmen Mehmet Moralı

Güney Denizi Hikâyeleri

ALFA EDEBİYAT

İçindekiler

Mapuhi'nin Evi, 7
Balina Dişi, 38
Mauki, 51
Yah! Yah! Yah!, 72
Kâfir, 89
Berbat Solomonlar, 116
Kaçınılmaz Beyaz Adam, 136
McCoy'un Tohumu, 149

Mapuhi'nin Evi

Aorai hatlarının hantallığına karşın, hafif esintide kolaylıkla yönetilebiliyordu. Kaptan da gemiyi kırılan dalgaların hemen dışına kadar yaklaştırıp açıkta eğlendi. Hikueru atolü dövülmüş mercan kumundan oluşan yüz metre kadar genişliğinde, çevresi otuz kilometreyi aşkın bir daireydi ve denizin en yüksek halinde su seviyesini bir-bir buçuk metre kadar aşıyordu. Muazzam, cam gibi lagünün dibinde çok istiridye vardı ve uskunanın güvertesinden, atolün ince çemberinin ötesinde çalışan dalgıçlar seçilebiliyordu. Ama lagünün bir ticaret uskunasının geçebileceği kadar bile açıklığı yoktu. Elverişli bir meltem estiğinde bazı kotralar dolambaçlı ve sığ kanaldan içeri girebilirdi ama uskunalar dışta demir atıp küçük filikalarını içeri gönderiyordu.

Aorai'den ustaca bir filika sallandırıldı ve içine yarım düzine kadar esmer tenli tayfa indi, üzerlerinde yalnızca kırmızı kasık bağları vardı. Kürekleri indir-

diler, bu arada Avrupalı olduğunu belirleyen beyaz tropik giysili genç bir adam da filikanın kıçındaki dümene geçmişti. Açık renk derisindeki altın ışıltı Polinezya kanını açığa vuruyordu ve gözlerinin parlak mavisinde altın rengi ışıltılar oluşturuyordu. Adı Raoul'du, sahip olduğu *Aorai*'ye benzeyen yarım düzine başka uskunayı da işleten, varlıklı çeyrek melez Marie Raoul'un küçük oğlu Alexandre Raoul. Girişin hemen dışındaki akıntıyla boğuşup köpüklü gelgit dalgasına girip çıkan filika, lagünün cam gibi sükûnetine ulaştı. Genç Raoul beyaz kumlara atlayıp uzun boylu bir yerliyle el sıkıştı. Adamın göğsü ve omuzları muhteşemdi; ama elinin altında zamanın beyazlaştırdığı beş-on santim kadar kemiğin çıktığı güdük sağ kolu, onun dalgıçlık günlerine son veren ve ayak işleri yapıp küçük menfaatler için dolaplar çevirmesine neden olan bir köpekbalığı macerasının tanığıydı.

"Duydun mu Alec?" oldu ilk sözleri. "Mapuhi bir inci buldu; öyle bir inci ki... Böylesi ne Hikueru'da, ne tüm Paumotu'larda, ne de dünyada görüldü. İnciyi ondan satın al. Şimdi elinde. Bunu sana ilk benim söylediğimi de unutma. Aptalın tekidir, ucuza alabilirsin. Tütünün var mı?"

Raoul sahilden doğruca bir palmiye ağacının altındaki kulübeye yollandı. O annesinin süperkargosuydu* ve görevi de tüm Paumotu adalarını tarayıp kopra,† istiridye kabuğu ve inci toplamaktı.

O genç bir süperkargoydu, bu vekil olarak ikinci

---

* Süperkargo (supercargo): Ticaret gemilerinde, armatörün ticari işlerini yürütmekle görevli vekili, ticaret memuru –çn.

† Kurutulmuş hindistancevizi –ed.n.

yolculuğuydu ve incileri değerlendirmedeki deneyim eksikliğinin korkusunu gizlice içinde taşıyordu. Ama Mapuhi inciyi ona gösterdiğinde doğan şaşkınlığını gizlemeyi başardı ve yüzünde kayıtsız, ticari bir ifade sergileyebildi. Çünkü inci onda şok etkisi yaratmıştı. Güvercin yumurtası kadardı, şekli kusursuz bir küreydi, bütün renklerin yansıdığı parlak bir beyazlığı vardı. Hiç böyle bir şey görmemişti. Mapuhi inciyi avucuna bıraktığında, ağırlığı onu şaşırttı. Bu onun iyi bir inci olduğunu gösteriyordu. Cebinden çıkardığı büyüteçle inciyi yakından inceledi. Hiçbir kusuru, lekesi yoktu. Saflığı, elinden atmosfere karışır gibiydi. Gölgede yeniay gibi yumuşak bir ışıltısı vardı. O kadar saydam bir beyazlığa sahipti ki inciyi bir bardak suya bıraktığında zor seçti. O kadar hızlı ve doğrudan dibe inmişti ki ağırlığının mükemmel olduğu anlaşılıyordu.

"Eh, buna ne istiyorsun?" diye sordu, kayıtsız bir ifade takınmaya çalışarak.

"Ben," diye söze başladı Mapuhi ve arkasında, esmer suratının çerçevelediği iki kadın ve bir kız çocuğu da baş sallayarak onun isteğini onayladıklarını belirttiler. Bastırılmış bir hevesin hareketlendirdiği kafaları ileri uzanmıştı, gözleri tamahkârca parlıyordu.

"Bir ev istiyorum," diye Mapuhi devam etti. "Galvaniz demirden çatısı ve sekiz köşe bir duvar saati olmalı. Altı kulaç* uzunluğunda ve çepeçevre verandası olacak. Merkezde, ortasında yuvarlak bir masa bulunan, duvarında da sekiz köşeli saati olan büyük bir oda olacak. Dört yatak odası olacak, bü-

* Yaklaşık 11 metre –çn.

yük odanın iki yanında ikişer tane ve her odada demir bir yatak, ikişer iskemle ve bir lavabo olacak. Evin arkasında da bir mutfak bulunacak, güzel bir mutfak, tencereleri, tavaları ve bir kuzinesiyle. Ve bu evi benim adam olan Fakarava'da inşa edeceksin."

"Bu kadar mı?" diye sordu Raoul, inanmaz bir ifadeyle.

"Bir dikiş makinesi de olmalı," diye konuştu, Mapuhi'nin karısı Tefara.

"Sekizgen saati unutma," diye ekledi Nauri, Mapuhi'nin annesi.

"Evet bu kadar," dedi Mapuhi.

Genç Raoul güldü. Yürekten, uzun uzun güldü. Ama gülerken, bir taraftan da gizlice zihninden matematik problemleri çözüyordu. Hayatında hiç ev inşa etmemişti ve ev inşasıyla ilgili mefhumları bulanıktı. Gülerken, bir yandan da Tahiti'ye malzeme için yapılacak yolculuğun, malzemelerin, Fakarava'ya olan dönüş yolculuğunun, onları karaya çıkarmanın ve evi inşa etmenin maliyetini hesaplıyordu. Emniyet payı da bırakırsa dört bin Fransız dolarına mal olacaktı – dört bin Fransız doları yirmi bin Fransız frangı ediyordu. Bu olanaksızdı. Böylesi bir incinin değerini nasıl bilebilirdi ki? Yirmi bin frank çok paraydı – üstelik annesinin parası.

"Mapuhi," dedi. "Sen koca bir aptalsın. Para olarak bir fiyat söyle."

Ama Mapuhi başını salladı ve arkasındaki üç kafa da birlikte sallandılar.

"Evi istiyorum," dedi. "Altı kulaç uzunluğunda ve çepeçevre verandası..."

"Evet evet," diye kesti Raoul. "Evin nasıl olacağını biliyorum ama olmaz. Sana bin Şili doları veririm."

Dört kafa topluca susarak buna olumsuz yanıt verdi.

"Mal olarak da yüz Şili doları."

"Evi istiyorum," diye başladı Mapuhi.

"Evin sana ne yararı olacak?" diye sordu Raoul. "İlk tayfun nasıl olsa süpürüp götürecek. Bunu biliyor olman lazım. "Kaptan Raffy şimdi bile bir fırtına kopacak gibi diyor."

"Fakarava'da değil," dedi Mapuhi. "Orada toprak çok daha yüksek. Bu adada evet. Herhangi bir tayfun Hikueru'yu süpürüp atar. Ev Fakarava'da olacak. Altı kulaç uzunluğunda ve çepeçevre verandası olacak..."

Böylece Raoul yeniden evin öyküsünü dinledi. Mapuhi'nin kafasından ev takıntısını sökmek için saatlerce uğraştı; ama Mapuhi'nin annesiyle karısı ve Mapuhi'nin kızı Ngakura onu ev kararlılığında desteklediler. İstenen evin ayrıntılı tarifini yirminci kez dinlerken, Raoul kapı aralığından uskunanın ikinci filikasının sahile yanaştığını gördü. Tayfalar kürekleri ellerinden bırakmamıştı, bu gitmekte acele edildiğinin göstergesiydi. *Aorai*'nin ikinci kaptanı kıyıya atladı, tek kollu yerliyle bir şeyler konuştu, sonra Raoul'a doğru seğirtti. Gün birden kararmış, ani bir fırtına güneşi kapatmıştı. Lagünün ötesinden, Raoul ufukta yaklaşan rüzgârın meşum çizgisini görebiliyordu.

"Kaptan Raffy bir an önce toparlanıp buradan gitmemiz gerektiğini söylüyor," dedi ikinci kaptan.

"Eğer istiridye varsa, onları sonraya bırakmamız gerektiğini söylüyor. Barometre yirmi dokuz yetmişe kadar düştü."

Rüzgâr sağanağı kafalarının üzerindeki palmiye ağacına ve ötedeki hindistancevizi ağaçlarına çarptı ve yarım düzine kadar olgun hindistancevizi tok bir sesle yere düştü. Sonra uzaklardan yağmur geldi, rüzgâr cephesinin gürültüsüyle ilerledi ve lagünün sularının topaklar halinde havalanmasına neden oldu. İlk damlaların sert takırtısı yapraklara vurduğunda Raoul ayağa fırlamıştı.

"Bin Şili doları, nakit, Mapuhi," dedi. "Ve iki yüz Şili doları değerinde mal."

"Bir ev istiyorum," diye başladı diğeri.

"Mapuhi!" diye haykırdı Raoul, sesini duyurabilmek için. "Sen bir aptalsın!"

Evden dışarı fırladı ve ikinci kaptanla yan yana kumsaldan filikaya doğru ilerlemeye çabaladı. Filikayı göremiyorlardı. Tropik yağmur bir perde gibi önlerini kapatıyor, bu yüzden yalnızca ayaklarının altındaki kumsalı ve kuma vurup eşeleyen küçük dalgacıkları görebiliyorlardı. Tufanın içinden biri belirdi. Bu tek kollu Huru-Huru'ydu.

"İnciyi aldın mı?" diye Raoul'un kulağına bağırdı.

"Mapuhi tam bir aptal!" diye haykırdı o da ve ertesi saniye boşanan suların altında birbirlerini kaybettiler.

Yarım saat sonra, atolün deniz tarafından bakan Huru-Huru iki filikanın çekildiğini ve *Aorai*'nin burnunu denize doğrulttuğunu gördü. Ve teknenin yakınında, tam da o anda sağanağın kıyısında başka bir

uskunanın rüzgârı başa alıp durduğunu ve denize bir filika indirdiğini fark etti. Teknenin adı *Orohena*'ydı, kendi ticaretini kendisi yürüten ve kuşkusuz o anda filikanın kıçına yerleşmiş bulunan melez tüccar Toriki'ye aitti. Huru-Huru kıkırdadı. Mapuhi'nin bir önceki yıl aldığı ticari mallardan dolayı Toriki'ye borçlu olduğunu biliyordu.

Sağanak geçmişti. Sıcak güneş parlıyordu ve lagün gene aynaya dönmüştü. Hava tutkal gibi yapış yapıştı ve ağırlığı ciğerlerin üzerine çökmüş, nefes almayı güçleştiriyordu.

"Haberi duydun mu Toriki?" diye sordu Huru-Huru. "Mapuhi bir inci buldu. Hikueru'da böyle inci bulunmadı, ne Paumotu'ların bir yerinde ne de dünyanın herhangi bir yerinde. Mapuhi aptalın biri. Üstelik sana borcu var. İlk sana söylediğimi unutma. Tütünün var mı?"

Ve Toriki, Mapuhi'nin ot kulübesine gitti. Buyurgan ama hayli aptal bir adamdı. Kayıtsızca muhteşem inciye baktı; bir anlığına göz attı ve fütursuzca cebine koydu.

"Şanslısın," dedi. "Bu güzel bir inci. Sana hesaptan kredi vereceğim."

"Ben bir ev istiyorum," diye başladı Mapuhi, dehşet içinde. "Altı kulaç olacak..."

"Altı kulaç büyükanandır!" diye yanıtladı tüccar. "Borçlarını ödemek istiyorsun, değil mi? Bana bin iki yüz Şili doları borcun vardı. Pekâlâ, artık borcun yok. Ödeştik. Ayrıca, sana iki yüz Şili kredi vereceğim. Eğer Tahiti'ye gittiğimde inci iyi para ederse, sana bir yüzlük daha kredi vereceğim; o zaman üç yüz olacak.

Ama unutma, eğer inci iyi para ederse. Zarar bile edebilirim."

Mapuhi üzüntüyle kollarını kavuşturdu ve başını eğip oturdu. İncisini çaldırmıştı. Ev yerine, borç ödemişti. İncinin karşılığında gösterecek bir şey yoktu.

"Sen bir aptalsın," dedi Tefara.

"Sen bir aptalsın," dedi annesi Nauri. "Niye inciyi onun eline verdin?"

"Ne yapsaydım?" diye itiraz etti Mapuhi. "Ona borcum vardı. İncinin bende olduğunu biliyordu. Onu görmek istediğini söylediğini duydunuz. Ona ben söylemedim. Biliyordu. Başka birisi ona söylemiş. Üstelik ona borcum vardı."

"Mapuhi bir aptal," diye onları taklit etti Ngakura.

On iki yaşındaydı ve başka bir şey bildiği yoktu. Mapuhi, kızı serseme çeviren bir tokat atarak sinirini yatıştırmaya çalıştı. Tefara ve Nauri gözyaşlarına boğulup onu kadınca azarladılar.

Sahilde etrafı seyreden Huru-Huru tanıdık bir üçüncü uskunanın girişin dışında demir atıp bir filika indirdiğini gördü. Bu *Hira*'ydı, tekne için uygun bir ad, çünkü sahibi bir Alman Yahudisi olan Levy'ydi; inci tüccarlarının en büyüğüydü ve bilindiği gibi *Hira*, Tahiti'de balıkçıların ve hırsızların tanrısıydı.

"Haberi duydun mu?" diye sordu Huru-Huru, kocaman çarpık uzuvlu şişman bir adam olan Levy sahile çıkarken. "Mapuhi bir inci buldu, Hikueru'da böyle inci görülmedi, ne Paumotu'larda ne de dünyada. Mapuhi aptalın biri, inciyi bin dört yüz Şili karşılığında Toriki'ye sattı, kulübenin dışından dinledim.

Toriki de aynen bir aptal. Ondan ucuza alabilirsin. İlk sana söylediğimi unutma. Tütünün var mı?"

"Toriki nerede?"

"Kaptan Lynch'in evinde, apsent içiyor. Bir saattir orada."

Levy ve Toriki apsent içip inci pazarlığı yaparken, Huru-Huru onları dinledi ve yirmi beş bin frank gibi şaşırtıcı bir fiyatta anlaştıklarını duydu.

Tam o sırada, hem *Orohena* hem de *Hira* kıyıya yaklaşıp tüfeklerini ateşleyerek telaşla işaret vermeye başladı. Üç adam dışarı çıkar çıkmaz iki uskunanın aceleyle demir alıp kıyıdan uzaklaştığını, ana yelkenlerini toplayıp floklarıyla bembeyaz suyun üzerinde onları yana yatıran kasırganın pençesinden kaçtığını gördü. Sonra yağmur görüşlerini kapattı.

"Yağmur dinince geri gelirler," dedi Toriki. "Buradan gitsek iyi olur."

"Cıva seviyesi biraz daha inmiş olmalı," dedi Kaptan Lynch.

Beyaz sakallı bir deniz kaptanıydı, çalışmak için fazlaca yaşlanmış ve astımıyla uzlaşı halinde yaşayabileceği tek yerin Hikueru olduğunu öğrenmişti. İçeri, barometreye bakmaya gitti.

"Yüce Tanrım!" diye haykırdığını duydular ve içeri onun yanına koşup ibreye baktılar, yirmi dokuz-yirmi gösteriyordu.

Gene dışarı çıktılar, bu kez kaygıyla denizi ve gökyüzünü seyrettiler. Fırtına uzaklaşmıştı; ama gökyüzü hâlâ kapalıydı. İki uskunanın, yanlarında bir diğeriyle, tüm yelkenleri açık yaklaştığını gördüler. Rüzgârın yönü değişince yelkenleri gevşettiler ve beş dakika

sonra da aniden ters yöne değişen rüzgâr her üç uskunayı da hazırlıksız yakaladı; kıyıdakiler donanımlarının gevşediğini ya da çözüldüğünü görebildiler. Dalganın sesi yüksek, derin ve tehditkârdı, deniz kabarıyordu. Gözlerinin önünde müthiş bir şimşek çaktı, karanlık günü aydınlattı ve gök gürültüsü çılgınca sardı onları.

Toriki ve Levy filikalarına doğru bir koşu tutturdular, Levy paniğe kapılmış bir suaygırı gibi koşturuyordu. İki filika atolün girişinden çıkarken, *Aorai*'nin içeri giren filikasının yanından geçtiler. Kıçta kürekçileri yüreklendiren Raoul duruyordu. İncinin görüntüsünü zihninden atamadığı için, Mapuhi'nin bir ev fiyatını kabul etmeye geliyordu.

Sahile vardığında fırtına o kadar yoğunlaşmıştı ki Huru-Huru'yla birbirlerini göremeyip çarpıştılar.

"Çok geç," dedi Huru-Huru. "Mapuhi inciyi bin dört yüz Şili karşılığı Toriki'ye sattı, Toriki de Levy'ye yirmi beş bin frank karşılığında sattı. Levy de bunu Fransa'da yüz bin franga satacak. Tütünün var mı?"

Raoul rahatladığını hissetti. İnci sorunu ortadan kalkmıştı. Artık endişelenmesi gerekmiyordu, inciyi ele geçirememiş olsa da... Ama Huru-Huru'ya inanmadı. Mapuhi inciyi pekâlâ bin dört yüz Şili karşılığı satmış olabilirdi ama inciden anlayan Levy'nin yirmi beş bin frank ödemiş olduğunu düşünmek çok fazlaydı. Raoul konuyu Kaptan Lynch'e danışmaya karar verdi; ama yaşlı denizcinin evine vardığında, onu gözleri faltaşı gibi açık barometreye bakar buldu.

"Ne görüyorsun?" diye sordu endişeyle Kaptan Lynch, bir yandan da gözlüklerini silip alete bir daha baktı.

"Yirmi dokuz-on," dedi Raoul. "Şimdiye kadar hiç bu kadar düştüğünü görmemiştim."

"Ben de!" diye homurdandı kaptan. "Çocukluğumdan yetişkinliğime kadar elli yıl tüm denizlerde dolaştım, bu kadar düştüğünü hiç görmedim. Dinle!"

Kırılan dalgalar gümbürdeyip kulübeyi sarsarken, bir anlığına durdular. Sonra dışarı çıktılar. Fırtına geçmişti. Bir mil kadar uzakta sakinleşmiş olan *Aorai*'nin, kuzeybatıdan görkemli bir şekilde gelen ve mercan kıyısına şiddetle çarpan muazzam denizde çılgınca silkelendiğini görebiliyorlardı. Filikadaki denizcilerden biri geçidin ağzını gösterip başını salladı. Raoul bakınca bir köpük ve çırpıntı kargaşası gördü.

"Sanırım bu gece sizinle kalacağım Kaptan," dedi, sonra tayfaya dönüp tekneyi açığa çekerek kendisi ve arkadaşları için sığınacak bir yer bulmasını söyledi.

"Tam yirmi dokuz," diye bildirdi, barometreye bakmak üzere kulübeye girmiş olan Kaptan Lynch, elinde bir iskemle tutuyordu.

Oturup denizin manzarasını seyretmeye koyuldu. Güneş kendisini gösterip günün bunaltıcılığını artırdı, bu arada deniz hâlâ sakindi. Sular kabarmayı sürdürüyordu.

"Denizi bu hale ne getiriyorsa, çok etkileniyorum," dedi Raoul huysuzca söylenerek.

"Rüzgâr yok, gene de bak, bak şu gelene!"

Miller boyunca, on binlerce ton ağırlığı taşıyan dalga narin atolü deprem gibi sarstı. Kaptan Lynch irkildi.

"Haşmetli!" diye bağırdı, iskemlesinden yarı yarıya kalktı, sonra yeniden olduğu yere çöktü.

"Ama rüzgâr yok," diye ısrar etti Raoul. "Beraberinde rüzgâr olsa anlardım."

"O da gelecek, hiç merak etme!" diye geldi acı yanıt.

İki adam sessizce oturdular. Ter damlacıkları derilerinin üzerinde sayısız minik noktacık oluşturuyor, birlikte hareket ederek nem kümeleri haline geliyor, sonra da yere damlayan dereciklere dönüşüyordu. Nefes almaya çalıştılar. Yaşlı adamın çabası özellikle acı vericiydi. Bir dalga sahili süpürdü, hindistancevizlerinin gövdelerini yalayarak neredeyse ayaklarına kadar geldi.

"Suyun en üst seviyesini hayli geçti," diye dikkatini çekti Kaptan Lynch; "ve ben on bir yıldır buradayım." Saatine baktı. "Saat üç olmuş."

Bir adamla bir kadın, peşlerinde çocukları ve köpekleriyle umutsuzca geçtiler. Evin ötesinde durakladılar ve belli bir kararsızlık yaşadıktan sonra, kuma oturdular. Birkaç dakika sonra, ters yönden başka bir aile geldi, adamla kadın çeşitli eşyalar taşıyordu. Kısa sürede, her yaş ve cinsiyetten yüzlerce kişi kaptanın evinin çevresinde toplandı. Kaptan, yeni gelenlerden kollarında bebeğini tutan bir kadına seslendi ve evinin biraz önce lagüne sürüklendiği haberini aldı.

Bu kilometrelerce mesafedeki en yüksek toprak parçasıydı ve her yanda birçok yerde yükselen sular

atolün ince çemberini yarmış, lagüne doğru ilerliyordu. Çepeçevre yirmi mil boyunca atolün çemberi uzanıyordu ve hiçbir yerinde doksan metreden geniş değildi. Dalış mevsiminin ortasındaydılar ve çevredeki tüm adalardan, hatta Tahiti kadar uzaklardan yerliler toplanmıştı.

"Burada bin iki yüz kadın, erkek ve çocuk var," dedi Kaptan Lynch. "Acaba yarın kaç tanesi burada olacak?"

"Ama neden esmiyor? Ben bunu bilmek istiyorum," diye sordu Raoul.

"Merak etme genç adam, merak etme; dertlerin hızla gelecek."

Daha Kaptan Lynch konuşurken, büyük bir su kütlesi atole çarptı.

Deniz suyu iskemlelerinin altında yedi-sekiz santim kadar yükseldi. Kadınlardan kısık bir korku inlemesi çıktı. Çocuklar, elleri kenetli, muazzam dalgalara bakıp ağlıyorlardı. Suyun içinde çaresizlikle çırpınan tavuklar ve kediler, ortak bir karar almışçasına, uçuşup koşuşturarak kaptanın evinin damına sığındılar. Bir Paumotu'lu, elinde kedi yavruları dolu bir sepetle, bir hindistancevizi ağacına tırmandı ve altı metre yukarıda sepeti bağladı. Anne aşağıdaki suda inleyip bağırarak debeleniyordu.

Güneş hâlâ parlıyor ve ölüm sessizliği sürüyordu. Oturdular ve *Aorai*'nin dalgalarla çılgınca sarsılmasını seyrettiler. Kaptan Lynch karaya hücum eden muazzam su dağlarına baktı. Görmeye dayanamayacak hale geldiğinde yüzünü elleriyle örttü; ardından eve girdi.

Geri döndüğünde, "Yirmi sekiz-altmış," dedi, sakince.

Elinde bir bobin ince sicim vardı. İki metrelik parçalar halinde kesti, birini Raoul'a verdi, diğerini de kendine ayırdıktan sonra gerisini kadınlara dağıttı ve bir ağaç bulup tırmanmalarını öğütledi.

Kuzeydoğudan hafif bir rüzgâr esmeye başlamıştı ve yanağında hissettiği hava akımı Raoul'un moralini yükseltir gibi oldu. *Aorai*'nin yelkenlerini düzeltip kıyıdan uzaklaştığını görebiliyordu; gemide olmadığına üzüldü. Her halükârda uzaklaşırdı, ama atole gelince –bir dalga kıyıyı aşmıştı ve az kalsın ayaklarını yerden kesecekti– o da kendine bir ağaç seçti. Sonra barometreyi hatırladı ve geri, eve koştu. Aynı çabadaki Kaptan Lynch'e rastladı ve beraberce eve girdiler.

"Yirmi sekiz-yirmi," dedi yaşlı denizci. "Burası bayağı bir cehenneme dönecek – o da neydi öyle?"

Hava içeri üşüşen bir şeylerle dolmuş gibiydi. Ev sarsılıp zangırdadı ve güçlü bir notanın tınısını duyar gibi oldular. Pencereler takırdadı. İki pano devrildi; bir rüzgâr sağanağı içeri girdi, onlara çarptı ve sendelemelerine neden oldu. Karşıdaki kapı çarparak kapandı, menteşeleri kırıldı. Beyaz kapı kolu parçalanıp yere düştü. Odanın duvarları aniden şişen bir balon gibi genişledi. Daha sonra, denizden gelen serpinti evin duvarına çarparken, tüfek takırtısı gibi yeni bir ses duyuldu. Kaptan Lynch saatine baktı. Dört olmuştu. Lacivert çuha bir ceket giydi, barometreyi yerinden çıkardı ve kocaman ceplerinden birine koydu. Dalgalar, kuvvetli bir gürültüyle bir kez daha evi vur-

du; hafif yapı yana yattı, büküldü, temelleri üzerinde döndü ve on derecelik bir açıyla eğildi.

İlk Raoul çıktı. Rüzgâr onu yakalayıp savurdu. Doğuya yöneldiğini fark etti. Büyük bir çabayla kendini kuma attı, çömelip tutundu. Kaptan Lynch, bir saz demeti gibi üzerinden geçti. *Aorai*'nin denizcilerinden ikisi, tutunmakta oldukları bir hindistancevizi ağacını bırakıp onların yardımına koştular; rüzgâra karşı inanılmaz bir açıyla eğilip bükülüyor ve yolun her santimi için savaşıp debeleniyorlardı.

Yaşlı adamın eklemleri kaskatı olmuş tırmanamıyordu, bu yüzden denizciler uç uca bağladıkları kısa ip parçalarıyla her seferinde birer metre çekerek onu gövdeden yukarı kaldırdılar ve sonunda, yerden on beş metre yukarıda ağacın tepesine bağladılar. Raoul yakındaki bir ağacın gövdesine ipini doladı ve yukarı baktı. Korkutucu bir rüzgâr esiyordu. Bu kadar kuvvetli eseceğini hiç düşünmemişti. Bir dalga atolü aştı, onu dizlerine kadar ıslattı ve lagüne boşaldı. Güneş kaybolmuş ve kurşun rengi bir alacakaranlık yerleşmişti. Yatay gelen birkaç yağmur damlası ona çarptı. Etkisi kurşun misketler gibiydi. Tuzlu bir serpinti suratına çarptı. Bir tokata benziyordu. Yanakları acıdı ve istemeden gözlerinden acı gözyaşları aktı. Yüzlerce yerli ağaçlara çıkmıştı; ağaçların tepelerindeki insan salkımları onu güldürebilirdi. Sonra, Tahiti doğumlu olduğundan, gövdesini belden büktü, ağacın gövdesini elleriyle yakaladı, ayaklarının tabanlarını ağacın gövdesine bastırdı ve yukarı doğru tırmanmaya başladı. Tepede iki kadın, iki çocuk ve bir adam buldu. Küçük bir kız, bir kedi yavrusunu kollarına almıştı.

Bulunduğu yerden Kaptan Lynch'e el salladı ve cesur ihtiyar da ona karşılık verdi. Gökyüzü Raoul'u dehşete düşürdü. Çok yaklaşmıştı – doğrusu, sanki kafasının hemen üzerinde gibiydi ve rengi de kurşuniden siyaha dönmüştü. Birçok kişi hâlâ yerde, ağaçların dibine üşüşmüş tutunuyordu. Bu grupların birçoğu dua ediyordu, bir tanesindeyse Mormon misyonerler öğütler veriyordu. Garip bir ses, tempolu, hafif, çok uzaklardaki bir çekirgenin en zayıf sesi kadar hafif, bir anlığına duyulan ama o anda aklına belli belirsiz cenneti ve semavi sesleri getiren bir ses kulağına geldi. Etrafına baktı, başka bir ağacın dibinde iplere ve birbirlerine tutunan bir küme insan gördü. Suratlarının ve dudaklarının hep birlikte oynadığını gördü. Sesleri ona kadar gelmiyordu ama ilahiler söylediklerini biliyordu.

Rüzgâr hızlanmasını sürdürüyordu. Bilinçli bir süreçte bunu ölçmesi olanaksızdı, zira çoktandır onun tüm rüzgâr deneyiminin ötesine geçmişti ama gene de bir şekilde biliyordu ki daha hızlı esiyordu. Çok uzakta olmayan bir yerde, bir ağaç kökünden söküldü ve üstündekileri yere döktü. Kumların üzerinden bir dalga geçti, insanlar gözden kayboldular. İşler çok hızlı gelişiyordu. Lagünün köpüren beyaz yüzeyinde kahverengi bir omuz ve siyah bir kafa gördü. Bir an sonra, onlar da yok oldu. Başka ağaçlar da devrildi, yıkılıyor ve kibrit çöpleri gibi çarpışıyorlardı. Rüzgârın gücü onu şaşırttı. Kendi ağacı da feci şekilde sallanıyordu, kadının biri inliyor ve küçük kızı tutuyordu, kız da hâlâ kedisine sarılmış haldeydi.

Diğer çocuğu tutan adam Raoul'un koluna dokunup işaret etti. Kafasını kaldırıp bakınca Mormon

kilisesinin otuz metre kadar ileride sarhoş gibi ilerlediğini gördü. Temellerinden ayrılmış, rüzgâr ve deniz onu lagüne doğru sürüklemeye başlamıştı. Korkunç bir su duvarı onu yakaladı, devirdi ve yarım düzine kadar hindistancevizi ağacına çarptı. İnsan meyvesi salkımları olgun hindistancevizleri gibi döküldü. Alçalan dalganın içinde yerde oldukları görüldü; kimisi hareketsiz yatıyor, kimisi de kıvranıp debeleniyordu. Bu garip bir şekilde ona karıncaları hatırlattı. Sarsılmamıştı. Dehşetin ötesine geçmişti. Gayet sıradan bir olaymışçasına, bir sonraki dalganın kumsalı insanlardan temizlediğini gördü. Üçüncü, bütün gördüklerinden daha muazzam bir dalga kiliseyi lagüne savurdu; bina orada, Nuh'un gemisini hatırlatacak bir şekilde yarı batmış, sulara kapılıp bilinmezliğe daldı.

Kaptan Lynch'in evine baktı ve orada olmadığını görünce şaşırdı. Olaylar gerçekten hızlı ilerliyordu. Ağaçlarda tutunan insanların birçoğunun yere indiğini fark etti. Rüzgâr daha da artmıştı. Kendi ağacı bunun bir göstergesiydi. Artık sallanmıyor, eğilip bükülmüyordu. Aksine, rüzgârdan sabit bir açıyla eğilmiş, yalnızca titreşiyordu. Ama titreşim hasta ediciydi. Bir diyapazon ya da arpın titreşimi gibiydi. Onu kötü yapan, titreşimin hızıydı. Ağacın kökleri şimdilik onu tutsa da bu gerilime daha fazla dayanamazdı. Bir şeyler kopacaktı.

Ah, biri daha gitmişti. Gittiğini görmemişti ama işte kalıntısı, gövdenin ortasından kopmuş, orada duruyordu. Görmeyen, ne olduğunu bilemezdi. Bu muazzam ses yığınında, yalnızca bir ağacın kırılmasının ya da insanların umutsuzca inlemesinin yeri yoktu.

Olay olduğunda, Kaptan Lynch'ten yana bakmaya karar vermişti. Ağacının gövdesinin hiç ses çıkarmadan tam ortasından koptuğunu gördü. Ağacın tepesi, üzerinde *Aorai*'nin üç tayfası ve yaşlı kaptanla birlikte lagünün üzerine doğru uçmaya başladı. Yere düşmedi ama havada, bir saman çöpü gibi uçtu. Otuz metre boyunca, suyun yüzeyine çarpana kadar gözleriyle uçuşunu izledi. Gözlerini zorladı ve Kaptan Lynch'in veda etmek için el salladığını görür gibi oldu.

Raoul daha fazlasını görmeyi beklemedi. Yerliye dokundu ve yere inmesini işaret etti. Adam istekliydi ama karısı korkudan felç olmuştu ve adam da onunla kalmayı seçti. Raoul ipini gövdeye doladı ve aşağıya doğru kaymaya başladı. Başının üzerinden bir tuzlu su kütlesi geçti. Nefesini tuttu ve umutsuzca ağaca sarıldı. Su duruldu ve ağaç gövdesini siper edip bir kez daha nefes alabildi. İpi daha güvenli bir şekilde bağladı ve o zaman başka bir dalganın altında kaldı. Kadınlardan biri inip ona katıldı, yerli diğer kadın, iki çocuk ve kediyle yukarıda kaldı.

Raoul diğer ağaçların diplerine tutunanların anbean azalışını izlemişti. Şimdi aynı sürecin kendi çevresinde gerçekleştiğini görüyordu. Tutunmak için tüm gücünü harcaması gerekiyordu ve ona katılmış olan kadın gücünü kaybetmeye başlamıştı. Kafasını sudan her çıkardığında önce kendisinin hâlâ nasıl dayandığına şaşıyordu, hemen arkasından da kadının hâlâ orada olduğuna. Sonunda, sudan yalnız başına çıktı. Yukarı baktı, ağacın tepesi de gitmişti. İlk yüksekliğinin yarısına inmiş, kopan yeri titreşiyordu. Kurtulmuştu. Kökler hâlâ tutunuyordu, ağaç da faz-

lalığından kurtulmuştu. Tırmanmaya başladı. O kadar güçten düşmüştü ki yavaşça ilerledi ve seviyelerini aşana kadar arka arkaya dalgalar ona çarptı. Sonra kendisini ağacın gövdesine bağladı, geceye ve kim bilir başka nelere hazırlanmak üzere metanetini topladı.

Karanlıkta kendini pek yalnız hissetti. Ara sıra dünyanın sonu gelmiş, o da kalan son kişiymiş gibi hissetti. Rüzgâr hâlâ artıyordu. Saatler boyunca arttı. Onun hesabına göre on bir buçukta, rüzgâr inanılmaz hale gelmişti. Korkunç, devasa bir şeydi; çığlık çığlığa bir dehşet, çarpıp geçen ama çarpıp geçmeyi sürdüren bir duvar, sonsuz bir duvar. Ona ışık ve uhrevi bir şeylere dönüşmüş gibi gelmişti; hareket halinde gibiydi; sanki tasavvur dışı bir hızla bitmez tükenmez bir kütlenin içinden geçiyordu. Rüzgâr artık hareket halinde hava değildi. Su ya da cıva gibi bir varlık kazanmıştı. Bir sığırın gövdesinden et kopartıyormuş gibi, uzanıp bir parçasını kopartabileceği hissine kapıldı; uzanıp ona tutunabileceğini düşündü, bir uçurumun kenarına tutunabileceği gibi.

Rüzgâr onu boğuyordu. Yüzünü dönüp nefes alamıyordu, çünkü o zaman ağzından ve burun deliklerinden içeri üşüşüyor, ciğerlerini bir kese gibi şişiriyordu. Böylesi anlarda, ona bedeni katı toprakla dolup şişmiş gibi geliyordu. Ancak dudaklarını ağacın gövdesine bastırarak nefes alabiliyordu. Aynı zamanda, rüzgârın bitmek tükenmek bilmeyen baskısı onu bitkin düşürmüştü. Bedeni ve beyni yıpranmıştı. Artık gözlemlemiyor, düşünmüyordu; yarı yarıya bilinçsizdi. Bilincini bir tek fikir işgal etmişti: DEMEK TAYFUN BU. Bu tek fikir düzensizce aklından ge-

çip duruyordu. Ara sıra titreşen zayıf bir alev gibiydi. Bir uyuşukluk halinde ona dönüyordu: DEMEK TAYFUN BU. Sonra başka bir uyuşukluğa geçiyordu.

Tayfunun doruğu gecenin on birinden sabahın üçüne kadar sürdü, Mapuhi ve kadınlarının tutunduğu ağacın tepesi de saat on birde koptu. Mapuhi lagünün yüzeyine çıktı, hâlâ kızı Ngakura'ya tutunuyordu. Yalnızca bir Güney Denizi adalısı böylesi boğucu bir ortamda yaşayabilirdi. Kendisini bağladığı palmiye ağacı köpüklerin ve çalkantının içinde defalarca ters yüz oldu; kimi zaman tutunup kimi zaman da tutunduğu yeri hızla değiştirerek ancak Ngakura'yla kendi kafasını nefes alabilecekleri kadar sık aralıklarla suyun üzerinde tutabildi. Ama düşeye dik açıyla uçuşan serpintiler nedeniyle havanın da çoğunluğu suydu.

On mil ileride, lagün çemberinin diğer kenarı vardı. Burada, yığılmış ağaç gövdeleri, keresteler, sandal kalıntıları ve ev yıkıntıları lagünü geçip hayatta kalabilen sefil yaratıkların onda dokuzunu öldürmüştü. Yarı boğulmuş, bitkin bir şekilde bu çılgınca harca katılmış, şekilsiz bedenler halinde birleşmişlerdi. Ama Mapuhi şanslıydı. Onun şansı onda birdi; kaderin cilvesiyle ona isabet etmişti. Birtakım yaralarından kan akar halde, kuma erişti.

Ngakura'nın sol kolu kırılmıştı; sağ elinin parmakları ezilmiş, yanağında ve şakağında deri açılmış, kemik ortaya çıkmıştı. Mapuhi hâlâ dayanan bir ağacı yakaladı ve kızı kavrayıp hava almak için çırpınarak tutundu, bu arada lagünün suları da dizine, bazen de göğsüne kadar yükseliyordu.

Sabahın üçünde tayfunun omurgası kırıldı. Saat beşte yalnızca sert bir meltem esiyordu. Altıda ise rüzgâr kesilmiş, güneş parlıyordu. Deniz alçalmıştı. Lagünün hâlâ hareketli kenarında, Mapuhi kıyıya erişmeyi başaramayanların perişan bedenlerini gördü. Kuşkusuz Tefara ve Nauri de onların arasındaydı. Kıyı boyunca onları arayarak ilerledi ve karısına rastladı, yarısı suyun içinde, yarısı dışında yatıyordu. Oturup ağladı, ilkel bir üzüntü belirtisi olarak sert, hayvanca sesler çıkarıyordu. Sonra kadın rahatsızca silkinip inledi. Mapuhi daha yakından baktı. Canlı olmasının yanı sıra, yarası da yoktu. Yalnızca uyuyordu. Onunki de onda bir şanstı.

Bir gece önce yaşayan bin iki yüz kişiden yalnızca üç yüz kadarı hayattaydı. Mormon misyonu ve jandarma bir sayım yaptı. Lagün ceset doluydu. Ne bir ev ne de bir kulübe ayakta kalmıştı. Bütün atolde, üst üste iki taş bile kalmamıştı. Hindistancevizi ağaçlarının yalnızca ellide biri ayaktaydı, onlar da harabe halindeydi, üzerlerinde bir tek ceviz bile kalmamıştı.

Tatlı su yoktu. Yüzeyden yağmur sularını toplayan sığ kuyular tuz dolmuştu. Lagünden birkaç ıslak un çuvalı kurtarıldı. Hayatta kalanlar devrilen hindistancevizi ağaçlarını kesip ortalarını yedi. Orada burada kumu kazıp üzerlerine metal parçalarıyla çatı yaptıkları kuytulara sığındılar. Misyon kaba bir imbik yaptı ama üç yüz kişi için su damıtmaları mümkün değildi. İkinci günün sonunda, lagünde yıkanan Raoul, susuzluğunun bir şekilde azaldığını hissetti. Bağırarak haberi iletti ve ondan sonra, üç yüz erkek,

kadın ve çocuğun boyunlarına kadar lagünün sularında durup derileriyle su içmeye çalıştıkları görüldü. Ölüleri çevrelerinde yüzüyordu ya da suyun dibinde, üzerlerine basılıyordu. Üçüncü gün, insanlar ölülerini gömdü ve oturup yardım getirecek buharlı gemileri beklemeye başladılar.

Bu arada, tayfunun ailesinden ayırdığı Nauri sürüklenmiş, kendi macerasını yaşıyordu. Onu yara bere içinde, bırakıp, her yerine kıymık saplayan bir kalasa tutunmuş, atolün dışına atılmış ve deniz tarafından sürüklenmişti. Burada, muazzam su tepelerinin darbeleri altında, kalasını kaybetmişti. Yaklaşık altmış yaşlarında bir kadındı ama Paumotu doğumluydu ve hayatı boyunca hep denizle iç içe yaşamıştı. Karanlıkta yüzerken, nefessiz kalıp, hava için mücadele ederken, omzuna bir hindistancevizinin sert darbesini yemişti. Anında planını yaptı ve hindistancevizini yakaladı. Sonraki bir saat boyunca yedi tane daha yakaladı. Birbirlerine bağlandıklarında, hem hayatını kurtaracak bir can simidi hem de onu ezmekle tehdit eden bir tehlike oluşturdular. Şişman bir kadındı ve kolayca yaralanabiliyordu ama tayfunlar konusunda deneyimliydi ve bir yandan kendisini köpekbalıklarından koruması için köpekbalığı tanrısına dua ederken, bir yandan da rüzgârın dinmesini bekledi. Ama saat üçte öyle bir şaşkınlık içindeydi ki bilemiyordu. Saat altıda, sükûnet çöktüğünde de bilemedi. Kumsala savrulduğunda, bir şokla bilincine kavuştu. Kaba, yaralı el ve ayaklarıyla kuma tutunup dalgaların erişemeyeceği yere ulaşana kadar süründü.

Nerede olduğunu biliyordu. Burası küçük Takokota adacığından başka bir yer olamazdı. Lagünü yoktu. Üzerinde kimse yaşamıyordu.

Hikueru on beş mil ötedeydi. Hikueru'yu göremiyordu ama güneyde olduğunu biliyordu. Günler geçti ve onu suyun üzerinde tutan hindistancevizleriyle hayatta kaldı. Ona içme suyu ve gıda sağladılar. Ama ne istediği kadar yemiş ne de içmişti. Kurtarılma da sorundu. Ufukta yardım için gelen buharlı gemilerin dumanlarını gördü ama hangi geminin yalnız, kimsenin yaşamadığı Takokota'ya gelmesi beklenirdi ki?

En baştan beri cesetlerin eziyetini çekmişti. Deniz onları inatla kendi kum parçasına sürükledi ve o da, gücü tükenene kadar, inatla onları köpekbalıklarının parçalayıp yediği denize geri attı. Gücü tükendiğinde, cesetler korkutucu dehşetleriyle kumsala sıralandılar, o da onlardan olabildiğince uzaklaştı, ama bu da pek uzak olmuyordu.

Onuncu gün son hindistancevizi de bitti ve susuzluktan kıvranmaya başladı. Kumsal boyunca dolanıp hindistancevizi aramaya koyuldu. O kadar cesedin yüzüp de hindistancevizlerinin olmaması garipti. Kuşkusuz, yüzen cesetten daha fazla hindistancevizi olmalıydı! Sonunda vazgeçti ve bitkin durumda yere serildi. Sonu gelmişti. Ölümü beklemekten başka yapacak bir şey yoktu.

Uyuşukluktan kurtulmaya başlayınca, bir cesedin başındaki kum kızılı saçlara baktığını fark etti. Deniz cesedi ona doğru sürükledi, sonra geri çekti. Öbür tarafını dönünce, suratının olmadığını gördü. Ama o kum kızılı saçlarda aşina bir şey vardı. Bir saat geçti.

Tanıyabilmek için kendini zorlamadı. Ölmeyi bekliyordu ve bu korkunç şeyin bir zamanlar kim olduğunun hiç de önemi yoktu.

Ama bir saatin sonunda doğrulup cesede baktı. Sıra dışı büyüklükte bir dalga, bunu diğer dalgaların ulaşamayacağı bir yere atmıştı. Evet, haklıydı, bu kızıl saçlar Paumotu'larda yalnızca bir tek kişiye ait olabilirdi. Bu Levy'ydi, Alman Yahudisi, inciyi satın alıp *Hira*'ya binip götüren adam. Eh, bir şey belliydi: *Hira* batmıştı. İnci tüccarının balıkçı ve hırsız tanrısı onu terk etmişti.

Ölü adama doğru süründü. Gömleği yırtılmış, karnındaki deri para kemeri ortaya çıkmıştı. Nefesini tutup kopçalara asıldı. Beklediğinden daha kolay açıldılar ve kadın aceleyle kumda ilerledi, arkasından kemeri sürüklüyordu. Cepler ardı ardına çözüldü; boş çıktı. Nereye koymuş olabilirdi? Son cepte onu buldu. Bu yolculukta satın aldığı ilk ve tek inciyi. Hastalıklı kemerden kaçmak için birkaç metre uzağa süründü ve inciyi inceledi. Bu Mapuhi'nin bulduğu ve Toriki'nin ondan çaldığı inciydi. Elinde tarttı, okşarcasına yuvarladı. Ama bunda özellikle bir güzellik görmedi. Gördüğü, Mapuhi, Tefara ve kendisinin zihinlerinde o kadar dikkatle inşa ettikleri evdi. İnciye her baktığında, tüm ayrıntılarıyla evi görüyordu, duvardaki sekizgen saat da dahil olmak üzere. Bu uğruna yaşanacak bir şeydi.

Ahu'sundan bir parça koparıp inciyi sağlamca boynuna bağladı. Sonra kumsal boyunca inleyip söylenerek ilerledi; kararlı bir şekilde hindistancevizi arıyordu. Çabucak bir tane buldu, sonra etrafına bakar-

ken bir tane daha. Birini kırdı, suyunu içti, küflüydü, sonra etinin son kırıntılarını yedi. Bir süre sonra, kırık bir kano buldu, ıskarmozu gitmişti ama umutluydu ve gün batmadan onu da buldu. Her bulduğu bir alametti. İnci tılsımdı. Akşamüzeri, küçük bir bölümü suyun üzerinde yüzen ahşap bir kutu gördü, bunu sahile çektiğinde, içindekiler tıngırdadı ve kutudan on teneke somon konservesi çıktı. Kanoya vura vura birini açtı. Bir delik açıldığında suyunu içti. Sonra, kutuya vura vura somonu parça parça çıkarıp yemek için saatler geçirdi.

Yardım için sekiz gün daha bekledi. Bu arada bulabildiği tüm hindistancevizi liflerini ve ahu'sundan kalanları kullanarak ıskarmozu kanoya yeniden bağladı. Kano fena halde çatlamıştı ve bunu su geçirmez hale getiremedi ama dolan suyu boşaltmak için hindistancevizlerinin birinden bir kap yaptı. Kürek yapmak için çok uğraştı. Bir teneke parçasıyla, kafa derisine yakın bir yerden tüm saçlarını kesti. Saçlardan bir ip ördü ve bu iple de bir metrelik bir süpürge sapını somon sandığından bir parçaya bağladı.

Dişleriyle kemirerek takozlar yaptı ve bunlarla bağları sağlamlaştırdı.

On sekizinci gün, gece yarısı kanoyu dalgalardan aşırdı ve Hikueru'ya doğru yola çıktı. O yaşlı bir kadındı. Yoksulluk tüm yağlarını eritmiş, geriye deri ve kemiğin arasında birkaç ince adale kalmıştı. Kano büyüktü ve üç güçlü adamın kürek çekmesini gerektiriyordu.

Ama bütün işi, derme çatma bir kürekle tek başına yaptı. Aynı zamanda, kano fena halde sızdırıyordu ve

zamanının üçte biri suyu tahliye etmekle geçiyordu. Gün ışıdığında beyhude yere Hikueru'yu görmeye çalıştı. Geride, Takokota ufukta kaybolmuştu. Güneş çıplak vücudunu kavuruyor, bedeninin nemini salıvermeye zorluyordu. İki teneke somon kalmıştı ve gün boyunca bunlarda delikler açıp sularını içti. Eti çıkartmaya harcayacak zamanı yoktu. Batıya doğru bir akıntı vardı, güneye doğru yol alsa bile batıya kayıyordu.

Öğleden sonra, kanoda ayağa kalkınca, Hikueru'yu gördü. Hindistancevizi ağaçlarının kalabalığı gitmişti. Ancak orada burada, geniş aralıklarla, yıpranmış ağaç kalıntılarını görebiliyordu. Görüntü moralini yükseltti. Sandığından daha yakındı. Akıntı onu batıya sürüklüyordu. Dayanıp, kürek çekmeye devam etti. Küreğin bağındaki takozlar gevşedi, düzensiz aralıklarla durup onları sıkılaştırdığı için çok zaman kaybetti. Sonra bir de suyu tahliye etme işi vardı, üç saatte bir işlemi tekrarlıyordu. Tüm bu zaman boyunca da batıya doğru sürükleniyordu.

Gün batarken, Hikueru güneydoğusunda, üç mil kadar uzaktaydı. Dolunay vardı ve saat sekizde ada iki mil ötede, doğudaydı. Bir saat daha çabaladı ama ada aynı uzaklıktaydı. Akıntının ortasındaydı; kano çok büyüktü; kürek çok yetersizdi ve gücünün çok fazla bölümü suyu tahliye etmekle geçiyordu. Üstelik güçsüzdü ve giderek güçsüzleşiyordu. Çabalarına karşın, kano batıya doğru sürüklenmeye devam ediyordu.

Köpekbalığı tanrısına bir dua mırıldandı, denize girdi ve yüzmeye başladı. Deniz suyu onu serinletti,

tazeledi ve kano hızla gerisinde kaldı. Bir saat sonunda kara bariz şekilde yakınlaşmıştı. Sonra korku geldi. Gözlerinin önünde, olsa olsa altı metre uzakta, bir yüzgeç suyun üzerine çıktı. Nauri ona doğru yüzmeyi bırakmadı, yüzgeç yavaşça dışarı doğru kaydı, sağa yönelip etrafında dönmeye başladı. Nauri gözlerini yüzgeçten ayırmadan yüzmeye devam etti. Yüzgeç kaybolduğunda, yüzükoyun suya yatıp seyretti, yüzgeç yeniden belirdiğinde, yüzmeye devam etti. Canavar tembeldi, bunu görebiliyordu. Kuşkusuz, tayfundan bu yana karnı doymuştu. Kadın biliyordu ki aç olsa ona doğru dalmakta tereddüt etmezdi. Dört buçuk metre boyundaydı ve biliyordu ki bir ısırıkta onu ikiye bölebilirdi.

Ama kadının onunla harcayacak zamanı yoktu. Yüzsün ya da yüzmesin, akıntı gene de karadan uzağa sürüklüyordu. Yarım saat geçti ve köpekbalığı cesaret kazanmaya başladı. Kadından zarar gelmeyeceğini görünce, giderek daralan daireler çizerek yaklaşmaya başladı, geçerken gözlerini hayâsızca kadına dikiyordu. Kadın çok iyi biliyordu ki er ya da geç, ona dalacak kadar cesaret toplayacaktı. İlk hamleyi kendisi yapmaya karar verdi. Düşündüğü umutsuzca bir hamleydi. Yaşlı bir kadındı, denizin ortasında yalnızdı, açlık ve yoğun çabadan güçsüz düşmüştü; ama yine de bu deniz kaplanının karşısında, ilk hamleyi yapmalıydı. Yüzmeyi sürdürdü, fırsat kolluyordu. Sonunda salınarak, yalnızca iki metre uzaktan geçti. Kadın aniden ona doğru atıldı, saldırıyormuş gibi yaptı. Balık kaçarken kuyruğunu sertçe salladı ve zımpara gibi derisi, kadına çarparak dirsekten omuza

kadar sıyırdı. Giderek genişleyen daireler halinde hızla yüzdü ve sonunda kayboldu.

Kumsaldaki delikte, üstlerinde yalnızca metal parçalarından bir çatı bulunan Mapuhi'yle Tefara tartışıyorlardı.

"Dediğimi yapsaydın," diye atıldı Tefara, bininci defa, "ve inciyi gizleyip kimseye söylemeseydin, şimdi elinde olacaktı."

"Ama Huru-Huru istiridyeyi açtığımda yanımdaydı; bunu sana defalarca söyledim de söyledim, değil mi?"

"Şimdi de evimiz olamayacak. Raoul bugün bana dedi ki, eğer inciyi Toriki'ye satmamış olsaydın..."

"Ben satmadım, Toriki onu benden çaldı."

"...inciyi satmamış olsaydın, sana beş bin Fransız doları verecekmiş, bu da on bin Şili eder."

"Annesiyle konuşuyor," diye açıkladı Mapuhi. "Kadının gözü incide."

"Ve şimdi artık inci gitti," diye yakındı Tefara.

"Toriki'ye borcumu ödedim. Bundan bin iki yüz aldım gene de."

"Toriki öldü," diye haykırdı kadın. "Onun uskunasından haber alamadılar. *Aorai* ve *Hira*'yla birlikte kayboldu. Toriki sana söz verdiği üç yüz krediyi ödeyecek mi? Hayır, çünkü Toriki öldü. Peki, inciyi bulamasaydın, bugün Toriki'ye bin iki yüz borcun olacak mıydı? Hayır, çünkü Toriki öldü ve ölülere ödeme yapamazsın."

"Ama Levy, Toriki'ye ödeme yapmadı," dedi Mapuhi. "Ona Papeete'de para demek olan bir kâğıt parçası verdi ve şimdi Levy de öldü ve ödeyemez ve

Toriki de öldü ve kağıt da onunla kayboldu ve inci de Levy'yle kayboldu. Haklısın Tefara. Ben inciyi kaybettim ve karşılığında hiçbir şey almadım. Hadi artık uyuyalım."

Aniden elini kaldırıp dinledi. Dışarıdan bir ses geliyordu, birisi yüksek sesle, acıyla nefes alıyormuş gibiydi. Kapı görevi yapan hasıra bir el süründü.

"Kim o?" diye bağırdı Mapuhi.

"Nauri," diye yanıt geldi. "Oğlum Mapuhi'nin nerede olduğunu söyleyebilir misiniz?"

Tefara bir çığlık atıp kocasının koluna sarıldı.

"Bir hayalet!" dedi dişleri takırdayarak. "Bir hayalet!"

Mapuhi'nin yüzü ölü gibi sararmıştı. Zayıfça karısına sarıldı.

"İyi kadın," dedi farklı bir sesle, sesini gizlemeye çalışıyordu, "Oğlunu iyi tanıyorum. Lagünün doğu yakasında yaşıyor."

Dışarından bir iç çekme sesi duyuldu. Mapuhi rahatlar gibi oldu. Hayaleti kandırmıştı.

"Peki ama nereden geliyorsun, yaşlı kadın?" diye sordu.

"Denizden," diye geldi mahzun yanıt.

"Biliyordum! Biliyordum!" diye haykırdı ileri geri sallanan Tefara.

"Ne zamandan beri Tefara yabancı bir evde yatıyor?" dedi Nauri'nin hasırın öte tarafından gelen sesi.

Mapuhi korku ve sitemle karısına baktı. Onları ele veren, karısının sesiydi.

"Ve ne zamandan beri, oğlum Mapuhi, yaşlı annesini reddediyor?" diye ses devam etti.

"Hayır hayır, reddetmedim – Mapuhi seni reddetmedi!" diye bir çığlık attı adam. "Ben Mapuhi değilim. O lagünün doğu tarafında, söyledim ya."

Ngakura yatağında doğrulup ağlamaya başladı. Hasır sarsılıyordu.

"Ne yapıyorsun?" diye sordu Mapuhi.

"İçeri geliyorum," dedi Nauri'nin sesi.

Hasırın bir ucu kalktı. Tefara battaniyelerin altına dalmaya çalıştı ama Mapuhi onu tuttu. Bir şeylere tutunması gerekiyordu. Birlikte, birbirleriyle didişerek, titreyen bedenler ve takırdayan dişlerle, havalanan hasıra faltaşı gibi gözlerle baktılar. Üzerinden sular damlayan, ahu'su olmayan Nauri'nin içeri girdiğini gördüler. Ondan uzağa doğru yuvarlandılar ve başlarını örtmek için Ngakura'nın battaniyesine sarıldılar.

"Yaşlı annene içecek su verebilirdin," dedi hayalet sitemkârca.

"Ona içecek su ver!" diye emretti Tefara, titrek bir sesle.

"Ona içecek su ver!" diye Mapuhi emri Ngakura'ya aktardı.

Ve ikisi birlikte Ngakura'yı battaniyenin dışına ittiler. Bir dakika sonra, göz ucuyla bakan Mapuhi hayaletin su içtiğini gördü. Titreyen elini uzatıp adamın elinin üzerine koyduğunda, elin ağırlığını hissetti ve onun hayalet olmadığına ikna oldu. Sonra Tefara'yı da ardından sürükleyerek dışarı çıktı; birkaç dakika sonra, hepsi birlikte Nauri'nin öyküsünü dinliyordu. Kadın Levy'den söz ettiğinde ve inciyi Tefara'nın eline bıraktığında, o bile kaynanasının gerçekliğiyle uzlaşmıştı.

"Sabah," dedi Tefara, "inciyi Raoul'a beş bin Fransız'a satacaksın."

"Ev?" diye itiraz etti Nauri.

"Evi inşa edecek," diye yanıt verdi Tefara. "Dört bin Fransız tutacağını hesaplıyor. Aynı zamanda bin Fransız kredi verecek, bu da iki bin Şili eder."

"Altı kulaç boyunda mı olacak?" diye sordu Nauri.

"He," diye yanıt verdi Mapuhi, "altı kulaç."

"Ve orta odada sekizgen bir saat olacak mı?"

"He, yuvarlak bir masa da olacak."

"O zaman bana yiyecek bir şeyler verin, çünkü açım," dedi Nauri gönül ferahlığıyla. "Sonra da uyuyacağım, çünkü yorgunum. Ve yarın, inciyi satmadan önce yine ev hakkında daha konuşacağız. Bin Fransız'ı nakit alırsak daha iyi olur. Tüccarlardan mal alırken nakit krediden iyidir."

Balina Dişi

Fiji'de çok zaman önceydi; John Starhurst, Rewa Köyündeki misyon evinde kalkmış ve İncili tüm Viti Levu'ya yayacağını ilan etmişti. Viti Levu "Büyük Ülke" anlamına gelir, bu birçok büyük adadan oluşan bir grubun en büyüğüdür, bir de bunun yanında yüzlerce küçük ada var tabii ki. Orada burada, hayli kuşkulu imtiyazlara sahip bir dizi misyoner, tacir, denizhıyarı avcısı ve balina gemisi kaçağı yaşıyordu. Sıcak ocakların dumanı pencerelerinin altından yükseliyor, kurbanların bedenleri de ziyafet yolunda kapılarının önünden sürükleniyordu.

Lotu ya da Tapınma yavaş, bazen de yengeç gibi ilerliyordu. Hıristiyan olduklarını ilan eden ve kilise cemaatine kabul edilen şeflerin, bazı gözde düşmanlarının etinden yararlanmak için eski âdetlerine dönmek gibi kötü bir alışkanlıkları vardı. "Ye ya da yemek ol" bu toprakların yasasıydı ve anlaşılan "ye ya da yemek ol" daha uzunca bir süre yasa olmayı sürdürecekti.

Tanoa, Tuiveikoso ve Tuikilakila gibi şefler, ırkdaşlarından neredeyse yüzlercesini yemişlerdi. Ama bu oburların arasında, Ra Undreundre en öne çıkıyordu. Ra Undreundre, Takiraki'de yaşamıştı. Damak zevki başarılarının kaydını tutmuştu. Evinin önündeki bir sıra taş, yediği bedenleri temsil ediyordu. Bu sıra iki yüz otuz adım boyundaydı ve sekiz yüz yetmiş iki taş içeriyordu. Her taş bir beden demekti. Taş sırası daha da uzayabilirdi ama Somo Somo'da, ormandaki bir pusu sırasında Ra Undreundre talihsiz bir şekilde sırtına bir mızrak yemiş ve mütevazı taş sırasında yalnızca kırk sekiz taş bulunan Naungavuli'nin sofrasında yer almıştı.

Çok çalışan, humma kurbanı da olan misyonerler inatla, bazen de umutsuzca görevlerine sarılıyor ve muhteşem bir ruh hasatına yol açarak özel bir tezahürün, bir dinsel ateş sağanağının gelmesini bekliyorlardı. Ama Yamyam Fiji inatla direniyordu. Kıvırcık saçlı yamyamlar, insan bedeni bolluğu devam ettikçe, tencerelerinden vazgeçmekte isteksizdi. Bazen, hasat çok fazla olduğunda, belli bir günde katliam ve mangal partisi yapılacağı haberini yayarak misyonerleri zorluyorlardı. Misyonerler de hemen kurbanların hayatlarını tütün çubukları, metrelerce bez ve litrelerce boncuk karşılığı satın almak zorunda kalıyorlardı. Şefler de böylece fazla etten kârlı bir alışveriş sonucu kurtuluyordu. Zaten, her zaman için gidip daha fazlasını yakalayabilirlerdi.

İşte bu koşullarda, John Starhurst, Büyük Ülke'de bir kıyıdan diğerine İncili gezdireceğini ve işe Rewa

Nehrinin kaynağının bulunduğu sarp dağlardan başlayacağını ilan etti. Sözleri kaygı uyandırdı.

Yerli öğretmenler sessizce ağladı. Diğer misyonerler onu vazgeçirmeye çalıştı. Rewa Kralı, dağlarda yaşayanların onu kesinlikle kai-kai yapacağını söyleyerek uyardı –kai-kai "yemek" anlamına geliyordu– ve kendisi, Rewa Kralı da Lotu olduğundan, dağlarda yaşayanlarla savaşa girmek zorunda kalacaktı. Onları yenilgiye uğratamayacağını pekâlâ biliyordu. Nehirden aşağıya inip Rewa Köyünü yağmalayacaklarının da aynı şekilde farkındaydı. Ama ne yapabilirdi? John Starhurst gidip yem olursa, yüzlerce cana mal olacak bir savaş çıkacaktı.

O gün, Rewa şeflerinden oluşan bir heyet John Starhurst'ü bekliyordu. Onları sabırla dinledi ve sabırla tartıştı ama amacından zerrece sapmadı. Diğer misyonerlere şehit olmaya hevesli olmadığını açıkladı; İncili Viti Levu'ya yayması çağrısı gelmişti, o da yalnızca Tanrı'nın arzusuna uyuyordu.

Karşısına çıkıp en kararlı bir şekilde itiraz eden tacirlere şöyle dedi: "İtirazlarınız değersiz. Yalnızca işinizin uğrayacağı zarardan kaynaklanıyor. Siz para kazanmakla ilgileniyorsunuz, bense ruhları kurtarmakla. Bu karanlık ülkenin insanlarının kurtarılması gerekiyor."

John Starhurst bir fanatik değildi. Bu suçlamayı reddedecek ilk kişi o olurdu. Kesinlikle aklı başında ve pratik bir insandı.

Görevinin iyi sonuç vereceğinden emindi; dağlıların ruhlarında Hıristiyanlık kıvılcımı ateşleyeceği ve dağlardan inip bir kıyıdan diğerine Büyük Ülkeyi eni-

ne boyuna kaplayacak, diğer adalara da yayılacak bir canlanmayı başlatacağına dair hayalleri vardı. Ilımlı, gri gözlerinde çılgınca ateşler değil, yalnızca sakin kararlılık ve ona rehberlik eden Yüksek Güce sarsılmaz bir güven görülüyordu.

Yalnızca bir kişi projesini onaylıyordu ve bu da gizlice onu cesaretlendiren ve dağın eteklerine kadar kılavuzlar sağlamayı vaat eden Ra Vatu'ydu. John Starhurst de Ra Vatu'nun tutumundan çok hoşnuttu. Uygulamaları kadar kara yüreğe sahip bir kâfir olan Ra Vatu'dan ışık gelmeye başlamıştı. Hatta Lotu olmaktan bile söz eder olmuştu. Doğru, üç yıl önce de benzer bir amacı dillendirmişti ve John Starhurst dört karısını da yanında getirmesine karşı çıkmasa, kiliseye de girecekti. Ra Vatu'nun tek eşliliğe iktisadi ve etik itirazları vardı. Üstelik misyonerin saçlarını dimdik eden itirazı da onu kırmıştı ve özgür bir kişi, onurlu bir adam olduğunu kanıtlamak için muazzam savaş topuzunu Starhurst'ün başına doğru savurmuştu. Starhurst topuzun altından dalıp yardım gelene kadar onu tutarak kurtulmuştu. Ama tüm bunlar artık affedilmiş, unutulmuştu. Ra Vatu kiliseye geliyordu, üstelik yalnızca dine dönen bir kâfir olarak değil, dönmüş bir çokeşli olarak da. Yalnızca çok hasta olan en yaşlı karısının ölümünü beklediğine dair Starhurst'e güvence vermişti.

John Starhurst, Ra Vatu'nun kanolarının birinde sakin Rewa'dan yukarı ilerledi. Bu kano onu iki gün boyunca taşıyacak, sonra da, yolun sonuna gelindiğinden geri dönecekti. Uzaklarda, Büyük Ülkenin omurgasını oluşturan büyük dumanlı dağların gökyüzüne

yükseldiği görülüyordu. Gün boyu John Starhurst sabırsız bir özlemle onlara baktı.

Bazen sessizce dua ediyordu. Bazen de yerli bir öğretmen olan Narau ona katılıyordu; yedi yıldır, Dr. James Ellery Brown tarafından yüz çubuk tütün, iki pamuklu battaniye ve büyük bir şişe ağrı kesiciden oluşan cüzi bir fiyat karşılığı sıcak fırından kurtarıldığı günden beri Lotu'ydu. Son anda, yirmi saat tek başına yakarıp duạ ettikten sonra, Narau'nun kulakları John Starhurst'ün yanında dağlara, göreve gitme çağrısını duymuştu.

"Efendi, kesinlikle seninle geliyorum," diye bildirmişti.

John Starhurst onu vakur bir hoşnutlukla karşılamıştı. Tanrı, Narau gibi hevessiz birini bile onunla gelmeye teşvik ettiğine göre, yanındaydı.

Kanodaki ilk günlerinde "Ben gerçekten de ruhsuzum, Tanrı'nın araçlarının en güçsüzüyüm," diye açıklamıştı Narau.

"İnançlı, çok inançlı olmalısın," diye azarlamıştı onu misyoner.

O gün başka bir kano daha Rewa'dan yukarı yolculuk etmişti. Ama bir saat kadar geriden gitmiş ve görülmemeye özen göstermişti. Bu kano da Ra Vatu'nundu. İçinde de Ra Vatu'nun büyük kuzeni ve güvenilir fedaisi Erirola vardı; elinden hiç bırakmadığı bir sepette de bir balina dişi bulunuyordu. Bu muhteşem bir dişti, tam on beş santim uzunluğunda, güzel biçimli, rengi de zamanla sarı mora dönmüş bir diş. O da Ra Vatu'nun malıydı ve Fiji'de, böylesi bir diş ortaya çıktığında, işler yürürdü. Çünkü balina di-

şinin erdemi buydu: Bunu kabul eden, yanında ya da ardından gelen talebi reddedemezdi. Talep bir insanın hayatı ya da bir kabile ittifakı olabilirdi ve diş bir kez kabul edildiğinde, hiçbir Fijili talebi reddedecek kadar onursuz olamazdı. Bazen talep karşılanmaz ya da gecikirdi, o zaman da meşum sonuçlar doğardı.

Yolculuğunun ikinci gününün sonunda, John Starhurst Rewa'nın yukarılarında, Mongondro adlı şefin köyünde mola verdi. Ertesi sabah, Narau'yla birlikte, şimdi yakından yeşil ve kadifemsi görünen dumanlı dağlara doğru yayan yola çıkmayı umuyordu. Mongondro yumuşak başlı, ılımlı tavırlı, küçük, yaşlı, miyop, fil hastalığı olan ve artık savaşın çalkantılarına eğilimi kalmamış bir şefti. Misyoneri sıcak bir misafirperverlikle karşıladı, kendi sofrasından yemek ikram etti ve hatta onunla dinsel konularda konuştu. Mongondro soruşturmacı bir ruh haline sahipti; şeylerin varlığı ve başlangıcı konusunda izahat vermesini isteyerek John Starhurst'ü hoşnut etti. John Starhurst, Tekvin kitabına göre Yaradılış'ı özetlemesini bitirdiğinde, Mongondro'nun derinden etkilendiğini gördü. Yaşlı şef bir süre sessizce tütününü içti. Sonra piposunu ağzından çıkardı ve hüzünle başını salladı.

"Olamaz," dedi. "Ben, Mongondro, gençliğimde keser işçiliği iyi olan birisiydim. Gene de bir kano yapmam üç ay aldı. Küçük, çok küçük bir kano. Ve siz diyorsunuz ki tüm bu toprak ve su, bir tek adam tarafından..."

"Hayır, bir Tanrı tarafından yapıldı, tek gerçek Tanrı tarafından," diye sözünü kesti misyoner.

"Aynı şey," diye devam etti Mongondro, "tüm toprak ve su, ağaçlar, balıklar, çalılar ve dağlar, güneş, ay ve yıldızlar altı günde mi yapıldı! Hayır, hayır. Sana diyorum ki gençliğimde ben becerikli bir adamdım ama gene de küçük bir kanoyu yapmam üç ayımı aldı. Bu çocukları korkutacak bir hikâye, ama hiçbir erkek buna inanmaz."

"Ben bir erkeğim," dedi misyoner.

"Doğru, sen bir erkeksin. Ama senin inandığın şeyin benim karanlık anlayışımda yeri yok."

"Sana söylüyorum, ben her şeyin altı günde yapıldığına inanıyorum."

"Evet, öyle diyorsun, öyle diyorsun," diye yatıştırıcı bir ifadeyle mırıldandı şef.

Erirola şefin evine ancak John Starhurst ve Narau yatmaya gittikten sonra süzüldü ve diplomatça bir konuşmadan sonra, balina dişini Mongondro'ya verdi.

Yaşlı şef dişi uzun süre elinde tuttu. Bu güzel bir dişti ve onu istiyordu. Aynı zamanda buna eşlik edecek talebi de tahmin edebiliyordu. "Hayır, hayır; balina dişleri çok güzeldi" ve ağzı sulanmıştı, ama bin bir özürle bunu Erirola'ya geri verdi.

***

Şafak vakti John Starhurst ayağa kalkmış, büyük deri çizmelerinin içinde, sadık Narau'nun önünde, Mongondro'nun öğle vakti erişecekleri bir sonraki köye rehberlik etmek üzere onlara verdiği çıplak rehberin arkasında uzun adımlarla ormandaki patikada ilerliyordu. Burada yeni bir rehber onlara yolu

gösterdi. Bir buçuk kilometre kadar gerilerinde, omuzundaki sepette balina dişi sallanan Erirola geliyordu. İki gün daha misyonerin arkasından ilerledi, dişi köy şeflerine önerdi. Ama arka arkaya köyler dişi reddetti. Misyonerin gelişinden sonra hemen gelecek talebi tahmin ediyor ve reddediyorlardı.

Dağların derinliklerine ilerliyorlardı ve Erirola gizli bir yola girdi, onların önüne geçti ve Gatoka Bulisi'nin kalesine geldi. Buli, John Starhurst'ün yakında gelecek oluşundan habersizdi. Aynı zamanda, diş çok güzeldi – olağanüstü bir parçaydı, rengi de en nadir cinstendi. Diş alenen sunuldu. Etrafı şefleriyle çevrili, arkasında üç yelpazeci bulunan ve en iyi battaniyesinin üzerine oturmuş olan Gatoka Bulisi, Ra Vatu tarafından takdim edilen ve dağlara kuzeni Erirola tarafından taşınmış bulunan dişi teşrifatçısının elinden tenezzül edip aldı. Armağanın verilişini ellerin çırpılması izledi ve huzurda bulunanlar, kabile önderleri, teşrifatçı ve yelpazeciler hep bir ağızdan haykırdılar:

"A! Woi! Woi! Woi! A! Woi! Woi! Woi! A Tabua levu! Woi! Woi! A mudua, mudua, mudua!"

Uygun bir aranın ardından, Erirola, "Yakında bir adam, bir beyaz adam gelecek," diye başladı. "O bir misyoner ve bugün gelecek. Ra Vatu çizmeleri istemekten zevk duyar. Bunları iyi dostu Mongondro'ya vermek ister ve bunları, içinde ayaklarla göndermek ister, çünkü Mongondro yaşlı bir adam ve dişleri iyi değil. Ey Buli, ayakların da çizmelerle birlikte gittiğinden emin olun. Gerisine gelince, burada durabilir."

Balina dişinin neden olduğu mutluluk Buli'nin gözlerinden silinmişti, kuşkuyla çevresine baktı. Ama dişi kabul etmişti bile.

"Bir misyoner gibi küçük bir şeyin önemi olamaz," dedi Erirola.

"Hayır, bir misyoner gibi küçük bir şeyin önemi olamaz," diye yanıtladı kendine gelmiş olan Buli.

"Mongondro çizmeleri alacak. Gidin gençler, üç ya da dördünüz, misyoneri yolda karşılayın. Çizmeleri de getirmeyi unutmayın."

"Çok geç," dedi Erirola. "Dinleyin! İşte geliyor."

Sık çalılığı aralayan John Starhurst, arkasında Narau'yla birlikte sahneye girdi. Irmaktan geçerken dolmuş olan ünlü çizmeler, her adımda ince su sütunları fışkırtıyordu. Starhurst parlak gözlerle etrafına baktı. Sarsılmaz bir güvenle destekli olduğu, kuşku ya da korkunun yanından bile geçmediği için, her gördüğünden memnun oluyordu. Zamanın başlangıcından beri dağlardaki Gatoka Kalesine gelen ilk beyaz adam olduğunu biliyordu.

Ot kulübeler dik dağlara yaslanıyor ya da hızla akan Rewa'ya bakıyordu. Her iki yanda muazzam bir uçurum yükseliyordu. En iyi koşullarda, bu darboğaza üç saat gün ışığı giriyordu. Ne hindistancevizi ne de muz görünüyor, yalnızca yoğun, tropik bitkiler her yeri kaplıyor, uçurumların çıplak yamaçlarından havai lambalar gibi sarkıyor, tüm yarık çıkıntılardan çılgınca dışarı uğruyorlardı. Boğazın uzak ucunda Rewa tek hamlede iki yüz elli metre birden dökülürken, kayalık kalelerin atmosferi bu düşüşün ritmik gümbürtüsüyle titreşiyordu.

John Starhurst, Buli'nin evinden, o ve adamlarının çıktığını gördü.

"Size güzel haberlerim var," diye karşıladı onları.

"Seni kim gönderdi?" diye Buli sakince onun yanına gitti.

"Tanrı."

"Bu Viti Levu'da yeni bir isim," diye homurdandı Buli. "O hangi ada, köy ya da geçidin şefi ola ki?"

"O bütün adaların, bütün köylerin ve bütün geçitlerin şefidir," diyen vakarla yanıtladı John Starhurst. "O yerin ve göğün efendisidir ve size onun sözlerini getirmek için geldim."

"Balina dişi gönderdi mi?" oldu, aldığı küstahça yanıt.

"Hayır ama balina dişinden daha değerli olan..."

"Şefler arasında, balina dişi göndermek âdettir," diye sözlerini kesti Buli.

"Dağlara eli boş geldiğine göre, ya sizin şefiniz cimri ya da sen bir aptalsın. Bak da gör, senden daha cömert birisi var karşında."

Bunu söyleyerek, Erirola'dan aldığı balina dişini gösterdi.

Narau inledi.

"Bu Ra Vatu'nun balina dişi," diye Starhurst'e fısıldadı. "Bunu iyi biliyorum. Şimdi bittik."

"Cömertçe bir hareket," dedi misyoner, bir yandan da sakalını sıvazlayıp gözlüklerini düzeltiyordu. "Ra Vatu iyi karşılanmamızı ayarlamış."

Ama Narau yeniden inledi ve o kadar sadakatle izlediği adamın arkasından uzaklaştı.

"Ra Vatu yakında Lotu olacak," diye açıkladı Starhurst, "ve ben de size Lotu getirdim."

"Ben senin Lotu'nu istemiyorum," dedi gururla Buli. "Ve benim aklımdaki, senin bugün topuzu yemen."

Buli iri dağlılardan birine işaret etti, o da elinde bir topuzu sallayarak öne çıktı. Narau en yakındaki eve atıldı ve kadınlarla battaniyelerin arasına saklanmaya çalıştı ama John Starhurst topuzun altından yaylandı ve kollarını infazcının boğazına doladı. O noktadan tartışmaya girişti. Yaşamı için tartışıyordu, biliyordu ama ne heyecanlanmıştı ne de korkuyordu.

"Senin beni öldürmen kötü bir iş olur," dedi adama. "Sana kötülük etmedim, Buli'ye de etmedim."

Adamın gırtlağına öyle bir sarılmıştı ki diğerleri ona topuzlarıyla saldırmaya çekiniyorlardı. Ellerini bırakmadan, ölüm çığlıkları atanlarla tartışmayı sürdürdü.

"Ben John Starhurst'üm," dedi sükûnetle. "Üç yıldır Fiji'de çalışıyorum ve bunu çıkar için yapmadım. Aranızda iyilik için bulunuyorum. Neden birisi beni öldürsün ki? Beni öldürmek kimseye fayda sağlamaz."

Buli balina dişine bir bakış attı. Bu iş için iyi bir ödeme almıştı.

Misyonerin etrafını bir çıplak vahşiler sürüsü çevirmişti, hepsi de onu yakalamaya çalışıyordu. Ölüm şarkısı, fırın şarkısı yükseliyordu ve uyarılar artık duyulmuyordu. Ama vücudunu tutsağıyla öyle ustaca koruyordu ki ölüm darbesi indirilemiyordu. Erirola gülümsedi ve Buli kızdı.

"Çekilin kenara!" diye haykırdı. "Sahilde anlatılacak hoş bir öykü, bir düzineniz ve bir misyoner, silahsız, bir kadın kadar güçsüz, sizinle başa çıkıyor."

"Bekle, Ey Buli!" diye kalabalığın arasından haykırdı John Starhurst, "ben seninle de başa çıkarım. Çünkü benim silahlarım Gerçek ve Hak, hiçbir insan onlara karşı duramaz."

"Gel o zaman bana," diye yanıtladı Buli, "çünkü benim silahım yalnızca sefil bir topuz ve dediğin gibi, sana karşı koyamaz."

Grup ondan uzaklaştı ve John Starhurst tek başına, muazzam, budaklı bir savaş topuzuna yaslanan Buli'nin karşısına dikildi.

"Gel bana misyoner ve baş et benimle," diye meydan okudu Buli.

"Öyle olsa bile sana geleceğim ve baş edeceğim," dedi John Starhurst, gözlüklerini silip doğruca yerleştirdi ve ilerlemeye başladı.

Buli topuzu kaldırıp beklemeye başladı.

"Öncelikle, ölümüm sana çıkar sağlamayacak," diye başladı savına.

"Yanıtı topuzuma bırakıyorum," oldu Buli'nin yanıtı.

Her söylediğine de aynı yanıtı verdi, bir yandan da kaldırdığı topuzun altına yapacağı o kurnazca dalışı kollamak üzere misyoneri dikkatle gözlüyordu. Sonra ilk kez, Starhurst ölümünün yakın olduğunu anladı. Kaçmak için bir girişimde bulunmadı. Çıplak elleriyle güneşin altında dikildi ve yüksek sesle duaya başladı – İncil, mermi ya da rom şişesiyle vahşi adamın her yerde karşısına çıkan kaçınılmaz beyaz adamın esra-

rengiz görüntüsü. John Starhurst de Gatokalı Buli'nin kayalık kalesinde öyle duruyordu.

"Affet onları, çünkü ne yaptıklarını bilmiyorlar," diye dua etti. "Ah Tanrım! Fiji'ye acı. Fiji'ye merhamet göster. Ey Yehova, O'nun adına bizi duy; Senin, herkesin O'nun aracılığıyla Senin çocukların olmasını sağladığın Oğlun. Senden geldik ve zihnimiz Sana döneceğimizi söylüyor. Toprak karanlık, Tanrım, toprak karanlık. Ama Sen kurtaracak kadar güçlüsün. Elini uzat Tanrım ve Fiji'yi kurtar, zavallı, yamyam Fiji'yi."

Buli'nin sabrı taşmıştı.

"Şimdi sana yanıt vereceğim," diye homurdandı, bir yandan da iki eliyle topuzu sallıyordu.

Kadınların ve battaniyelerin arasına gizlenmiş olan Narau darbenin sesini duydu ve ürperdi. Sonra ölüm şarkısı yükseldi ve anladı ki sevgili misyonerinin bedeni fırına sürükleniyordu; şu sözleri duydu:

"Beni nazikçe sürükleyin. Beni nazikçe sürükleyin."

"Çünkü ben ülkemin savunucusuyum."

"Şükret! Şükret! Şükret!"

Sonra patırtının içinden tek bir ses yükseldi ve sordu:

"Cesur adam nerede?"

Yüz ses birden yanıt verdi:

"Fırına sürüklenip pişirilmeye gitti."

"Korkak nerede?" diye sordu ses.

"Bildirmeye gitti!" diye yüz ses birden yanıt verdi. "Bildirmeye gitti! Bildirmeye gitti!"

Narau ruhundaki azapla inledi. Eski şarkının sözleri doğruydu. O korkaktı ve ona gidip olanları bildirmekten başka yapacak bir şey kalmamıştı.

Mauki

Elli kilo ağırlığındaydı. Saçları zencilere özgü kıvırcıktı ve o, siyahtı. Kendine özgü bir siyahtı. Mavi-siyah ya da mor-siyah değil, erik siyahıydı. Adı Mauki'ydi, bir şefin oğluydu. Üç tambosu vardı. Tambo, Melanezya dilinde tabu demektir ve Polinezya dilinden bir sözcüğün de birinci dereceden kuzenidir. Mauki'nin üç tambosu şunlardı: Birincisi hiçbir zaman bir kadının elini sıkamaz ya da bir kadının elinin ona ya da kişisel eşyalarına değmesine izin veremezdi; ikincisi deniztarağı yiyemez ya da deniztarağının piştiği ateşte pişmiş herhangi bir şey yiyemezdi; üçüncüsü hiçbir zaman bir timsaha dokunamazdı ya da bir timsah parçası içeren bir kanoda yolculuk edemezdi, timsahın dişi bile olsa.

Dişleri farklı bir siyahtı, koyu siyahtı ya da lamba isi karası. Tek bir gecede, annesi tarafından, Port Adams'ın arkasındaki toprak kaymasından kazılmış toz halinde bir mineralin üstüne bastırılarak böyle

yapılmışlardı. Port Adams, Malaita'daki bir tuzlu su köyüydü ve Malaita da Solomon'lardaki en vahşi adaydı; o kadar vahşi ki buralara ne bir tüccar ne de bir plantasyoncu ayak basmıştı. Ayrıca, ara sıra ilk denizhıyarı avcıları ve sandal ağacı tacirlerinden otomatik tüfekleri ve gazyağı motorları olan yeni işçi toplayıcılara birçok beyaz maceraperest de savaş baltaları ve sivri kurşunlarla karşılanmıştı. Bu yüzden Malaita bugün, yirminci yüzyılda bile hâlâ kıyılarından komşu ve daha uygar adalardaki plantasyonlarda yıllığı otuz dolara çalışmak üzere işçi toplayan işçi toplayıcıların çalışma alanıdır. Bu komşu ve daha uygar adaların yerlileri, plantasyonlarda çalışmayacak kadar uygarlaşmışlardır.

Mauki'nin kulakları ne bir ne de iki, düzinelerce yerden delinmişti. Küçük deliklerden birinde kilden bir pipo taşıyordu. Büyük delikler bu iş için fazla büyüktü. Piponun lülesi bunlardan düşerdi. Doğrusu, her iki kulağındaki en büyük deliklerde genellikle çapı on santim olan ahşap takozlar bulunuyordu. Kabaca, söz konusu deliklerin çevresi elli santim kadardı. Mauki'nin özgür zevkleri vardı. Daha küçük çeşitli deliklerde boş tüfek fişekleri, nal çivileri, bakır vidalar, ip parçaları, ot örgüler, yeşil yaprak parçaları ve günün serin saatlerinde kırmızı japongülü çiçekleri taşıyordu. Buradan da anlaşılacağı gibi, cep onun için gerekli bir şey değildi. Zaten, cep onun için olanaksızdı, çünkü tek giysisi onlarca santim genişliğinde bir bez parçasıydı. Saçlarının arasında, bıçağı kıvırcık bir buklesine takılmış bir cep çakısı taşıyordu. En değerli varlığı porselen bir fincan sapıydı, bunu kaplumbağa

kabuğundan bir halkaya asılı şekilde taşıyordu, halka da burnunun kıkırdağına geçirilmişti.

Ama tüm bu süslemelere karşın, Mauki'nin güzel bir yüzü vardı. Bu herhangi bir kıstasa göre bile gerçekten güzel bir yüzdü ve bir Melanezyalı için, dikkat çekici ölçüde güzeldi. Tek kusuru, güçten yoksun olmasıydı. Hafiften efemine, kız gibi bir suratı vardı. Uzuvları küçük, düzgün ve narindi. Çenesi güçsüz, ağzı güçsüzdü. Çenesinde, alnında ve burnunda ne güç ne de karakter vardı. Yalnızca gözlerinde, yapısının büyük ölçüde parçası olan ve başkalarının anlayamayacağı o bilinmeyen niceliklerin bir ipucunu yakalamak mümkündü. Bu bilinmeyen nicelikler atılganlık, sebat, korkusuzluk, hayal gücü ve kurnazlıktı ve bunlar kimi kararlı ve çarpıcı eylemde ifade bulduklarında, çevresindekileri şaşırtıyordu.

Mauki'nin babası Port Adams'daki köyün şefiydi ve bu vesileyle doğuştan bir tuzlu su adamı olan Mauki amfibiydi.* Balıkların ve istiridyelerin dilinden anlardı; resif onun için açık bir kitap gibiydi. Kanoları da bilirdi. Bir yaşındayken yüzme öğrenmişti. Yedi yaşında nefesini tam bir dakika tutabiliyor, on metre derinliğe dalabiliyordu. Yedi yaşında, Mauki yüzme bile bilmeyen ve tuzlu sudan korkan çalılık adamları tarafından çalındı. Bundan sonra Mauki denizi yalnızca uzaktan, cangılın aralıklarından ve yüksek dağlardaki açık alanlardan görebildi. Malaita'nın sıradağlarındaki, sakin sabahlarda dumanları yükselen bir dizi köyün baş şefi olan yaşlı Fanfoa'nın kölesi oldu. Bu dumanlar denizci beyaz adamlar için iç ke-

* Suda ve karada yaşayabilen, iki yaşayışlı canlı –ed.n.

simdeki halk hakkında tek ipucunu oluşturuyordu. Çünkü beyazlar Malaita'nın içlerine girmezdi. Altın aranan günlerde bir kez denemişlerdi ama hepsi de çalılık adamlarının kulübelerindeki dumanlı kirişlerde sırıtmak üzere kafalarını geride bırakmışlardı.

Mauki on yedi yaşında genç bir adam olduğunda, Fanfoa tütünsüz kaldı. Fena halde tütünsüz kaldı. Bütün köyler için zor zamanlardı. Bir tek hatası vardı. Suo o kadar küçük bir limandı ki geniş bir uskuna buraya demir atamazdı. Derin sulara uzanan mangrov ağaçlarıyla çevreliydi. Burası bir tuzaktı ve küçük bir yelkenlide iki beyaz adam bu tuzağa girdiler. Çalıştıracak adam peşindeydiler ve yanlarında bol tütün ve ticaret eşyasının yanında, üç tüfek ve bol cephane vardı. Suo'da tuzlu su adamları yaşamazdı ve çalılık adamları denize buradan inerdi. Tekne çok güzel iş yaptı. İlk gün yirmi kişiyi işe aldılar. Yaşlı Fanfoa bile yazıldı. Ve aynı gün, işe alınanlardan bir kısmı iki beyaz adamın kafasını kesti, tayfayı öldürdü ve tekneyi yaktı. Ardından, üç ay boyunca, tüm çalılık köylerinde çok fazla tütün ve ticaret eşyası bulundu. Sonra, bir savaş gemisi geldi ve tepeleri, kilometrelerce içeriye kadar topa tuttu, köylüleri korkutup çalılığın içlerine kaçırttı. Sonra karaya adam çıkardılar. Bütün köyleri, tütün ve ticaret eşyasıyla birlikte yaktılar.

Hindistancevizleri ve muzlar kesildi, gölevez bahçeleri söküldü ve domuzlarla tavuklar öldürüldü.

Bu Fanfoa'ya ders oldu, ama bu arada tütünsüz kalmıştı. Aynı zamanda, gençler de işçi alan teknelere kaydolmaktan korkuyorlardı. Bu yüzden, Fanfoa kölesi Mauki'nin kıyıya götürülüp avans olarak yarım

kasa tütün, bunun yanında bıçaklar, baltalar, amerikanbezi ve boncuk alarak işçi olarak yazılmasına karar verdi, bütün bu aldıklarını çalışıp ödeyecekti. Onu uskunaya götürdüklerinde Mauki fena halde korktu. Kesilmeye götürülen bir kuzuydu. Beyaz adamlar gaddar yaratıklardı. Öyle olmalıydılar, yoksa bir uskunanın içinde iki kişi, tayfa olarak yirmi siyahla Malaita sahiline gelip, tüm limanlara girip altmış ya da yetmiş siyah işçi doldurmazlardı. Buna ek olarak, kıyı halkının aniden saldırıp uskunayı ve bütün adamlarını kesme olasılığı da vardı. Gerçekten beyaz adamlar korkunç olmalıydı. Üstelik o kadar şeytanca tüfekleri vardı ki ardı ardına hızla ateş eden, sonra demir ve bakırdan bir şeyler, gemilerin rüzgâr yokken de gitmesini sağlayan ve tam da adamların gülüp konuştuğu gibi gülüp konuşan kutular.

Evet, bir de özellikle şeytan-şeytan bir beyaz adamdan söz edildiğini duymuştu, o kadar güçlüydü ki insanın ağzındaki dişlerin hepsini söküp, isterse gene yerlerine takabiliyordu.

Aşağıya, kabine indirdiler Mauki'yi. Güvertede, bir beyaz adam kemerinde iki altıpatlarla nöbet tutuyordu. Kabinde diğer beyaz adam oturmuş, önündeki kitaba garip işaretler ve çizgiler çiziyordu. Mauki'ye bir domuz ya da kümes hayvanıymış gibi baktı, kollarının altına bir göz attı ve kitaba yazdı. Sonra yazı çubuğunu Mauki'ye uzattı, o da ancak buna dokundu ve böylece üç yıllığına Moongleam Sabun Şirketi plantasyonlarında çalışma taahhüdünde bulunmuş oldu. Gaddar beyaz adamın iradesinin taahhüdü uygulamakta kullanılacağı ve onun arkasında, aynı

amaçla Büyük Britanya'nın tüm gücü ve savaş gemilerinin bulunduğu ona açıklanmadı.

Gemide, duyulmadık uzak yerlerden başka siyahlar da vardı ve beyaz adam onlarla konuştuğunda, Mauki'nin saçındaki uzun tüyü söktüler, o saçı kısa kestiler ve beline parlak sarı bezden bir lava-lava sardılar.

Uskunada günler geçtikten ve rüyasında bile görmediği kadar çok toprak ve ada gördükten sonra, New Georgia'da karaya indi ve tarlalarda cangılı açıp kamış ve ot keserek çalışmaya başladı. İlk kez olarak çalışmanın ne demek olduğunu gördü. Fanfoa'nın kölesiyken bile bu kadar çalışmamıştı. Ve çalışmaktan hoşlanmadı. Gün doğarken kalkılıp batarken yatılıyor, iki öğün yemek yeniyordu. Yemek de sıkıcıydı. Haftalar boyunca yemek için tatlı patates veriliyordu, sonra da haftalar boyunca pirinçten başka bir şey olmuyordu. Günlerce hindistancevizlerini kabuklarından ayırdı; uzun günler ve haftalar boyu, gözleri yanana kadar koprayı tütsüleyen ateşleri besledi, sonra da ağaç devirmekle görevlendirildi. Baltayı iyi kullanıyordu ve daha sonra köprü inşa eden takıma verildi. Bir seferinde yol yapan takıma verilerek cezalandırıldı. Ara sıra, uzak sahillerden kopra getirdiklerinde ya da beyaz adam balık dinamitlemeye gittiğinde, balina teknelerinde tayfalık yaptı.

Başka şeylerin yanında, Bêche-de-mer İngilizcesi* de öğrendi. Bu dili kullanarak hem bütün beyaz adam-

* Bechê-de-mer (Denizhıyarı) İngilizcesi: Bislama da denilen, Melanezya'da konuşulan bir tür İngilizce türevi, Fransızca karışmış yerli dili –çn.

larla hem de bin bir farklı dil konuşan diğer işçilerle anlaşabiliyordu. Aynı zamanda, beyaz adamlar hakkında bazı şeyler de öğrendi, özellikle de sözlerinde durduklarını. Eğer bir çocuğa bir tütün çubuğu alacağını söylerlerse, alırdı. Eğer bir çocuğa bir şey yaptığında yedi zil vuracaklarını* söylerlerse, çocuk o şeyi yaparsa yedi zil vururlardı. Mauki yedi zilin ne olduğunu bilmiyordu, ama bu Bêche-de-mer İngilizcesinde oluyordu ve yedi zilin vurulmasına bazen kan ve diş dökülmesinin de eşlik ettiğini tahayyül ediyordu. Bir şey daha öğrenmişti: Yanlış yapmazsa hiçbir çocuk dövülmez ya da cezalandırılmazdı. Beyaz adamlar sarhoş olduklarında bile –ki sık sık bu oluyordu– bir kural ihlal edilmediyse, vurmuyorlardı.

Mauki plantasyonu sevmiyordu. Çalışmaktan nefret ediyordu ve o bir şefin oğluydu. Üstelik Fanfoa tarafından Port Adams'dan çalındığından beri on yıl geçmişti ve evini özlüyordu. Fanfoa'nın kölesiyken bile evini özlüyordu. Bu yüzden kaçtı. Çalılığa daldı, niyeti güneye sahile gitmek ve Port Adams'a gidebileceği bir kano çalmaktı.

Ama ateşlendi ve yakalanıp canlıdan çok ölü halde geri götürüldü.

İkinci kez, iki Malaita oğlanla kaçtı. Yirmi mil ötedeki sahile vardılar ve bu köyde yaşayan Malaitalı özgür bir adamın kulübesinde saklandılar. Ama gece yarısı iki beyaz adam geldi, köy halkından korkmuyorlardı ve üç kaçağa yedi zil vurdular, onları domuz

* Yedi zil vurulması (knocking seven bells out of somebody): yedi rauntluk bir boks maçına atıfla, birisine yumrukla temiz bir dayak atmak –çn.

gibi bağladılar ve balina teknesine attılar. Ama evinde saklandıkları adama yedi kez yedi zil vurmuş olmalılar ki saçlar, deri ve dişler uçuşuyordu; ömrünün geri kalanında kaçak işçileri barındırmaktan vazgeçti.

Bir yıl boyunca Mauki ırgat gibi çalıştı. Sonra bir ev hizmetçisi yapıldı ve iyi yemek yiyip rahat bir yaşam sürdü, evi temiz tutmak ve beyaz adamlara tüm gün ve gecenin çoğunluğunda viski ve bira servisi yapmak gibi hafif işler yaptı. Bu hoşuna gitmişti ama Port Adams'ı daha çok seviyordu. İki yıl daha hizmet edecekti ama ev özleminin pençesinde iki yıl fazla uzundu. Bir yıl çalıştıktan sonra akıllanmıştı ve artık bir ev hizmetçisi olduğundan, fırsatı da vardı. Tüfeklerin temizlenmesi onun işiydi ve depo anahtarının nerde asılı olduğunu biliyordu. Kaçışı planladı; bir gece, on Malaitalı çocuk ve San Cristoval'den bir çocuk barakalardan kaçıp balina teknelerinden birini kumsala indirdiler. Teknenin kilidini açan anahtarı Mauki sağlamıştı, tekneye on iki Winchester tüfek, muazzam miktarda mühimmat, bir kasa dinamit, fünye ve fitille on kasa tütün yükleyen de Mauki'ydi.

Kuzeybatı muson rüzgârı esiyordu, geceleri güneye doğru kaçtılar, gündüzleri de boş adalarda saklandılar ya da büyük adalarda balina teknesini çalıların arasına gizlediler. Böylece Guadalcanar'a vardılar, yarısına kadar ilerlediler ve kaçınılmaz Florida Adası Boğazını aştılar. Burada San Cristovalli çocuğu öldürdüler, kafasını saklayıp gerisini pişirip yediler. Malaita kıyısı yalnızca yirmi mil ötedeydi, ama son gece güçlü bir akıntı ve ters bir rüzgâr geçmelerini engelledi. Gün ışığı onları hedeflerinden millerce uzakta buldu. Ama

gün ışığı aynı zamanda bir filika da getirdi; içinde de, ellerinde on iki Winchester olan on bir Malaitalıdan korkmayan iki beyaz adam. Mauki ve yoldaşları, bütün beyaz adamların büyük beyaz efendisinin yaşadığı Tulagi'ye götürüldüler. Büyük beyaz efendi bir mahkeme kurdu ve sonunda, kaçaklar birer birer bağlanıp yirmişer kırbaç yediler ve on beş dolar cezaya çarptırıldılar. New Georgia'ya geri gönderildiklerinde de onlara sırayla yedi zil vuruldu ve çalışmaya koşuldular. Ama Mauki artık ev hizmetçisi değildi. Yol yapımı takımına verilmişti. On beş dolarlık ceza ellerinden kaçtığı beyaz adamlarca ödenmişti ve bu da altı aylık ek taahhüt demekti. Dahası, çalınan tütünden payı da bir yıllık fazla taahhüt yüklenmesine neden oldu.

Port Adams artık üç buçuk yıl uzaktaydı; bu yüzden bir gece bir kano çaldı, Manning Boğazındaki adacıklarda saklandı, boğazı geçti ve Ysabel'in doğu kıyısında ilerlemeye başladı ama yolun üçte ikisinde Meringe Lagünündeki beyaz adamlar tarafından yakalandı. Bir hafta sonra onların elinden kaçtı ve çalılığa saklandı. Ysabel'de çalılık yerlisi yoktu, yalnızca hepsi Hıristiyan olmuş tuzlu su adamları vardı. Beyaz adam beş yüz çubuk tütünlük bir ödül koydu ve Mauki kano çalmak için her kıyıya indiğinde tuzlu su adamları tarafından kovalandı. Dört ay geçmişti ki ödül bin çubuğa çıkartılınca yakalanıp New Georgia'ya ve yol yapımı takımına geri gönderildi. O zaman bin çubuk elli dolar ediyordu ve Mauki'nin ödülü kendisinin ödemesi gerekiyordu, bu da bir yıl ve sekiz aylık çalışma demekti. Yani Port Adams artık beş yıl uzaktaydı.

Ev özlemi daha da büyümüştü ve uslanıp iyi çocuk olmak ve dört yıl çalışıp eve dönmek hiç aklına yatmadı. Ertesi sefer tam kaçarken yakalandı. Vaka, Moongleam Sabun Şirketi ada yöneticisi Bay Haveby'ın önüne getirildi ve o da uslanmaz olduğuna karar verdi. Şirketin Santa Cruz Adasında da plantasyonları vardı, burası denizin yüzlerce mil ötesindeydi ve Solomon Adalarının uslanmazları buraya gönderiliyordu. Mauki de buraya gönderildi ama hiç varmadı. Uskuna Santa Anna'da durdu ve gece Mauki sahile yüzdü; bir tüccardan iki tüfekle bir kasa tütün çaldı, bir kanoyla Cristoval'e gitti. Malaita şimdi kuzeyde, elli ya da altmış mil uzaktaydı. Ama o yana geçmeye çalışırken hafif bir fırtınaya yakalandı ve Santa Anna'ya geri sürüklendi, burada tüccar onu zincire vurdu ve uskuna Santa Cruz'dan dönene kadar tuttu. İki tüfeği geri aldı ama tütün kasası, bir yıl karşılığında Mauki'nin hesabına yazıldı. Şirkete borçlandığı yılların toplamı artık altı olmuştu.

New Georgia'ya dönerken, uskuna Guadalcanar'ın güneydoğu ucundaki Marau Boğazında demir attı. Mauki bileklerinde kelepçelerle sahile yüzüp çalılıklarda kayboldu. Uskuna yoluna devam etti ama kıyıdaki Moongleam tüccarı bin çubuk ödül önerdi ve Mauki çalı adamları tarafından ona geri getirildi; hesabına bir yıl sekiz ay daha eklenmişti. Uskuna geri gelmeden bir kez daha kaçtı, bu kez bir balina teknesiyle gitmiş, tüccarın bir kasa tütününü de yanında götürmüştü. Ama bir kuzeybatı akıntısı onu Ugi'ye sürüklemiş, buranın Hıristiyan yerlileri de tütünü çaldıktan sonra onu orada yaşayan Moongleam tüccarı-

na teslim etmişti. Yerlilerin çaldığı tütün bir yıl anlamına geliyordu, borcu artık sekiz buçuk yıl olmuştu.

"Onu Lord Howe'ye gönderelim," dedi Bay Haveby. "Bunster da orada, bırakalım kendi aralarında halletsinler. Sanırım bu Mauki'nin Bunster'ı alt etmesi ya da Bunster'ın Mauki'yi alt etmesi olacak, her halükârda kurtulmuş olacağız."

Eğer Ysabel'deki Meringe Lagününden ayrılıp kuzeye doğru yelken açarsanız, yüz elli milin sonunda Lord Howe'nin suyun üzerinde kalan ezilmiş mercan sahillerine varırsınız. Lord Howe çevresi yüz elli mil olan bir kara çemberidir, en geniş yeri metrelerce tutar ve kimi yerlerde üç metrenin üzerinde yüksekliği vardır. Bu kumdan çemberin içinde, mercan parçalarıyla bezeli muazzam bir lagün vardır. Lord Howe ne coğrafi ne de etnolojik açıdan Solomon Adalarına ait değildir. Burası bir atoldür, Solomon Adalarıysa yüksektir ve halkıyla dili de Polinezyalıdır, halbuki Solomon Adalarının halkı Melanezyalıdır.

Lord Howe halkı bugüne kadar devam eden, büyük kanoların güney ticaret rüzgârlarıyla sahillerine vurduğu batı yönünde Polinezya sürüklenmesinin sonucudur. Kuzeybatı muson rüzgârlarıyla gelen hafif bir Melanezya sürüklenmesinin de olduğu açıktır.

Lord Howe ya da bazen kullanılan adıyla Ontong-Java'ya hiç kimse gelmez. Thomas Cook & Sons* buraya bilet satmaz ve turistler burayı rüyalarında bile görmezler. Kıyılarına bir tek beyaz misyoner ayak basmamıştır. Beş bin yerlisi ilkel oldukları kadar barışçıldır da. Ama her zaman da barışçıl olmazlar. Seyrüsefer

* Ünlü İngiliz seyahat acentesi –ed.n.

Kılavuzu onları düşmanca ve kalleş olarak nitelendirir. Ama Seyrüsefer Kılavuzunu derleyen adamlar burada yaşayanların gönlünde gerçekleşen değişiklikten haberdar değildir. Bu insanlar, birkaç yıl önce büyük bir teknenin yolunu kesmiş ve ikinci kaptan dışında herkesi öldürmüştü. Hayatta kalan haberi kardeşlerine götürmüştü. Üç ticaret uskunasının kaptanları onunla birlikte Lord Howe'ye döndüler. Gemilerini doğrudan lagüne soktular ve beyaz adamın kutsal kitabına göre, yalnızca beyaz adamların beyaz adamları öldürebileceğini, aşağı türlerin onlara el sürmemeleri gerektiğini ilan ettiler. Uskunalar lagünde aşağı yukarı seyretti, yaktı ve yıktı. İnce kum şeridinde kaçacak yer, saklanacak çalılık yoktu. Adamlar görüldükleri yerde vuruldu ve görülmemenin imkânı yoktu. Köyler yakıldı, kanolar parçalandı, tavuklar ve domuzlar öldürüldü, değerli hindistancevizi ağaçları kesildi. Bu bir ay boyunca devam etti, sonra uskunalar ayrıldı ama beyaz adamın korkusu adalıların ruhuna işlemişti ve bir daha birisine zarar verecek kadar atak olmadılar.

Max Bunster, Lord Howe'deki tek beyaz adamdı; her yerde hazır ve nazır Moongleam Sabun Şirketi namına ticareti yürütüyordu. Şirket onu Lord Howe'ye göndermişti; çünkü kovmak dışında, onu gönderebilecekleri en sapa yer burasıydı. Şirketin onu kovmamasının nedeni, yerini alacak adam bulmakta yaşayacakları zorluktu. Kendisi irikıyım bir Almandı, beyninde bir aksaklık vardı. Yarı deli demek, durumu hakkında merhametli bir ifade kullanmak olurdu. Zorba ve korkaktı, adadaki herhangi bir vahşiden iki kat fazla vahşiydi.

Korkak olduğu için, zorbalığı da korkaklığıyla uyumluydu. Şirketin hizmetine ilk girdiğinde, Savo'ya atandı. Sömürgede yaşayan veremli bir adam yerini almak için gönderildiğinde, onu yumruklarıyla dövdü ve perişan vaziyette geldiği uskunayla geri gönderdi.

Bay Haveby daha sonra, Bunster'in yerini almak üzere Yorkshireli genç bir dev gönderdi. Yorkshireli bir boksördü ve kavga etmeyi yemek yemeye tercih ederdi. Ama Bunster kavga etmedi. On gün boyunca sıradan bir kuzu gibiydi, bu sürenin sonunda Yorkshireli dizanteri ve ateşle yatağa düşmüştü. Bunun üzerine Bunster ona saldırdı, başka şeylerin yanında üzerine çıkıp tepindi. Kurbanı iyileştiğinde olacaklardan çekinen Bunster bir tekneyle Guvutu'ya kaçtı ve zaten her iki kalçasına yediği Boer kurşunlarıyla sakatlanmış olan genç bir İngilizi döverek burada da kendisini gösterdi.

O zaman Bay Haveby, Bunster'i en düşük yer olan Lord Howe'ye gönderdi. O da gelişini yarım kasa cini silip süpürerek ve onu getiren uskunanın yaşlı, sesi hırıltılı ikinci kaptanını döverek kutladı. Uskuna demir aldığında, kanakaları* kumsala topladı ve onlara güreşte onu devirmeleri için meydan okudu, başarılı olana bir kasa tütün vaat etti. Üç kanakayı devirdi, dördüncü onu derhal yere serdi ama tütünü alacağına ciğerlerine bir kurşun yedi.

Böylece Bunster'in Lord Howe'deki saltanatı başladı. Ana köyde üç bin kişi yaşıyordu ama günün ortasında bile o geçerken bomboştu. Erkekler, kadınlar ve çocuklar ondan kaçıyordu. Köpeklerle domuzlar

* Kanaka: Büyük Okyanus ada yerlisi –ed.n.

bile yoldan çekiliyor, kral bile bir battaniyenin altına saklanmaktan çekinmiyordu. İki başvekil Bunster'ın korkusuyla yaşıyorlardı, çünkü o hiçbir tartışmalı konuyu tartışmıyor, yumruklarını kullanıyordu.

Ve Lord Howe'ye Mauki geldi, Bunster'a sekiz buçuk yıl hizmet etmek üzere. Lord Howe'den kaçış yoktu. İyisiyle kötüsüyle, Bunster ve o birbirlerine bağlıydı. Bunster yüz kiloydu. Mauki elli. Bunster yozlaşmış bir hayvandı. Ama Mauki de ilkel bir vahşi. Her ikisinin de iradeleri ve kendilerine özgü hareket tarzları vardı.

Mauki'nin nasıl bir efendiyle çalışacağına dair bir fikri yoktu. Uyarı almamıştı ve Bunster'ın da diğer beyaz adamlar gibi olacağına karar vermişti: Çok viski içen, hep sözünde duran ve bir çocuğa durup dururken hiç vurmayan bir hükümdar ve yasa koyucu. Bunster avantajlıydı. Mauki hakkında her şeyi biliyordu ve onun kendi yönetimi altına gelmesiyle böbürleniyordu. Son aşçının kolu kırılmış, omuzu çıkmıştı, bu yüzden Bunster Mauki'yi aşçı ve genel ev hizmetçisi yaptı.

Mauki kısa sürede beyaz adamlar ve beyaz adamlar olduğunu öğrendi. Uskunanın adadan ayrıldığı gün, yerli Tongalı misyoner Samisee'den bir tavuk satın alması emredildi. Ama Samisee lagünün diğer ucuna gitmişti ve üç gün dönmeyecekti. Mauki bu bilgiyle geri döndü. Dik merdivenleri tırmandı (ev kumdan dört metre yüksekte, direkler üzerinde duruyordu) ve bunu bildirmek için oturma odasına girdi. Mauki misyonerin yokluğunu açıklamak için ağzını açtı. Ama açıklamalar Bunster'ın umurunda değildi.

Ona bir yumruk attı. Darbe Mauki'yi ağzına isabet edip ayaklarını yerden kesti. Doğruca kapıdan dışarı uçtu, dar verandayı aştı, parmaklığın üst sırasını kırdı ve yere düştü.

Dudakları yamulmuş, şekilsiz bir kitleydi, ağzı da kan ve kırık diş dolmuştu.

"Bu sana, karşılık vermenin bana sökmeyeceğini öğretir," diye bağırdı, kırık parmaklığın arkasından ona bakan, hiddetten mosmor olmuş tüccar.

Mauki hiç böyle bir beyaz adamla karşılaşmamıştı ve ihtiyatlı yürümeye, hiç kızdırmamaya karar verdi. Sandalcı çocukların dövüldüğünü ve birinin, kürek çekerken ıskarmozu kırma suçundan yemeksiz üç gün zincire vurulduğunu görmüştü. Sonra, köydeki dedikoduları ve Bunster'in –bilindiği gibi zorla– üçüncü karısını neden aldığını da duymuştu. Birinci ve ikinci karıları beyaz mercan kumunun altında, başlarında ve ayaklarında mercan parçalarıyla yatıyorlardı. Söylentiye göre, dayaktan ölmüşlerdi. Mauki'nin de şahsen gördüğü gibi, üçüncü karısı da kötü muamele görüyordu.

Ama anlaşılan, hayata kızgın adamı kızdırmaktan kaçınmanın bir yolu yoktu. Mauki dilini tuttuğu zaman, somurtkan yabani olmakla suçlanıp dayağı yiyordu. Konuştuğu zaman da karşılık verdiği için dayak yiyordu. Ciddi olduğunda Bunster onu komplo kurmakla suçlayıp peşin peşin dövüyor, neşeli olmaya çalışıp gülümsediğindeyse, adam efendisiyle alay ettiği gerekçesiyle sopayı basıyordu. Bunster iblisin ta kendisiydi.

Eğer üç uskuna dersini anımsamasa, köy onun icabına bakacaktı. Eğer kaçılacak bir çalılık olsa, bunu

gene de yapacaklardı. Ama bu durumda beyaz adamın, herhangi bir beyaz adamın öldürülmesi bir savaşçıların gelmesine neden olacak, onlar da suçluları öldürüp değerli hindistancevizi ağaçlarını kesecekti. Bir de sandalcı çocuklar vardı, onlar da sandalı devirmek için doğacak ilk fırsatta onun kazara boğulmasını sağlamaya kararlıydı. Ama Bunster sandalın devrilmemesi için önlemini alıyordu.

Mauki farklı bir türdendi ve Bunster hayattayken kaçış olanaksız olduğuna göre, beyaz adamın icabına bakmaya karar vermişti. Sorun, bir türlü bir fırsat yakalayamamasıydı. Bunster hep tetikteydi. Gece gündüz altıpatlarları hazırdı. Ve Mauki'nin birkaç kez yere devrildikten sonra anladığı gibi, hiç kimsenin arkasından dolanmasına izin vermiyordu. Bunster, Lord Howe köylülerinden ziyade, iyi huylu, sürekli gülümseyen Mauki'den korkması gerektiğini biliyordu; bu da sürdürdüğü eziyet programına fazladan bir şevk katıyordu. Mauki de ihtiyatlı davranıyor, cezaları kabulleniyor ve bekliyordu.

Diğer bütün beyaz adamlar tambolarına saygı göstermişti, Bunster dışında.

Mauki'nin haftalık tütün istihkakı iki çubuktu. Bunster bunları kadınına veriyor ve Mauki'ye onun elinden almasını emrediyordu. Ama bu olamazdı, bu yüzden Mauki tütünsüz kalıyordu. Aynı şekilde birçok öğünü boş geçiriyor ve günlerce aç kalıyordu. Lagünde yetişen iri istiridyelerden istiridye çorbası yapmasını emrediyordu. Bunu yapamazdı, çünkü istiridye onun için tamboydu. Altı kez üst üste istiridyelere dokunmayı reddetti ve altı sefer bayılana kadar da-

yak yedi. Bunster oğlanın ölümü yeğleyeceğini biliyor ama reddi isyan olarak nitelendiriyordu. Onun yerini alacak bir aşçı bulsa, oğlanı öldürecekti.

Tüccarın en sevdiği numaralardan biri, Mauki'nin kıvırcık lülelerinden birini yakalayıp kafasını duvara vurmaktı. Başka bir numara da Mauki'yi habersiz yakalayıp sigaranın yanan ucunu etine bastırmaktı. Bunster buna aşılama diyordu ve Mauki haftada birkaç kez aşılanıyordu. Bir keresinde, Bunster kızgınlıkla fincan sapını Mauki'nin burnundan koparmış, deliği de burun kıkırdağından yırtmıştı.

Neden olduğu zararı incelediğinde yorumu, "Vay be, ne biçim surat!" olmuştu.

Köpekbalığı derisi zımpara gibidir ama vatozunki de törpü gibidir. Güney Denizlerinde, yerliler bunu ahşap törpüsü gibi, kanolarla kürekleri düzeltmekte kullanır. Bunster'in vatoz derisinden bir eldiveni vardı. Bunu Mauki'nin üzerinde ilk denediğinde, ensesinden koltuk altına kadar derisini soydu. Bunster çok memnun oldu. Karısına da eldiveni tattırdı ve bütün sandalcı çocuklarda da denedi. Başvekiller de birer birer okşanmaya geldi ve sırıtıp bunu bir şaka gibi kabul etmek zorunda kaldılar.

"Gülün, Allah'ın cezaları, gülün!" diye ipucu vermişti.

Eldivenden en büyük payı Mauki alıyor, bununla okşanmadan bir gün geçmiyordu. O kadar üst deri kaybı geceleri onu uykusuz bırakıyor yarı iyileşmiş yaraları zevzek Bay Bunster tarafından sık sık yeniden törpüleniyordu. Mauki sabırlı bekleyişini sürdürüyordu, er ya da geç bir fırsatın doğacağından emindi.

Zamanı gelince de ne yapacağını, en ince ayrıntısına kadar biliyordu.

Bir sabah, Bunster tüm evrene yedi zil çaldırmaya kararlı bir ruh halinde uyandı. Mauki'yle başladı ve Mauki'yle devam etti, arada karısını devirip bütün sandalcı çocukları tepeledi. Kahvaltıda kahveye bulaşık suyu dedi ve fincandaki kaynar kahveyi Mauki'nin suratına fırlattı. Saat onda Bunster sıtmadan titriyordu, yarım saat sonra da ateşi çıkmıştı. Bu sıradan bir kriz değildi. Hızla kötüleşti ve karasu hummasına dönüştü. Günler geçti, giderek zayıfladı ve hiç yatağından çıkamadı. Mauki bekledi ve seyretti, bu arada derisindeki yaralar iyileşti. Çocuklara filikayı kıyıya çekmelerini, dibini kazımalarını ve genel bir bakım yapmalarını emretti. Emirlerin Bunster'dan geldiğini düşündüklerinden, itaat ettiler. Ama o sırada Bunster bilinçsiz yatıyordu ve herhangi bir emir vermemişti. Bu Mauki'nin fırsatıydı ama o gene de bekledi.

En kötüsü geçtiğinde, Bunster nekahet döneminde, bilinçli ama bir bebek kadar güçsüz yatarken, Mauki birkaç eşyasını, porselen fincan sapı da aralarında olmak üzere sandığına topladı. Sonra köye gidip kral ve iki başvekiliyle görüştü.

"Şu herif, Bunster, o iyi bir herif, siz çok sevmek?" diye sordu.

Tek ses halinde tüccarı hiç de sevmediklerini söylediler. Bakanlar üzerlerine dökülen tüm kötülüklerden ve haksızlıklardan oluşan bir resitale giriştiler. Kral kendini kaybedip ağladı. Mauki kabaca sözlerini kesti.

"Siz bilmek ben. Ben benim ülke büyük efendi herif. Siz sevmek yok bu herif beyaz efendi. Ben de sevmek yok. Filikanın yanına siz yüz hindistancevizi, iki yüz hindistancevizi, üç yüz hindistancevizi koymak. Bitirince, siz iyi herif olmak, gidip uyumak. Hep birlikte kanaka iyi herif olmak, uyumak. Evde büyük herif gürültü yapmak, siz bu herif gürültü duymak yok. Siz hep birlikte çok güçlü uyumak."

Benzer şekilde Mauki sandalcı çocuklarla da konuştu. Sonra Bunster'ın kadınına aile evine dönmesini emretti. Kabul etmese, açmaza düşecekti, çünkü tambosu kadınlara el sürmesini yasaklıyordu.

Ev boşalınca, tüccarın baygın yattığı yatak odasına gitti. Mauki önce altıpatlarları aldı, sonra vatoz eldiveni eline geçirdi. Bunster'ın ilk uyarısı, burnunun derisini boydan boya yüzen bir eldiven darbesi oldu.

"İyi herif ha?" diye Mauki iki darbe arasında homurdandı, darbelerden biri alnını, diğeri de yüzünün bir yanını soymuştu. "Gül, Allah'ın cezası, gül."

Mauki işini özenle yaptı ve evlerinde saklanmış olan kanakalar Bunster'ın çıkardığı ve bir saatin üzerinde bir süre çıkartmayı sürdürdüğü "büyük herif gürültüsünü" duydular.

Mauki işini bitirdiğinde, gemi pusulasını ve bütün tüfeklerle cephaneyi filikaya taşıdı ve gerisini de tütün kasalarıyla doldurdu. O bununla meşgulken, evden çirkin, derisiz bir yaratık fırladı ve kumlara devrilene kadar sahilde koştuktan sonra kavurucu güneşin altında kıvranıp, sayıklayıp durdu. Mauki buna bakıp tereddüt etti, sonra yanına gitti, kafasını kesti ve

bir battaniyeye sardıktan sonra filikanın kıç dolabına kaldırdı.

Kanakalar o uzun, sıcak gün boyunca o kadar derin uyudular ki filikanın geçitten dışarı çıkıp güneydoğu ticaret rüzgârıyla güneye doğru yola çıktığını görmediler. Filika Ysabel kıyısına kadar olan uzun yolculukta ve buradan da Malaita'ya olan zorlu geçişte de görülmedi. Evvelce kimsenin sahip olmadığı bir tüfek ve tütün servetiyle Port Adams'a ayak bastı. Ama orada durmadı. Bir beyaz adamın kafasını kesmişti ve yalnızca çalılık onu koruyabilirdi. Bu yüzden çalılık köylerine geri döndü, orada yaşlı Fanfoa ve şeflerden yarım düzine kadarını vurdu, kendisini tüm köylerin şefi ilan etti. Babası öldüğünde, Mauki'nin kardeşi Port Adams'ta hüküm sürdü ve tuzlu su adamlarıyla çalılık adamlarını bir araya getirdiler; sonuçta ortaya çıkan, Malaita'da savaşan on kabilenin en güçlüsü oldu.

Mauki, Britanya hükümetinden çok, güçlü Moongleam Sabun Şirketinden çekiniyordu; bir gün çalılığa bir mesaj geldi ve ona, şirkete sekiz buçuk yıl emek borcu olduğunu anımsattı. Olumlu bir yanıt gönderdi ve sonunda kaçınılmaz beyaz adam geldi, uskunanın kaptanı, Mauki'nin hükümdarlığı sırasında çalılığa girip canlı çıkabilen tek adam. Bu adam geri dönmekle kalmadı, yanında yedi yüz İngiliz altını da götürdü, sekiz buçuk yıllık emeğin, artı bazı tüfek ve tütün kasalarının bedeli.

Mauki artık elli kilo değil. Midesi eskisinin üç katı ve dört karısı var. Birçok başka şeyi daha var: tüfekler ve altıpatlarlar, bir porselen fincanın sapı ve

mükemmel bir çalı adamı kafaları koleksiyonu. Ama tüm koleksiyondan daha değerli olarak, mükemmelen kurutulup işlenmiş, kır saçlı ve sarımsı sakallı başka bir kafa, en değerli liften lava-lavaya sarılmış. Mauki ülkesinin dışındaki köylerle savaşa giderken, illaki bu kafayı çıkartıyor ve ottan sarayında yalnız başına, bunu uzun uzun, huşuyla seyrediyor. Böylesi zamanlarda köye bir ölüm sessizliği hâkim oluyor ve küçük çocuklar bile seslerini çıkartamıyorlar. Bu kafa Malaita'nın en güçlü iblis-iblisi olarak değerlendiriliyor ve Mauki'nin büyüklüğü de buna sahip olmasına atfediliyor.

Yah! Yah! Yah!

Muazzam viski tüketen bir İskoçtu; viskilerini sek içer, saat gibi sabahın altısında başlar ve düzenli aralıklarla yatma saatine, yani genellikle gece yarısına kadar devam ederdi. Yirmi dört saatin beşinde uyur, diğer on dokuzunda da sakince ve edebiyle sarhoş kalırdı. Oolong Atolünde onunla geçirdiğim sekiz hafta boyunca, ayık kafayla bir nefes aldığını bile görmemiştim. Aslında, o kadar kısa süre uyuyordu ki ayılmaya vakti olmuyordu. Benim gözlemlediğim en güzel ve düzenli daimi ayyaşlardan biriydi.

McAllister'dı adı. Yaşlı bir adamdı ve çok titriyordu. Elleri bir felçli gibi titriyordu, bu özellikle bardağına viski boşaltırken fark ediliyordu ama bir damla bile döktüğünü görmüş değilim. Yirmi sekiz yıldır Melanezya'daydı, Alman Yeni Gine'sinden Alman Solomon Adalarına kadar dolaşmıştı ve dünyanın bu köşesiyle o kadar özdeşleşmişti ki genellikle "Bêche-de-mer" adı verilen piç lisanda konuşurdu. Bu yüz-

den, konuşma sırasında GÜNEŞ YUKARI ÇIKMAK gün doğumu; KAI KAI DURMAK yemeğin hazır olduğu ve GÖBEK BENİM DOLAŞMAK midesinin rahatsız olduğu anlamına geliyordu. Küçük, kara kuru bir adamdı, içten ve dıştan, harlı ruhlar ve harlı güneş tarafından kavrulmuştu. Yanmış bir odun, cüruf gibi bir adamdı; minik, daha tam soğumamış, sert, ani hareketlerle, otomat gibi hareket eden canlı bir cüruf. Sıkı bir rüzgâr onu uçurabilirdi. Kırk beş kiloydu.

Ama muazzam olan, onun hükmetme gücüydü. Oolong Atolünün çevresi yüz kırk mildi. Lagünde pusulayla yolculuk ediliyordu. Burada beş bin Polinezyalı yaşıyordu, hepsi irikıyım adamlar ve kadınlardı, bir kısmı yüz kilonun üzerindeydi. Ooolong en yakın toprak parçasından iki yüz elli mil uzaktaydı. Yılda iki kez küçük bir uskuna kopra toplamaya gelirdi. Oolong'daki tek beyaz adam McAllister'dı, alt düzey tüccar ve kesintisiz içkici; Oolong'la altı bin yerlisini demir yumrukla yönetiyordu. Gelin der gelirler, gidin der giderlerdi. İradesini ya da yargısını hiç sorgulamazlardı. Ancak yaşlı bir İskoçun olabileceği kadar huysuzdu ve kişisel yaşamlarına sürekli karışırdı. Kralın kızı Nugu, atolün öte yanındaki Haunau'yla evlenmek istediğinde, babası evet dedi, ama McAlister hayır dedi ve evlilik olmadı. Kral başrahipten lagündeki adalardan birini satın almak istediğinde, McAllister hayır dedi. Kral Şirkete 180.000 hindistancevizi borçluydu ve bu ödenene kadar kral başka bir yere bir tek hindistancevizi bile harcayamazdı.

Kral ve halkı McAllister'ı sevmiyorlardı. Doğrusu, ondan feci şekilde nefret ediyorlardı ve bildiğim kadarıyla bütün halk, başlarında rahipler olmak üzere, üç ay boyunca beyhude yere ölmesi için dua etmişlerdi. Ardından gönderdikleri iblis-iblisler korkutucuydu ama McAllister iblis-iblislere inanmadığından, üzerinde bir güçleri yoktu. Ayyaş İskoça hiçbir şey tesir etmiyordu. Dudaklarına değmiş olan yemek parçalarını, boş bir viski şişesini, suyunu içtiği bir hindistancevizini, hatta tükürüğünü topladılar ve üzerlerinde her türlü iblisliği uyguladılar. Ama McAllister hayatta kaldı. Sağlığı mükemmeldi. Hiç ateşlenmezdi; ne öksürük ne de soğuk algınlığı; dizanteri uzağından geçerdi; o iklimde siyahlar kadar beyazları da yakalayan habis yaralar ve cilt hastalıkları hiç ona uğramazdı. O kadar alkol yüklüydü ki mikropları uzak tutuyor olmalıydı. Viski yüklü aurasına girdiklerinde, mikroskobik küller halinde yere döküldüklerini tahayyül ederdim. Kimse, mikroplar bile onu sevmiyordu, o ise yalnızca viskiyi seviyor ve yaşamayı sürdürüyordu.

Şaşkındım. Altı bin yerlinin pörsümüş karidese benzeyen bu zorbaya dayanmasını anlamıyordum. Uzun süre önce aniden ölmemiş olması bir mucizeydi. Korkak Melanezyalıların aksine, bu insanlar mağrur ve savaşçıydı. Büyük bir mezarlıkta, mezarların baş ve ayaklarında geçmişin kanlı tarihinin kalıntıları görülüyordu: Donyağı baltaları, paslı eski süngüler ve palalar, bakır cıvatalar, dümen demirleri, mızraklar, misket tüfekleri, yalnızca bir balina gemisinin fırınından çıkmış olabilecek tuğlalar ve eski İspanyol denizcilerin geleneklerini doğrulayan on altıncı yüz-

yıldan kalma eski pirinç parçalar. Gemiler ardı ardına Oolong'a demir atmaya gelmişti. Balina gemisi Blennerdale'in tamir için lagüne girip son adamına kadar kesilmesinin üzerinden henüz otuz yıl bile geçmemişti. Benzer şekilde, sandal ağacı ticareti yapan *Gasket*'in mürettebatı da ölüp gitmişti. Büyük bir Fransız gemisi olan Toulon da vardı. Atolün sakin sularına girmiş, burada sert bir mücadelenin ardından adalılar gemiye binmiş ve Lipau Geçidinde batırmıştı; kaptan ve bir avuç tayfa bir sandalla kaçabilmişlerdi. Sonra, İspanyol parçalar vardı, bu da eski kâşiflerden birinin kaybını gösteriyordu. Tüm bunlar, adı geçen tekneler artık tarihin bir parçasıdır ve GÜNEY PASİFİK SEYRÜSEFER REHBERİ'nde görülebilir. Ama başka bir tarihin daha olduğunu öğrenecektim. Bu arada, altı bin ilkel vahşinin yozlaşmış bir İskoç zorbanın yaşamasına neden izin verdiğini merak edip durdum.

Sıcak bir öğleden sonra, McAllister'la birlikte muhteşem mücevher renkleriyle lagüne bakan verandada oturuyorduk. Arkamızda, yüz metrelik palmiye dolu kumun ardında, dalgalar resifi dövüyordu. Feci bir sıcak vardı. Dört derece güney enlemindeydik; güneş, güneye doğru olan hareketinde ekvatoru daha yeni geçmiş, tam tepemizdeydi. Rüzgâr yoktu, yaprak kımıldamıyordu. Güneydoğu ticaret rüzgârının mevsimi o yıl erken sona ermişti ve kuzeybatı musonu henüz esmeye başlamamıştı.

"Dansları bi boka benzemiyor," dedi McAllister.

Polinezyalıların dansının Papualılarınkinden üstün olduğunu söylemiş bulunmuştum ve McAllister sırf

huysuzluğundan bunu reddetmişti. Ama hava tartışılmayacak kadar sıcaktı, ben de sesimi çıkarmadım. Üstelik Oolong halkını dans ederken hiç görmemiştim.

"Bunu sana kanıtlayacağım," diye ilan etti ve sonra da aşçı ve ev hizmetçisi olarak çalıştırdığı siyahi New Hanoverli oğlana işaret etti. "Hey, sen, evlat, şu krala söyle de yanıma gelsin."

Oğlan gitti ve huzursuz, rahatsız ve ayrıntılı biçimde açıklamaya çalışan bir başvekil geldi. Kısacası, kral uyuyordu ve rahatsız edilmemeliydi.

"Kral çok güçlü herif uyuyor," oldu son cümlesi.

McAllister öyle bir kızdı ki başvekil apar topar kaçtı ve yanında kralla geri döndü. Muhteşem bir ikiliydiler; özellikle kral, en azından bir doksan boyundaydı. Kuzey Amerika Kızılderililerinde çok görülen, kartalsı yüz hatlarına sahipti. Hükmetmek üzere yaratılmış ve doğmuştu. Dinlerken gözleri çakmak çakmaktı ama McAllister'ın en iyi dansçılardan, erkek kadın birkaç yüzünü köyde toplama emrini süklüm püklüm dinledi. Ve kavurucu güneşin altında iki saat dans ettiler. Bu yüzden ondan nefret etmişlerdi ama McAllister'ın hiç umurunda değildi aşağılayıp homurdanarak onları başından savdı.

Bu muhteşem vahşilerin sefil itaatkârlığı korkutucuydu. Nasıl olurdu? Bu tahakkümün sırrı neydi? Günler geçtikçe daha fazla şaşkınlığa uğruyordum ve her ne kadar sürekli McAllister'ın tartışmasız hükümranlığının kanıtlarını görsem de nasıl olduğuna dair bir tek ipucu bile yoktu.

Bir gün, çok güzel bir çift turuncu istiridye kabuğunu alamamış olmaktan duyduğum hayal kırıklığından söz edecek oldum. Çift Sydney'de su içinde beş sterlin ederdi. Sahibine iki yüz çubuk tütün önermiştim ama o üç yüzde direnmişti. Olaydan McAllister'a laf arasında söz ettiğimde, hemen adamı çağırttı, kabukları ondan aldı ve bana verdi. Yalnızca elli çubuk ödememe izin verdi. Adam tütünü kabul etti ve bu kadar ucuza kurtulmaktan duyduğu sevinci göstererek uzaklaştı. Bana gelince, ileride dilime hâkim olmaya karar verdim. Ama McAllister'ın gücünün sırrını da merak edip duruyordum. Hatta bunu ona soracak kadar bile ileri gitmiştim ama tek yaptığı gözünü kırpmak, cin cin bakmak ve kendine bir içki daha doldurmak olmuştu.

Bir gece, kabukları elinden alınan Oti'yle lagünde balık avlıyordum. Gizlice ona kalan yüz elli çubuğu vermiştim ve o da bana hürmetle bakmaya başlamıştı, halbuki yaşlı bir adamdı, en azından benim iki katım kadar.

"Neden siz kanaka herif hep aynı zenci velet?" diye söze başladım. "Bu tüccar herif yalnız bir herif. Siz kanaka herif çok fazla. Siz kanaka köpek gibi korkmak bu tüccar heriften. Sizi yemek yok bu herif, dişleri yok. Neden siz bu kadar korkmak?"

"Diyelim ki birçok kanaka onu öldürmek?" diye sordu.

"Ölür," dedim. "Uzun zaman önce siz kanaka herif çok beyaz adam herif öldürmek. Neden bu beyaz adam herif siz korkutmak?"

"Evet onları çok öldürmek," oldu yanıtı. "Söz. Kim bilir ne kadar! Uzun zaman önce. Bir sefer, ben

çok genç herif, büyük bir herif gemi açıkta durmak. Rüzgâr yok esmek. Birçok kanaka herif kano binmek, birçok kano herif, o gemi herif biz yakalamak. Söz, büyük kavga herif olmak. İki üç beyaz adam deli gibi ateş etmek. Biz yok korkmak. Biz gemiye yanaşmak, yukarı çıkmak, çok kalabalık herif, belki elli on (beş yüz). Gemi herif beyaz bir kadına ait. Evvelce ben hiç beyaz kadın yok görmek. Birçok beyaz adam bitmek. Kaptan yok ölmek. Beş ya da altı beyaz adam herif de yok ölmek. Kaptan bağırmak. Bazı beyaz adam herif savaşmak. Kimi beyaz adam herif sandal indirmek. Sonra, hep birlikte aşağı atlamak. Kaptan kadını aşağı sarkıtmak. Sonra çok kuvvetli herif kürek çekmek. Benim babam o zaman çok güçlü herif. Onlara bir mızrak herif fırlatmak. Mızrak kadının bir yanından girmek ama yok durmak, söz, diğer yanından çıkmak. Kadın bitmek. Ben yok korkmak. Birçok kanaka hiç yok korkmak."

Yaşlı Oti'nin gururu incinmişti, birdenbire lava-lavasını sıyırdı ve kuşkusuz bir merminin neden olduğu yarasını gösterdi. Ben daha konuşamadan, oltası birden gerildi. Yoklayıp çekmeye çalıştı ama balığın bir mercanın etrafını dolandığını fark etti. İhtiyatı elden bırakmasına neden olduğum için bana sitemle baktıktan sonra, ayaküstü suya atladı, döndü ve oltayı izleyerek dibe doğru daldı. Suyun derinliği on kulaçtı. Eğilip, sudaki parıltısı giderek azalan tabanlarının hareketini izledim. On kulaç, yirmi metre, onun gibi yaşlı bir adam için, oltayla iğnenin değerinin yanında hiçbir şeydi. Bana beş dakika gibi gelen ama aslında herhalde bir dakikayı geçmeyen bir süre sonra, beyaz-

lığının yukarı çıktığını gördüm. Yüzeye çıktı ve beş kiloluk bir morinayı tekneye attı, olta ve hâlâ balığın ağzında olan iğne de sapasağlamdı.

"Olabilir," dedim acımasızca. "Uzun zaman önce siz yok korkmak. Şimdi siz çok korkmak bu tüccar herif."

"Evet, çok korkmak," diye itiraf etti, lafı uzatmamak için. Yarım saat boyunca sessizce oltalarımızı atıp çektik. Sonra, küçük köpekbalıkları vurmaya başladı. İkimiz de birer iğne kaybettikten sonra, oltaları çektik ve köpekbalıklarının gitmesini beklemeye koyulduk.

"Ben doğru söylemek," diye Oti konuşmaya başladı, "sen zaten şimdi bilmek biz korkmak."

Pipomu yakıp bekledim. Oti'nin feci Bêche-de-mer lehçesiyle anlattıklarını, aşağıda tercüme ediyorum. Bunun dışında, anlatının ruhu açısından, öykü tamı tamına Oti'nin dudaklarından döküldüğü gibidir.

"Bundan sonra çok gurur duyduk. Denizde yaşayan garip beyaz adamla birçok kez savaşmış ve hep galip gelmiştik. Aramızdan birkaçı ölmüştü ama gemilerinde bulduğumuz binbir çeşit zenginliğin yanında bu neydi ki? Sonra bir gün, belki yirmi, belki de yirmi beş yıl önce, bir uskuna geçitten geçip lagüne girdi. Üç direkli büyük bir uskunaydı. İçinde beş beyaz adam, belki de kırk tayfa, Yeni Gine ve New Britain'dan siyah adamlar vardı; denizhıyarı avlamaya gelmişlerdi. Lagünün öte yanında, Pauloo tarafında demir attı, sandalları her yere dağıldı ve denizhıyarı topladıkları sahillerde kamplar kurdular. Bölünmek onları zayıflatmıştı, çünkü burada avlananlarla Pauloo'daki us-

kunadakilerin arasında elli mil vardı ve daha uzaklarda da başkaları vardı.

"Kralımız ve önde gelenler toplantı yaptılar ve ben de tüm öğleden sonra ve gece kanoda kürek çekip lagünü aşarak Pauloo'dakilere sabah aynı saatte balıkçı kamplarına saldıracağımızı, uskunayı ele geçirmenin de onlara düştüğünü haber verdim. Kürek çekip haber taşıyanlar olarak çok yorgunduk ama saldırıya biz de katıldık. Uskunada iki beyaz adam vardı, kaptan ve ikinci kaptan, yanlarında da yarım düzine kadar siyah çocuklardan. Kaptanla çocuklardan üçünü sahilde yakalayıp öldürdük ama önce kaptan iki altıpatlarıyla bizden sekizini öldürdü. Yakın mesafeden vuruşuyorduk anlayacağın el kancalarıyla.

"Gürültüden ikinci kaptan ne olup bittiğini anladı; küçük, en fazla dört metre boyunda bir yelkenliye yiyecek ve su koydu. Bin kişi, uskunaya vardık ve kanolarla lagünü taradık. Aynı zamanda deniz kabukları üflüyor, savaş şarkıları söylüyor ve kanoların kenarlarına küreklerimizle vuruyorduk. Bir beyaz adam ve üç siyahın bize karşı şansı ne olabilirdi ki? Hiç, ikinci kaptan da bunu biliyordu.

"Beyaz adamlar cehennemliktir. Onları çok izledim, ben artık yaşlı bir adamım ve sonunda denizdeki bütün adaları neden ele geçirdiğini anladım. Çünkü onlar cehennemlik. İşte sen, burada bir kanoda benimle birliktesin. Bir oğlan çocuğundan biraz fazlasın. Bilge değilsin, çünkü her gün sana bilmediğin birçok şey anlatıyorum. Küçük bir çocukken, balık ve balıkların usulleri hakkında senin şimdi bildiğinden fazla şey biliyordum. Ben yaşlı bir adamım, ama lagünün

dibine kadar yüzebiliyorum, sen de peşimden gelemiyorsun. Zaten, ne işe yararsın ki? Bilmiyorum, belki de dövüşmek dışında. Seni dövüşürken hiç görmedim ama gene de biliyorum ki sen de kardeşlerin gibisin ve cehennemlik gibi dövüşeceksin. Aynı zamanda aptalsın, kardeşlerin gibi. Ne zaman yenildiğini göremiyorsun. Ölene kadar savaşırsın ve o zaman da yenilmiş olduğunu anlaman için çok geç olur.

"Bak şimdi bu ikinci kaptanın yaptığına. Tüm denizi kaplayıp borularımızı öttürerek üzerine geldiğimizde, küçük tekneyle denize indi, yanında üç siyah oğlan vardı ve geçide doğru küreklere asıldılar. Bu da aptallıktı; çünkü akıllı hiç kimse böyle küçük bir tekneyle denize açılmaz. Teknenin bordası denizden on santimden fazla yükselmiyordu. Arkasından yirmi kano denize açıldı, içlerinde iki yüz genç adam vardı. Biz beş kulaç ilerlerken onun siyah oğlanlar bir kulaç kürek çekebiliyordu. Hiçbir şansı yoktu, ama o aptalın biriydi. Sandalda elinde tüfek ayağa kalktı ve birçok el ateş etti. İyi nişancı değildi, ama biz yaklaştıkça birçoğumuz yaralandık ya da öldürüldük. Ama gene de hiç şansı yoktu.

"Tüm bu süre zarfında bir puro içtiğini anımsıyorum. Biz on beş metreye gelip hızla yaklaşırken, tüfeği bıraktı, bir dinamit lokumu ateşleyip üzerimize attı. Bir daha, bir daha yakıp üzerimize hızla, birçok dinamit fırlattı. Şimdi biliyorum ki fünyelerin ucunu yarıp içine kibrit başları koymuş olmalı, çünkü çok çabuk alev alıyorlardı. Aynı zamanda, fitiller de çok kısaydı. Dinamit çubukları bazen havada, ama çoğu kanoların içinde patlıyordu. Yirmi kanodan yarısı par-

çalanmıştı. Benim bulunduğum kano da parçalandı, yanımda oturan iki kişi de. Dinamit aralarına düştü. Diğer kanolar dönüp kaçmaya başladı. O sırada ikinci kaptan bize 'Yah! Yah! Yah!' diye bağırmaya başladı. Aynı zamanda bize ateş etmeyi sürdürüyordu, bu yüzden birçoğumuz kaçarken sırtından vuruldu. Bu sırada sandaldaki siyah oğlanlar kürek çekmeyi sürdürüyordu. Görüyor musun, sana söyledim, bu adam cehennemlik.

"Bu kadar da değil. Uskunayı terk etmeden önce ateşe vermiş, tüm barutla dinamiti de daha sonra patlamak üzere ayarlamış. Uskuna infilak ettiğinde teknede bizden yangını söndürmeye çalışan, kenardan su çeken yüzlerce kişi vardı. Bu yüzden, uğruna savaştıklarımızın hepsini kaybetmemizin yanında, aramızdan birçoğu da öldü. Bazen, şimdi bile bu yaşlı halimle, rüyalar görüyorum, o ikinci kaptan, 'Yah! Yah! Yah!' diye bağırıyor gök gürültüsü gibi bir sesle, 'Yah! Yah! Yah!' ama balıkçı kamplarındaki herkes öldürüldü.

"İkinci kaptan küçük teknesiyle geçidi aştı, ama kesinlikle biliyorduk ki bu onun sonuydu. Çünkü içinde dört kişi bulunan o kadar küçük bir sandal, okyanusta nasıl yaşayabilirdi ki? Bir ay geçti ve bir sabah, iki yağmur sağanağı arasında bir uskuna bizim geçitten girdi ve köyün önüne demir attı. Kral ve önde gelenler konuşma yaptılar ve uskunaya iki ya da üç gün içinde saldırmaya karar verildi. Bu arada, hep dostça görünme âdetimiz olduğundan, kanolarla tekneye yaklaştık, alışveriş için hindistancevizleri, tavuklar ve domuzlar götürdük. Ama tekneye yanaştığımızda, birçok kanoyla gitmiştik, teknedeki adamlar

tüfeklerle bize ateş etmeye başladı ve biz küreklere asılıp uzaklaşırken de küçük tekneyle denize açılan ikinci kaptanın küpeşteye fırlayıp dans ederek 'Yah! Yah! Yah!' diye bağırdığını gördüm.

"O gün öğleden sonra beyaz adamlarla dolu üç filikayla uskunadan karaya çıktılar. Doğruca köye gittiler ve önlerine çıkanı vurdular. Tavuklarla domuzları da vurdular. Biz vurulmayanlar, kanolara atlayıp lagüne açıldık. Arkamıza baktığımızda, bütün evlerin alevler içinde olduğunu gördük. Akşamüzeri, Nihi'den gelen kanoları gördük, bu kuzeydoğudaki Nihi Geçidinin yakınındaki köydü. Bütün arta kalanlar onlardı, bizimki gibi onların köyü de Nihi Geçidinden giren ikinci bir uskuna tarafından yakılmıştı.

"Karanlıkta Pauloo'ya doğru yollandık, ama gece yarısı ağlaşan kadınlar duyduk, arkasından büyük bir kano filosuyla karşılaştık. Onlar Pauloo'dan arta kalanlardı, burası da yanıp kül olmuştu, çünkü Pauloo Geçidinden de üçüncü bir uskuna gelmişti. O ikinci kaptan, siyah tayfalarıyla, boğulmamıştı anlayacağın. Solomon Adalarına varmış ve oradaki kardeşlerine bizim Oolong'da yaptıklarımızı anlatmıştı. Ve bütün kardeşleri de hep beraber gelip bizi cezalandıracaklarını söylemişti ve işte üç uskunayla gelmişlerdi ve üç köyümüz yanıyordu.

"Peki biz ne yapabilirdik ki? Sabah rüzgâr üstündeki iki uskuna lagünün ortasında üstümüze doğru yelken açmıştı. Ticaret rüzgârı esiyordu ve bizi kanolarda yakaladılar. Ve tüfekler hiç susmadı. Palamudun önünde kaçışan uçan balıklar gibi dağıldık ve o kadar

kalabalıktık ki, binlerle oraya buraya, atolün kıyısındaki adalara kaçtık.

"Sonrasında uskunalar bizi lagünde bir aşağı bir yukarı kovaladı. Geceleri aralarından sızıyorduk. Ama ertesi gün ya da iki veya üç gün sonra, uskunalar geri dönüyor, bizi lagünün diğer ucuna doğru kovalıyordu. Ve bu böylece sürüp gitti. Artık ölülerimizi ne sayıyor ne de hatırlıyorduk. Doğru, biz çoktuk, onlar da azdı. Ama ne yapabilirdik? Ben ölümden korkmayan adamların doldurduğu yirmi kanodan birinin içindeydim. En küçük uskunaya saldırdık. Bizi öbek öbek vurdular. Kanolara dinamit attılar ve dinamit bittiğinde, üzerimize kaynar su döktüler. Ve tüfekler hiç susmadı. Ve kanoları parçalananlar yüzerken vuruldu. Ve ikinci kaptan da kamaranın tepesinde bir aşağı bir yukarı dans edip bağırıyordu: 'Yah! Yah! Yah!'

"En küçük adadaki her bir ev yakıldı. Ne bir domuz canlı kaldı ne de tavuk. Kuyularımız ölülerin cesetleriyle ya da mercan kayalarıyla dolduruldu. Üç uskuna gelmeden önce Oolong'da yirmi beş bin kişiydik. Bugün beş biniz. Uskunalar gittiğinde, göreceğin gibi, üç bin kişi kalmıştık.

"Sonunda uskunalar bizi aşağı yukarı kovalamaktan sıkıldı. Böylece üçü birden kuzeydoğudaki Nihi'ye gittiler. Sonra bizi batıya doğru sürdüler. Dokuz filikaları da denizdeydi. İlerledikçe bütün adaları dövdüler. Günbegün bizi sürdüler de sürdüler. Geceleri de üç uskunayla dokuz filika, biz kaçamayalım diye, lagünün içinde bir yandan diğerine bir zincir oluşturuyordu.

"Bizi böyle sonsuza dek süremezlerdi, çünkü lagünün belli bir boyu vardı ve sonunda hayatta kalanlarımızın hepsi batıdaki son kumsala sürüldü. Arkamız açık denizdi. On bin kişiydik ve lagünün kıyısındaki kumsaldan, dalgaların vurduğu diğer kıyıya kadar adayı kaplıyorduk. Kimse yere yatamıyordu. Yer yoktu. Omuz omuza, kıç kıça dizilmiştik. Bizi iki gün böyle tuttular ve ikinci kaptan da küpeşteye çıkıp bizimle alay ediyor ve bağırıyordu: 'Yah! Yah! Yah!' Sonunda ona ve uskunasına bir ay önce zarar vermekten dolayı pişman olmuştuk. Yiyeceğimiz yoktu ve iki gün iki gece ayakta durmuştuk. Küçük bebekler öldü, yaşlılar ve güçsüzler öldü, yaralılar öldü. Ve en kötüsü, susuzluğumuzu giderecek hiç suyumuz yoktu ve iki gün boyunca güneş bizi kavurdu, gölge de yoktu. Birçok kadın ve erkek okyanusa dalıp boğuldu, dalgalar cesetlerini sahile vurdu. Sonra da sinek belası geldi. Kimileri uskunaya doğru yüzdü ama hepsi vuruldu. Biz de kibrimizden denizhıyarı avlamaya gelen üç direkli uskunayı ele geçirmeye çalıştığımız için çok pişmandık.

"Üçüncü gün, üç uskunanın kaptanlarıyla o ikinci kaptan küçük bir sandalla geldiler. Tüfekleri vardı hepsinin ve de altıpatlarları; konuştular. Bize dediler ki, bizi öldürmekten bıktıkları için durmuşlardı. Biz de onlara çok pişman olduğumuzu, bir daha kesinlikle bir beyaz adama zarar vermeyeceğimizi söyledik ve boyun eğdiğimizi göstermek için başımızdan aşağıya kum döktük. Bütün kadınlarla çocuklar da su için öyle bir ağlaşmaya başladılar ki bir süreliğine kimsenin lafı duyulmaz oldu. Sonra bize cezamız söy-

lendi. Üç uskunayı kopra ve denizhıyarı dolduracaktık. Biz de kabul ettik, çünkü su istiyorduk, hevesimiz kırılmıştı ve cehennemden çıkmış gibi dövüşen beyaz adamla savaşırken, biz çocuk gibiydik. Bütün konuşma sona erdiğinde, ikinci kaptan dikildi ve bizimle alay ederek haykırdı: 'Yah! Yah! Yah!' Sonra kanolarımıza atlayıp su peşine düştük.

"Ve haftalarca denizhıyarı yakalayıp kurutmakla ve hindistancevizi toplayıp kopraya dönüştürmekle uğraştık. Biz yaptığımız kötülüğün bedelini öderken, gece gündüz Oolong'un bütün adalarının bütün kumsallarından bulut gibi dumanlar yükseldi. Bu ölüm günlerinde hepimizin beyinlerine bir beyaz adama zarar vermenin çok yanlış olduğu açıkça dağlandı.

"Çok geçmeden, üç uskuna kopra ve denizhıyarı doldu, ağaçlarımız hindistancevizinden boşaldı ve üç kaptanla ikinci kaptan büyük bir konuşma için bizi topladılar. Dersimizi öğrendiğimiz için çok memnun olduklarını söylediler ve biz de on bininci defa çok pişman olduğumuzu ve bir daha yapmayacağımızı söyledik. Aynı zamanda, başımıza kum döktük. Sonra kaptanlar bunun çok iyi olduğunu, ama gene de bizi unutmadıklarını göstermek için bize hiçbir zaman unutmayacağımız ve bir beyaz adama kötülük yapmayı her arzuladığımızda hatırlayacağımız bir iblis-iblis göndereceklerini söylediler. Bundan sonra ikinci kaptan bizimle bir kez daha alay etti ve bağırdı: 'Yah! Yah! Yah!' Sonra bizim adamlarımızdan ölmüş olduğunu sandığımız altısı uskunalardan birinden ka-

raya çıkarıldı ve uskunalar yelken açıp geçidi aşarak Solomonlara doğru yola çıktı.

"Karaya çıkartılan altı adam, kaptanların peşimizden yolladığı iblis-iblise ilk yakalananlar oldu."

"Büyük bir hastalık geldi," diye sözünü kestim, çünkü numarayı tanımıştım. Uskunada kızamık vardı ve altı esire bilerek bu hastalık bulaştırılmıştı.

"Evet, büyük bir hastalık," diye devam etti Oti. "Güçlü bir iblis-iblisti. En yaşlı olanımız bile benzerini duymamıştı. Hayatta kalan rahiplerimizi öldürdük, çünkü iblis-iblisle başa çıkamadılar. Hastalık yayıldı. Kumsalda omuz omuza kıç kıça on bin kişinin olduğunu söylemiştim. Hastalık bizi terk ettiğinde, üç bin kişi hayatta kalmıştı. Aynı zamanda, bütün hindistancevizimizi kopra yaptığımızdan, kıtlık başlamıştı. Bu tüccar herif..." diye bitirdi Oti, "Onu sevmek yok pislik kadar. İstiridye KAI-KAI (et) ölene kadar, kokana kadar. İster ki bir köpek herif, çok sinek hasta bir köpek herif başına dikil. Biz korkmak yok bu tüccar herif. Biz korkmak çünkü o beyaz adam. Biz çok bilmek beyaz adam öldürmek yok iyi. Bu hasta köpek tüccar herif var yanında birçok kardeş, onun gibi beyaz adam, siz cehennem gibi dövüşmek. Biz korkmak yok o lanet tüccar. Bazen o çok üzerine gitmek kanaka ve kanaka öldürmek istemek o, ama kanaka düşünmek o iblis-iblis, kanaka duymak o ikinci kaptan 'Yah! Yah! Yah!' diye bağırmak ve kanaka öldürmemek."

Oti kıpırdayan, canlı canavardan dişiyle kopardığı mürekkepbalığı parçasını oltasına yem diye taktı ve olta beyaz alevler saçarak dibe doğru yöneldi.

"Köpekbalığı gitmek," dedi. "Herhalde biz çok balık yakalamak."

Oltası çılgınca sarsıldı. Hızla kulaçlayıp çekti ve kanonun dibine kocaman bir morina attı.

"Güneş o yükselmek," dedi Oti. "Ben o lanet olası tüccar herif armağan yapmak büyük bir balık herif."

Kâfir

Ona ilk bir tayfun sırasında rastladım; her ne kadar tayfunu aynı uskunada yaşadıysak da uskuna altımızda dağılana kadar onu görmedim. Kuşkusuz onu teknenin diğer kanaka tayfasıyla görmüş olsam da varlığının bilinçli olarak farkında değildim. Çünkü *Petite Jeanne* hayli kalabalıktı. Sekiz ya da on kanaka tayfa, beyaz kaptan, ikinci kaptan ve süperkargoyla yarım düzine kabin yolcusuna ek olarak, Rangiroa'dan yaklaşık seksen beş güverte yolcusuyla hareket etmişti – Paumotululer, Tahitililer, erkek, kadın ve çocuklar, her birinin alet sandığının yanında, şilteleri, battaniyeleri ve giysi çıkınlarından hiç söz etmiyorum.

Paumatu'lardaki inci mevsimi sona ermişti ve herkes Tahiti'ye dönüyordu. Biz altı kabin yolcusu inci tüccarıydık. İkisi Amerikalıydı, biri Ah Choon (gördüğüm en beyaz Çinli), biri Alman biri de Polonya Yahudisi, ben de altılıyı tamamlıyordum.

Verimli bir mevsim olmuştu. Hiçbirimizin şikâyet etmesi için bir nedeni yoktu, seksen beş güverte yolcusunun da. Herkes iyi iş yapmıştı ve dinlenip Papeete'de iyi vakit geçirmeyi bekliyordu.

Kuşkusuz, *Petite Jeanne* aşırı yüklüydü. Yalnızca yetmiş tondu ve güvertedeki o kalabalığın birazcığını bile taşımaması gerekiyordu. Kapakların altı tıka basa inci kabuğu ve kopra doluydu. Alışveriş odası bile tepeleme kabuk doluydu. Tayfaların çalışabilmesi bile mucizeydi. Güvertede hareket edecek yer kalmamıştı, parmaklıklar boyunca ileri geri tırmanıyorlardı.

Geceleri uyuyanların üzerinde geziyorlardı ve yemin ederim, iki kişi üst üste yatıyordu. Ah! Bir de güvertedeki domuzlar ve tavuklar, yerelması çuvalları vardı, aklınıza gelebilecek her köşe içmelik hindistancevizi ve muz hevenkleriyle doluydu. Her iki yanda, baş ve ana çarmıhlar arasına, serenin hareket edebileceği kadar alçaktan halatlar gerilmişti ve bu halatların her birine en azından elli hevenk muz asılıydı.

Güneydoğu ticaret rüzgârının iyi esmesi durumunda iki ya da üç günde geçsek bile sorunlu bir yolculuk olacaktı. İlk beş saatin ardından, bir düzine kadar sağanak dışında ticaret rüzgârı durdu. Sükûnet bütün o gece ve ertesi gün devam etti. Hani şu parlak, cam gibi sükûnetlerden, gözünüzü açıp bakma düşüncesinin bile başınızın ağrımasına neden olduklarından.

İkinci gün, bir adam öldü; bir Paskalya adalı, lagünde bu mevsim çalışan en iyi dalgıçlardan biriydi. Çiçek: Hastalığı buydu ama Rangiroa'dan ayrıldığımızda karada bir tek vaka bile görülmemişken nere-

den çıktığını hiç bilemeyeceğim. Ama işte oradaydı; çiçek, bir ölü, başka üç kişi de yatakta.

Yapılacak bir şey yoktu. Hastaları ayıramazdık, bakamazdık da. Balık istifi gibiydik. Çürüyüp ölmekten başka yapacak bir şey yoktu; yani ilk ölümün sonrasındaki gecenin ardından yapacak bir şey yoktu. O gece, ikinci kaptan, süperkargo, Polonya Yahudi'si ve dört yerli dalgıç büyük balina teknesine atlayıp kaçtılar. Bir daha onları gören olmadı. Sabah kaptan kalan sandalları batırdı, oldu bitti.

O gün iki kişi öldü; ertesi gün üç, sonra sayı sekize sıçradı. Nasıl karşıladığımızı gözlemek ilginçti. Örneğin yerliler sessiz, duygusuz bir korkuya kapıldılar. Kaptan –adı Oudouse'du, bir Fransız– çok sinirli ve konuşkan oldu. Yüzü gözü seğirmeye başlamıştı. İri, şişman bir adamdı, en azından yüz kiloydu ve kısa sürede yağdan bir pelte dağı timsali oluverdi.

Alman, iki Amerikalı ve ben bütün viskiyi aldık ve sarhoş olarak kalmaya karar verdik. Kuram sağlamdı; yani eğer alkole batmış olursak, bizimle temasa geçen bütün çiçek mikropları derhal yanıp kül olacaktı. Ve kuram işledi ama itiraf etmem gerekir ki ne kaptan Oudouse ne de Ah Choon hastalığa yakalanmadılar. Fransız hiç içmedi, Ah Choon da kendisini günde yalnızca bir kadehle kısıtladı.

Güzel bir zamandı. Kuzeye geçen güneş tam tepedeydi. Rüzgâr hiç esmiyordu, ara sıra sertçe çarpan, beş dakikayla yarım saat arasında süren ve beraberinde bizi yağmura boğan sağanaklar dışında. Her sağanağın ardından feci güneş çıkıyor ve ıslanan güverteden buhar yükselmesine neden oluyordu.

Buhar iyi değildi. Bu ölümün dumanıydı, milyonlarca mikrop yüklüydü. Ölülerin ve ölmekte olanların üzerinde yükseldiğini gördüğümüzde, birer kadeh daha dolduruyorduk, arkasından da özellikle sert karıştırılmış iki ya da üçer tane daha. Etrafımızda dolanan köpekbalıklarına ölenlerden birini attıklarında, birkaç tane daha almayı kural haline getirmiştik ayrıca.

Bir hafta böyle geçti ve sonunda viskimiz bitti. İyi de oldu, yoksa ben şimdi hayatta olmayacaktım. Arkasından gelecek olanı atlatmak için ayık olmak gerekiyordu, yalnızca iki kişinin kurtulduğu gibi küçük bir ayrıntıyı belirttiğimde, bana hak verirsiniz. Diğeri de kâfirdi; hiç olmazsa ben kâfirin varlığından ilk haberdar olduğumda, kaptan ona böyle hitap ediyordu. Ama kaldığımız yere dönelim.

O haftanın sonuydu, viski bitmişti ve inci tüccarları ayıktı, kabinlerin koridorunda asılı duran barometreye bakacağım tuttu. Paumatu'larda normalde 29,90 gösterirdi, 29,85'le 30,05 arasında oynaması âdettendi; ama benim gördüğüm gibi 29,62'ye düştüğünü görmek, çiçek mikrobunu İskoç viskiyle dağlamaya çalışan herhangi bir sarhoş inci tüccarını ayıltmaya yeterdi.

Kaptana haber verdim ve o da bana birkaç saattir durumu izlediğini söyledi. Yapacak pek bir şey yoktu ama koşullar göz önünde bulundurulduğunda, bunları da pekâlâ yapmıştı. Yelkenleri toplatmış, fırtına yelkenine geçmiş, cankurtaran halatları döşetmiş rüzgârı bekliyordu. Hatalı olan, rüzgâr geldikten sonra yaptığıydı. İskeleye vira etmişti ki ekvatorun güne-

yinde yapılacak doğru iş buydu, eğer –ki sorun buradaydı– EĞER tayfunun doğrudan rotası üzerinde DEĞİLSENİZ.

Biz doğrudan rotası üzerindeydik. Rüzgârın sürekli artışından ve barometrenin de aynı şekilde sürekli düşüşünden bunu görebiliyordum. Dönerek rüzgârı iskeleden çeyrek alıp, barometrenin düşmesi durana kadar kaçmasını, sonra vira etmesini istiyordum. Histerik bir hale gelene kadar onunla tartıştık ama geri adım atmadı. İşin kötüsü, diğer inci tüccarlarını arkama alamamıştım. Akıllarından, 'Bu kim ki deniz ve usulleri hakkında nitelikli bir kaptandan daha çok şey bilsin,' düşüncesinin geçtiğini biliyordum.

Tabii ki rüzgârla birlikte deniz korkutucu şekilde kabardı ve *Petite Jeanne*'ın yediği ilk üç dalgayı hiç unutmayacağım. Vira ettiğinde teknelerin yaptığı gibi süzülüyordu ve ilk dalga doğrudan tekneyi aştı. Cankurtaran halatları yalnızca güçlü ve sağlıklı olanlar içindi ve kadınlar, çocuklar, muzlar ve hindistancevizleri, domuzlar ve alet kutuları, hastalar ve ölmekte olanlar, çığlık atan ve inleyen masif bir kitle halinde süpürülürken, onlara bile pek bir faydası olmuyordu.

İkinci dalga *Petite Jeanne*'ın güvertesini suyla doldurdu ve geminin kıçı suya gömülüp pruvası göğe doğru yükselirken, canlı cansız sefil safrası da kıç tarafına yığıldı. Bu bir insan seliydi. Baş aşağı, ayak aşağı, yandan, yuvarlanarak, sallanarak, bükülerek, kıvranarak ve katlanarak geliyorlardı. Ara sıra biri bir ipe ya da direğe tutunuyor ama arkadan gelen gövdelerin ağırlığı onu yerinden koparıyordu.

Adamın birinin kafa üzeri, tam ortadan sancak babasına çarptığını gördüm. Kafası yumurta gibi patladı. Olacağı gördüm, kabinin tepesine, oradan da ana yelkene sıçradım. Ah Choon ve Amerikalılardan biri beni izlemeye çalıştılar, ama onlardan bir sıçrayış öndeydim. Amerikalı bir saman parçası gibi pruvadan uçtu. Ah Choon dümenin bir parçasını yakaladı ve arkasından sallandı ama irikıyım bir Ratanoga vahine'si (kadını) –yüz yirmi kilo vardı– ona doğru geldi ve bir koluyla boğazına sarıldı. Adam diğer eliyle kanaka dümenciye sarıldı; tam bu sırada uskuna sancak tarafına doğru savruldu.

Kabinle küpeşte arasındaki iskele geçidinde beden ve su seli aniden dönüp sancak tarafına yığıldı. Ve gittiler; vahine, Ah Choon ve dümenci ve yemin ederim ki Ah Choon'un küpeşteyi aşıp denize düşerken filozofça bir kabullenmişlikle bana sırıttığını gördüm.

Üçüncü dalga –en büyüğü– o kadar zarar vermedi. O geldiğinde, hemen herkes armalardaydı. Güvertede belki de bir düzine soluyan, yarı boğulmuş, yarı baygın zavallı yuvarlanıyor ya da emniyetli bir yere ulaşmaya çalışıyordu. Bordayı aşıp, kalan iki sandalın kalıntılarıyla birlikte denize döküldüler. Diğer inci tüccarları ve ben, iki dalga arasında, on beş kadın ve çocuğu kabine sokup sağlama almayı başardık. Sonuçta bunun o zavallılara pek bir yararı dokunmadı.

Rüzgâr? Tüm deneyimlerime göre, rüzgârın bu kadar kuvvetli esebilmesi inanılmazdı. Tarif etmem mümkün değil. İnsan bir kâbusu nasıl tarif eder ki? Rüzgâr için de aynısı geçerliydi. İnsanların üzerinden giysilerini söküp alıyordu. SÖKÜP ALIYORDU de-

dim ve ciddiyim. İnanmanızı beklemiyorum. Yalnızca görüp hissettiğim bir şeyi anlatıyorum. Bazen ben bile inanamıyorum. Ben bunu yaşadım ve bu bana yeter. İnsan bu rüzgârla karşı karşıya kalıp da yaşayamaz. Muazzam bir şeydi ve en muazzam olanı da artması ve artmayı sürdürmesiydi.

Sayısız, milyonlarca ve milyarlarca ton kum tahayyül edin. Bu rüzgârın doksan, yüz, yüz yirmi ya da herhangi bir mil hızla ilerlediğini tahayyül edin. Dahası, bu kumun görünmez olduğunu, ele gelmediğini ama kumun tüm ağırlığını ve yoğunluğunu koruduğunu tahayyül edin. Bütün bunları yapın ancak o zaman bu rüzgârın neye benzediği konusunda müphem bir fikre sahip olursunuz.

Belki de kum uygun karşılaştırma değildir. Onu çamur gibi düşünün, görünmez, elle tutulmaz, ama çamur kadar ağır. Hayır, bunun da ötesinde bir şey. Her hava molekülünün bir bataklık olduğunu düşünün. Sonra binlerce bataklığın darbesini düşünün. Hayır, bu beni aşıyor. Dil yaşamın sıradan koşullarını anlatmakta yeterli olabilir, ama bu kadar devasa bir rüzgâr darbesinin koşullarından herhangi birini ifade edemez. Baştaki hiç tarif etmeme niyetimde ısrar etseydim, daha iyi olurdu.

Şu kadarını söyleyeceğim: başlangıçta kabaran deniz, rüzgâr tarafından bastırılmıştı. Dahası: sanki bütün okyanus tayfunun kursağına çekilmiş ve uzamın evvelce hava dolu olan bu parçasına püskürtülmüştü.

Kuşkusuz, brandamız çoktan uçup gitmişti, ama Kaptan Oudouse'un *Petite Jeanne*'da bir Güney Denizi uskunasında evvelce hiç görmediğim bir şeyi

vardı: Bir deniz demiri. Bu konik bir branda torbaydı ve ağzı çok büyük bir demir çember tarafından açık tutuluyordu. Deniz demiri bir uçurtma gibi bağlanıyor, böylece bir uçurtmanın havayı yakaladığı gibi denizi yakalıyordu ama bir farkla, Deniz demiri düşey bir şekilde deniz seviyesinin hemen altında kalıyordu. Uzun bir ipte bunu uskunaya bağlıyordu. Sonuç olarak, *Petite Jeanne* pruvası rüzgâra doğru, denizi karşılayacak konumda gidiyordu.

Biz tayfunun tam rotasının üzerinde olmasaydık, durum elverişli olacaktı. Doğru, rüzgâr brandamızı kösteklerden kopartmış, üst yelkenimizi parçalamış ve kumanda donanımımızı dağıtmıştı, ama gene de ilerleyen fırtına merkezinin tam yolunun üzerinde olmasaydık, bu işi güzelce atlatabilecektik. İşimizi bitiren bu oldu. Rüzgârın etkisine karşı durmaktan donakalmış, uyuşmuş, felç olmuş bir çöküş halindeydim ve sanırım merkez bize çarptığında boş verip ölmek üzereydim. Maruz kaldığımız darbe, mutlak hareketsizlikti. Gıdım hava hareketi yoktu. Bunun etkisi mide bulandırıcıydı.

Hatırlayın ki saatlerdir muazzam bir adale gerilimi yaşamış, rüzgârın feci baskısına dayanmıştık. Ve birden, aniden, baskı kalkmıştı. Genişleyeceğimi, her yöne dağılıp uçacağımı hissettiğimi biliyorum. Gövdemi oluşturan her bir atom diğer bir atomu itermiş ve dayanılmaz bir şekilde uzama koşuşturacakmış gibiydi. Ama bu yalnızca bir an sürdü. Yıkım üzerimize çöküyordu.

Rüzgâr ve basınç yokluğunda deniz yükseldi. Zıpladı, atladı, doğrudan bulutlara doğru yükseldi.

Hatırlayın, bu tahayyül edilemez rüzgâr, pusulanın her kertesinden* sükûnetin merkezine doğru esiyordu. Sonuçta, dalgalar pusulanın her kertesinden geldi. Onları durduracak bir rüzgâr yoktu. Bir su tabakasının dibinden salıverilmiş mantarlar gibi fırladılar. Sistemleri, istikrarları yoktu. Oyuk, manyakça dalgalardı. En azından 25 metre yükseklikteydiler. Dalga filan değillerdi. İnsanın görmüş olduğu herhangi bir dalgaya benzemiyorlardı.

Sıçramalardı, muazzam sıçramalar. Yirmi beş metre yüksekliğinde sıçramalar. Yirmi beş! Yirmi beşten de fazlaydılar. Direklerimizden daha yüksektiler. Fıskiyeydiler, patlamaydılar. Sarhoştular. Her yere, her bir şekilde dökülüyorlardı. Birbirlerine tosluyor, çarpışıyorlardı. Üst üste biniyor, birbirlerinin üzerine devriliyor ya da bir anda bin bir şelale gibi dökülüyorlardı. Bu tayfun merkezi, bir insanın tahayyül edebileceği bir okyanus değildi. Üç kez karıştırılmış karışıklıktı. Anarşiydi. Deniz suyundan çıldırmış bir cehennem çukuruydu.

Petite Jeanne? Bilmiyorum. Kâfir daha sonra bana bilmediğini söyledi. Fiilen dağılmış, boydan boya yarılmış, posaya dönmüş, tahta kıymıklarına dönüşmüş, yok olmuştu. Suda kendime geldiğimde, otomatik şekilde yüzüyordum, ama üçte iki boğulmuştum. Oraya nasıl geldiğimi bilmiyorum. Bilincimin benden ayrıldığı anda, *Petite Jeanne*'ın paramparça olduğunu hatırladım. Ama işte oradaydım, elimden geleni yapacaktım ve bu da pek bir gelecek vaat etmiyordu.

* Kerte: 32 yöne bölünmüş pusula dairesinin 11,25 dereceye karşılık gelen her bir parçası –çn.

Rüzgâr gene esiyordu, deniz alçalmıştı ve daha sakindi; merkezden geçtiğimi biliyordum. Şansıma, ortalıkta köpekbalığı yoktu. Ölüm gemisini kuşatıp ölülerle beslenen sürüyü tayfun dağıtmıştı.

Petite Jeanne parçalandığında günün ortasıydı, ben ambar kapaklarından birini yakaladığımda da bunun üzerinden iki saat kadar geçmiş olmalı. O sıralar yoğun yağmur yağıyordu ve beni ambar kapağıyla bir araya getiren yalnızca şanstı. Halkasından kısa bir ip sallanıyordu; köpekbalıkları geri dönmezse, en azından bir günüm olduğunu biliyordum. Üç saat sonra, belki de biraz daha fazla, kapağa sıkı sıkıya sarılmış, tüm benliğimle hayatta kalacak kadar hava alıp, boğulmayacak kadar az su yutmaya odaklanmışken, sesler duyuyormuşum gibi geldi. Yağmur durmuştu ve rüzgârla deniz hayret verici bir biçimde sakinleşiyordu. Altı metre kadar ötemde, Kaptan Oudouse'la kâfir başka bir ambar kapağının üzerindeydiler. Kapağı ele geçirmek için mücadele ediyorlardı ya da en azından Fransız ediyordu. "Paien noir!" diye çığlık attığını duydum, aynı anda kanakayı tekmelediğini gördüm.

Şimdi, Kaptan Oudouse ayakkabıları dışında tüm giysilerini kaybetmişti, bu ayakkabılar ağır çizmelerdi. Acımasız bir darbeydi bu, çünkü kâfiri ağzıyla çenesinin ucundan bulmuş, adamı yarı yarıya bayıltmıştı. Karşılık verecek diye baktım ama umutsuzca üç metre uzağa yüzdü. Deniz onu yakınlaştırdığı her sefer, elleriyle kapağa tutunan Fransız her iki ayağıyla ona vuruyordu. Aynı zamanda, her darbede kanakaya siyah kâfir diyordu.

"İki kuruşa oraya gelir seni boğarım, beyaz hayvan!" diye haykırdım.

Gitmememin tek nedeni, kendimi çok yorgun hissetmemdi. Oraya kadar yüzme düşüncesi bile başımı döndürüyordu. Bu yüzden kanakaya bağırıp bana doğru yüzmesini, kapağı paylaşabileceğimizi söyledim. Adının Otoo (o-to-o okunuyor) olduğunu söyledi; aynı zamanda, Sosyete Adalar Grubunun en batısındaki Bora Bora'dan olduğunu. Daha sonra öğrendiğime göre, kapağa ilk o ulaşmış ve bir süre sonra Kaptan Oudouse'a rastlayarak, ona kapağı paylaşmayı önermiş ama bu çabasının karşılığında tekmeyi yemişti.

İşte Otoo ve ben ilk kez böyle karşılaştık. Kavgacı değildi. Hep tatlı ve nazikti, bir sevgi yaratığı, ama neredeyse bir seksen boyundaydı ve bir gladyatör gibi adaleliydi. Kavgacı değildi ama korkak da değildi. Bir aslanın kalbi vardı onda ve bunu izleyen yıllarda benim almayı hayal bile edemeyeceğim risklere atıldı. Demem o ki, kavgacı olmamasına ve bir kavgaya atılmaktan hep kaçınmasına karşın, başlamış bir kavgadan da hiç kaçmamıştı. Ve Otoo bir kez eyleme geçerse, bu "Kaçın Geliyor" demekti. Bill King'e yaptıklarını hiç unutamam. Alman Samoası'nda oldu. Bill King, Amerikan donanmasında ağır sıklet şampiyonu olarak tanınıyordu. İrikıyım bir adamdı, tam bir goril, şu sert vuran, vurduğunda sakınmayan adamlardan, yumruklarını da akıllıca kullanırdı. Kavgayı o başlatmıştı ve Otoo kavga etmenin gerekli olduğuna karar verene kadar da ona iki tekme bir yumruk atmıştı. Dört dakika bile sürdüğünü sanmıyorum ve

bu sürenin sonunda mutsuz Bill King'de dört kırık kaburga, bir kırık kol ve omuz kemiğinde bir çıkık vardı. Otoo bilimsel bokstan hiç anlamazdı, onda yalnızca kaba kuvvet vardı ve o akşamüstü Bill King'in Apia sahilinde maruz kaldığı kaba kuvvet sonrasında toparlanması üç ay sürdü.

Neyse, fazla uzattım. Ambar kapağını paylaştık. Sırayla döndük, birimiz kapağın üzerinde yatıp dinlenirken, diğeri gırtlağına kadar suyun içinde, yalnızca elleriyle tutunuyordu. İki gün iki gece sırayla, kapağın üzerinde ve suda, okyanusta sürüklendik. Sonlara doğru çoğunlukla kendimde değildim; ara sıra da Otoo'nun kendi yerli dilinde saçmalayıp bağırıp çağırdığını duydum. Devamlı suyun içinde olmamız susuzluktan ölmemizi önledi ama deniz suyu ve güneş, en berbatından tuz kavrulması ve güneş yanığı bileşimine sahip olmamızı sağladı.

Sonunda, Otoo hayatımı kurtardı; zira sonunda kendimi denizden altı metre kadar uzakta, birkaç hindistancevizi yaprağının gölgesinde yatar buldum. Otoo'dan başka hiç kimse beni oradan çıkartıp gölge için yaprakları çatmış olamazdı. O da yanımda yatıyordu. Gene kendimden geçtim; bir daha ayıldığımda serin ve yıldızlı bir geceydi, Otoo dudaklarıma içmem için bir hindistancevizi dayamıştı.

Petite Jeanne'dan kurtulanlar bir tek bizdik. Kaptan Oudouse bitkinliğe yenilmiş olmalıydı, zira günler sonra ambar kapağı üzerinde o olmaksızın kıyıya vurdu. Otoo ve ben atolün yerlileriyle bir hafta daha yaşadıktan sonra, bir Fransız yolcu gemisi tarafından kurtarılıp Tahiti'ye götürüldük. Ama bu

arada isim teatisinde bulunma törenini gerçekleştirdik. Güney Denizlerinde böylesi bir seremoni iki kişiyi kan kardeşliğinden daha sıkı bir şekilde bağlar. Öneri benden geldi; Otoo da bu öneriye heyecanlı bir sevinçle karşılık verdi.

"Bu çok iyi," dedi Tahiti dilinde, "Çünkü iki gün boyunca, ölümün dudaklarında yoldaşlık ettik."

"Ama ölüm kekekledi," dedim gülümseyerek.

"Cesurca bir işti yaptığın efendi," diye yanıt verdi, "ve Ölüm konuşabilecek kadar alçak değildi."

"Niye bana 'efendi' diyorsun?" diye sordum, incinmiş duygularımı abartıyla göstererek. "İsim teati ettik. Senin için ben Otoo'yum. Benim için sen Charley'sin. Seninle benim aramızda ebediyete kadar sen Charley olacaksın, ben de Otoo. Âdet böyle. Ve öldüğümüzde, eğer olur da yıldızların ve gökyüzünün ötesinde bir yerlerde bir daha yaşarsak, sen hâlâ benim için Charley olacaksın, ben de senin için Otoo."

"Evet, efendi," dedi, gözleri neşeyle yumuşak ve parlaktı.

"İşte gene yaptın," dedim, sitemle.

"Dudaklarımdan nelerin döküldüğünün önemi var mı?" dedi o da. "Onlar benim yalnızca dudaklarım. Ama hep Otoo olarak düşüneceğim. Nerede kendimi düşünsem, seni düşüneceğim. Nerede insanlar bana adımla hitap etse, seni düşüneceğim. Ve yıldızlarla gökyüzünün ötesinde, her zaman ve ebediyen, sen benim için Otoo olacaksın. Oldu mu efendi?"

Gülümsememi gizledim ve olduğunu söyledim.

Papeete'de ayrıldık. Toparlanmak için karada kaldım; o da bir filikayla kendi adası Bora Bora'ya git-

ti. Altı hafta sonra dönmüştü. Şaşırdım, çünkü bana karısından söz etmiş ve ona döneceğini, uzun deniz yolculuklarından vazgeçeceğini söylemişti.

"Nereye gidiyorsun efendi?" diye sordu, selamlaştıktan sonra.

Omuz silktim. Zor bir soruydu.

"Bütün dünya," oldu yanıtım. "Bütün dünya, bütün deniz ve denizdeki bütün adalar."

"Seninle geleceğim," dedi sadece. "Karım öldü."

Kardeşim hiç olmadı; ama başka insanlardan gördüğüm kadarıyla, başka hiç kimsenin, Otoo'nun benim için olduğu kadar bir kardeşi olduğunu sanmıyorum. O hem kardeş, hem baba hem de bir anneydi. Ve şunu biliyordum: Otoo sayesinde daha doğru, daha iyi bir insan olarak yaşadım. Diğer insanlara pek aldırmazdım ama Otoo'nun gözünde düzgün olmak zorundaydım. Onun yüzünden, kendimi lekelemekten kaçındım. O beni ideali yapmış, korkarım sevgisi ve adanmışlığıyla beni toparlamıştı ve sonrasında, cehennem çukurunun başında durduğum zamanlar oldu ve Otoo'nun düşüncesi beni durdurmasa herhalde atlardım. Benden duyduğu gurur bana nüfuz etti ve bu gururu zedeleyecek herhangi bir şey yapmamak kişisel kurallarımın en önemlilerinden biri haline geldi.

Doğaldır ki, bana olan duygularını hemen öğrenmedim. Beni hiç eleştirmedi, hiç kısıtlamadı; zamanla, onun gözünde işgal ettiğim yüce mevkii idrak ettim ve yavaşça, elimden gelenin en iyisini yapmazsam onda neden olabileceğim hayal kırıklığını anlamaya başladım.

On yedi yıl birlikte olduk; on yedi yıl boyunca yanımdaydı, uyurken beni kolladı, yara ve hastalıklarımı iyileştirdi ve benim için dövüşürken yaralandı. Benimle birlikte aynı gemilere yazıldı; birlikte Hawaii'den Sydney Limanına ve Torres Boğazından Galapagos'a yolculuk ettik. Yeni Hebridler ve Line adalarından Louisades, New Britain, New Ireland ve New Hanover üzerinden batıya kadar plantasyonlar için karatavukçuluk* yaptık. Üç kez gemimiz battı: Gilbert Adalarında, Santa Cruz Grubunda ve Fiji'de. Nerede bir kazanç görsek, inci, istiridye kabuğu, kopra, denizhıyarı, kaplumbağa kabuğu veya enkaz, oraya gittik.

Bu Papeete'de, bütün denizlere ve ortasındaki bütün adalara benimle birlikte geleceğini ilan etmesinin hemen ertesinde başladı. O günlerde Papeete'de bir kulüp vardı ve burası, inci tacirleri, tüccarlar, kaptanlar ve Güney Denizi maceraperestlerinin dökünütülerinin toplandığı yerdi. Kumar yüksek oynanıyor, çok içki içiliyordu ve korkarım bana yakışandan daha geç saatlere kadar burada takıldım. Saat kaçta çıkarsam çıkayım, Otoo beni güven içinde evime götürmek üzere bekler oluyordu.

Başta gülümsedim; sonra ona çıkıştım. Sonra dosdoğru bakıcıya ihtiyacım olmadığını söyledim. Bundan sonra, kulüpten çıktığımda bir daha onu görmedim. Bir hafta kadar sonra, kazara, sokağın öte tarafında, mango ağaçlarının gölgesinde eve kadar beni izlediğini fark ettim. Ne yapabilirdim ki? Ne yaptığımı biliyorum.

---

* Karatavukçuluk: (İng. Blackbirding) plantasyonlarda çalışmak üzere zorla ya da kandırarak yerlilerden işçi toplamak –çn.

Fark ettirmeden, zamanımı daha düzgün hale getirdim. Yağışlı ve fırtınalı geceler, eğlencenin ortasında, Otoo'nun sular damlayan mango ağaçlarının altında nöbetini sürdürdüğü düşüncesi aklıma gelip duruyordu. Doğrusu, beni daha iyi bir adam yaptı. Ama tutucu değildi. Sıradan Hıristiyan ahlakından da haberi yoktu. Bora Bora'daki herkes Hıristiyandı ama o bir kâfirdi, adadaki tek inançsız kişi, kaba bir maddeci, öldüğünde ölecek olduğuna inanan birisi. Yalnızca dürüst iş yapmaya inanırdı. Onun kitabında, aşağılıkça tamahkârlık, sebepsiz cinayetle birdi ve inanıyorum ki bir katile, küçük hesaplara dalan birinden daha fazla saygı gösterirdi.

Şahsen bana gelince, kendime zararı dokunacak şeyleri yapmama karşıydı. Kumarın mahsuru yoktu. O da ateşli bir kumarbazdı. Ama geç saatlere kadar oturmak, ona göre sağlık için kötüydü. Kendine bakmayan insanların hummadan öldüğünü görmüştü. İçkiye karşı değildi ve teknelerde işler ağırken sert bir içkiyi hoş karşılardı. Diğer yandan dengeli içmekten yanaydı. Birçoklarının içkiden öldüğünü ya da rezil olduğunu görmüştü.

Otoo'nun aklında hep benim sağlığım vardı. Benden önce düşünür, planlarımı değerlendirir ve onlara benden fazla ilgi gösterirdi. Başta, onun benim işlerime duyduğu ilgiden habersizken, benim amaçlarımı tahmin etmek zorunda kalıyordu; örneğin Papeete'de bir guano işinde üçkâğıtçı bir vatandaşımla ortaklık düşündüğümde. Üçkâğıtçı olduğunu bilmiyordum. Papeete'deki beyazlardan hiçbiri bilmiyordu. Otoo da bilmiyordu ama ne kadar yakınlaştı-

ğımızı gördü ve ben bir şey demeden, kendisi buldu. Okyanusun her bir yanından yerli denizciler Tahiti sahillerine gelirdi; Otoo da sadece kuşkulandığından, kuşkularını doğrulayacak bilgiyi toplayana kadar aralarına karıştı. Ah, Randolph Waters'ınki hoş bir öyküydü. Otoo ilk bana anlattığında inanamadım ama konuyu açtığımda Waters gıkını bile çıkarmadan teslim oldu ve ilk buharlı gemiye atlayıp Auckland'a gitti.

Rahatlıkla itiraf ederim ki en başta Otoo'nun işime burnunu sokmasına kızmıştım. Ama bencillikten tamamen azade olduğunu biliyordum ve sonunda bilgeliğini ve ağzı sıkılığını kabul etmek zorunda kaldım. Gözleri hep benim fırsatlarıma dikiliydi ve hem ilgili hem de uzak görüşlüydü. Zamanla benim danışmanım oldu ve sonunda benim işim hakkında daha fazla bilgi sahibi haline geldi. Gerçekten benim çıkarlarımı benden fazla düşünüyordu. Benimki gençliğin muhteşem tasasızlığıydı. Romantizmi dolarlara, macerayı da güvenli bir işe yeğliyordum. Bu yüzden bana gözkulak olacak birisinin bulunması iyiydi. Biliyorum ki Otoo olmasa, bugün burada olmazdım.

Birçok örnekten birini aktarayım. Paumotular'da inci ticaretinden önce, karatavukçuluk konusunda deneyimim olmuştu. Otoo'yla ben Samoa'da kumsaldayken –gerçekten kumsaldaydık ve karaya oturmuş durumdaydık– bir karatavukçu gemisinde işçi toplama memuru olma şansı yakaladım. Otoo da tayfa olarak yazıldı ve bunu izleyen yarım düzine kadar yıl boyunca, bir o kadar gemide Melanezya'nın en vahşi yerlerine gittik. Otoo hep benim sandalım-

da kürekçi olmayı başardı. Bizim usulümüze göre, işçi toplama memuru sahile çıkıyordu. Destek sandalı da kürekle birkaç yüz metre açıkta duruyordu. İşçi toplama memurunun sandalı da, gene kürekle, kumsalın dibinde duruyordu. Elimde takas edilecek mallarla karaya çıkıp dümeni boşta bıraktığımda, Otoo kürekçi konumunu bırakıp, brandanın altında bir Winchester tüfeğin hazır beklediği kıç tarafa gelirdi. Sandalın diğer mürettebatı da silahlıydı, küpeşte boyu uzanan branda örtülerin altında Snider tüfekler dururdu.

Ben kıvırcık saçlı yamyamları Queensland plantasyonlarında çalışmaya ikna etmeye çalışmakla meşgulken, Otoo nöbet tutardı. Ve birçok kez kısık bir sesle beni kuşkulu eylemlere ve oluşacak hainliklere karşı uyarmıştı. Bazen, bir zenciyi deviren tüfeğinin sesi ilk uyarım olmuştu. Ben tekneye doğru koşarken, eli hep beni içeri çekmek için uzanmıştır. Bir keresinde, hatırlıyorum, Santa Anna'dayken, sorun tam başlarken sandal kıyıya yanaşmıştı. Destek sandalı yardımımıza koşuyordu ama onlar yetişmeden birçok vahşi işimizi bitirecekti. Otoo uçar gibi sahile atladı, her iki elini malların olduğu sandığa daldırdı ve etrafa tütün, boncuk, balta, bıçak ve kumaş yayılıverdi.

Bu kıvırcık kafalar için çok fazlaydı. Onlar hazinelere atılmışken, tekne uzaklaşmıştı ve biz de binmiş, on metre kadar açılmıştık. Ve bunu izleyen dört saat içinde, o sahilden otuz işçi topladım.

Aklımdaki olayda, Malaita'da, Doğu Solomonların en vahşi adasındaydık. Yerliler özellikle dostçaydı; bütün köy halkının bir beyaz adam kafası için para

topladıklarını nereden bilebilirdik ki? Heriflerin hepsi kelle avcısıydı ve özellikle beyaz adamların kafasına değer veriyorlardı. Kelleyi ele geçiren, bütün parayı alacaktı. Dediğim gibi, çok dostça görünüyorlardı; o gün sahilde tekneden tam otuz metre uzaktaydım. Otoo beni uyarmıştı ve onun sözünü dinlemediğim her sefer olduğu gibi, pişman olacaktım.

İlk gördüğüm, mangrov bataklığından bana doğru uçan bir ok bulutu oldu. En azından bir düzinesi bana saplanmıştı. Koşmaya başladım, ama kalçama saplanan bir tanesine takılıp düştüm. Kıvırcık kafalar bana doğru koştular, her birinin elinde kafamı uçurmak için uzun saplı geniş ağızlı birer balta vardı. Ödül için o kadar hevesliydiler ki birbirlerinin önüne çıkıyorlardı. Karışıklıkta, kumda kendimi sağa sola atarak birkaç darbeden sıyrıldım.

Sonra Otoo geldi – kaba kuvvet Otoo. Bir şekilde eline ağır bir savaş topuzu geçirmişti ve yakın mesafede bu tüfekten çok daha etkili bir silahtı. Tam ortalarındaydı, o yüzden mızraklayamıyorlardı, uzun baltaları daha da yararsızdı. Benim için savaşıyordu ve tamamen kudurmuş bir hiddete kapılmıştı. Topuzu kullanırkenki hali hayranlık vericiydi.

Kafaları olgun portakallar gibi patlıyordu. İlk yarasını onları püskürtüp, beni kollarına alıp koşmaya başladığında aldı. Sandala dört ok yarasıyla vardı, Winchester'ını kaptı ve her atışta bir adam indirdi. Sonra uskunaya çıktık ve tedavi gördük.

On yedi yıl beraberdik. Beni o yarattı. O olmasaydı ben şimdi bir süperkargo, işçi alma memuru ya da bir anı olurdum.

"Paranı harcıyorsun, sonra çıkıp daha para kazanıyorsun," dedi bir gün. "Şimdi para kazanmak kolay. Ama yaşlandığında, paran harcanacak ve gidip yenisini kazanamayacaksın. Biliyorum efendi. Beyaz adamların usullerini inceledim. Sahillerde bir zamanlar genç olmuş, senin gibi kolaylıkla para kazanmış olan birçok yaşlı adam var. Şimdi onlar yaşlı ve hiçbir şeyleri yok, bekliyorlar ki senin gibi genç adamlar sahile çıkıp onlara içki ısmarlasın.

"Siyah oğlan plantasyonlarda köle. Yılda yirmi dolar alıyor. Çok çalışıyor. Ustabaşı çok çalışmıyor. Ata binip siyah oğlanların çalışmasını seyrediyor. Yılda bin iki yüz dolar kazanıyor. Ben uskunada denizciyim. Ayda on beş dolar alıyorum. Çünkü ben iyi bir denizciyim. Çok çalışıyorum. Kaptanın çifte tentesi var ve uzun şişelerden bira içiyor. Ne bir ip çektiğini ne de küreklere asıldığını görmedim. Ayda yüz elli dolar alıyor. Ben tayfayım. O seyrüseferci. Efendi, bence seyrüsefer bilmen iyi olur."

Otoo beni buna teşvik etti. İlk uskunamda ikinci kaptan olarak denize açılmıştı ve benim için benden daha gururluydu. Sonra dedi ki:

"Kaptan iyi para alıyor, efendi: Ama gemi ona emanet ve bu yükten hiç kurtulamıyor. Daha iyi para kazanan gemi sahibi – karada birçok hizmetçiyle yaşayan ve parasını döndüren gemi sahibi."

"Doğru, ama bir uskuna beş bin dolar eder, üstelik eski bir uskuna," diye itiraz edecek oldum. "Beş bin dolar biriktirene kadar, yaşlı bir adam olurum."

"Beyaz adamın para kazanması için daha kısa yollar da var," diye devam etti, bir yandan da kıyıda,

hindistancevizlerinin çevrelediği kumsalı gösteriyordu.

O sıralar Solomonlar'daydık, Guadalcanar'ın doğu sahili boyunca fildişi ağacı kozalağı yüklüyorduk.

"Bu nehir ağzıyla diğeri arası iki mil," dedi.

"Düz arazi gerilere kadar uzanıyor. Şimdi beş para etmez. Gelecek yıl –kim bilir?– ya da sonraki yıl, bu toprak için insanlar çok para ödeyecek. Demir yeri iyi. Büyük buharlı gemiler kıyıya yanaşabilir. Burayı dört mil içeriye kadar yaşlı kabile şefinden on bin çubuk tütün, on şişe cin ve bir Snider karşılığında satın alabilirsin, bu da belki yüz dolar eder. Sonra tapuyu komisere verirsin ve gelecek yıl satar bir gemi sahibi olursun."

Dediğini yaptım vesöylediği doğru çıktı, iki değil, üç yıl sonra. Sonra Guadalcanar'daki çayır geldi – yirmi bin dönüm, çok küçük bir bedel karşılığı doksan dokuz yıllık kiralanan bir devlet arazisi. Kira senedini tamı tamına doksan gün elimde tuttum, sonra da bir şirkete yarım hazine fiyatına sattım. İleriye bakıp fırsatları gören hep Otoo oldu. Doncaster gemisinin sökümü de onun işiydi; bir açık arttırmada yüz pounda aldım ve masraflardan sonra bana üç bin bıraktı. Savaii plantasyonuna ve Upolu'daki kakao işine de beni o soktu.

Eskiden olduğu kadar denize açılmıyorduk. Bu iş için durumum fazla iyiydi. Evlendim ve yaşam standardım yükseldi ama Otoo, o eski Otoo olarak kaldı, ağzında ağaç piposu, sırtında bir şilinlik fanilası, belinde dört şilinlik lava-lava evde dolaşıyor ya da

ofiste takılıyordu. Para harcamasını sağlayamadım. Ona ödeyebileceğim sevgiden başka bir şey yoktu ve Tanrı şahidimdir, hepimizden bunu fazlasıyla aldı. Çocuklar ona tapıyordu ve eğer şımartılabilir olsaydı, bu kesinlikle karımın elinden olurdu.

Çocuklar! Dünyanın pratik yanına ayak basmalarını o sağlamıştı. Onlara yürümeyi öğretmekle başladı. Hasta olduklarında yanlarında oturdu. Birer birer, daha emekleme yaşındalarken, onları lagüne götürdü ve onları suda ve karada yaşar hale getirdi. Balıkların yaşamları ve onları yakalamanın yolları konusunda, benim hiç bilmediğim şeyler öğretti. Çalılıkta da aynı şey oldu. Yedi yaşında, Tom ağaç işçiliği konusunda var olduğunu hayal bile edemeyeceğim şeyler öğrendi; Mary altı yaşında, hiç tereddütsüz Sliding Rock'tan atlıyordu, çok güçlü kişilerin bile bundan korktuklarını görmüşümdür. Frank altı yaşına girdiğinde, üç kulaçtan madeni paraları çıkartabiliyordu.

"Bora Bora'daki halkım kâfirlerden hoşlanmaz, onların hepsi Hıristiyandır ve ben de Bora Bora Hıristiyanlarını sevmem," demişti, bir keresinde ben, hakkı olan paranın bir kısmını harcamak üzere uskunalardan birisiyle kendi adasına gezmeye gitmesi için onu ikna etmeye çalışırken; bunun muazzam maliyetler konusunda rekor kıracak özel bir gezi olacağını umuyordum.

BİZİM uskunalarımızdan biri, demek istiyorum, ama yasal olarak o sıralar uskuna bana aitti. Onu ortaklığa ikna edebilmek için çok mücadele ettim.

"*Petite Jeanne* battığından bu yana ortağız," dedi sonunda. "Ama yüreğin öyle arzuluyorsa, yasa önünde

de ortak olalım. Benim işim yok, ama masraflarım kabarık. Çok yiyor içiyor ve tütün kullanıyorum; biliyorum, bunların maliyeti yüksek. Bilardo oynamak için para vermiyorum, çünkü senin masanda oynuyorum ama para gene de gidiyor. Resifte balık tutmak varlıklı insanlara göre bir eğlence. Olta ve iğne fiyatları olacak gibi değil. Evet, yasa önünde ortak olmamız şart. Paraya ihtiyacım var. Ofisteki başkâtipten alacağım."

Böylece evraklar hazırlandı ve kaydedildi. Bir yıl sonra, itiraz etmek zorunda kaldım.

"Charley," dedim, "sen yaşlı bir sahtekâr, sefil bir cimri, rezil bir kum yengecisin. Dinle, ortaklığımızdan bu yılki payın binlerce dolar tuttu. Başkâtip bana hesapları verdi. Burada diyor ki, yıl boyunca seksen yedi dolar yirmi sent çekmişsin."

"Alacağım var mı?" diye endişeyle sordu.

"Binlerce dolar diyorum," diye yanıtladım.

Yüzü çok rahatlamış gibi aydınlandı.

"İyi," dedi. "Başkâtibin hesapları doğru tutmasını sağla. İstediğimde, hepsini isterim, bir sent bile eksik olmamalı."

"Eğer olursa," diye şiddetle ekledi, kısa bir aradan sonra, "kâtibin maaşından kesersin."

Ve tüm bunlar olurken, sonradan öğrendiğime göre, Carruthers tarafından hazırlanan ve beni tek varisi yapan vasiyetnamesi Amerika konsolosunun kasasında duruyordu.

Ama her şeyin sonunun geldiği gibi, bunun da sonu geldi.

Olay Solomon Adalarında, çılgın gençlik yıllarımızın en çılgınca işlerini yaptığımız yerde gerçekleşti. Bir

kez daha buraya gelmiştik, esas olarak tatil için, ama bu arada Florida Adasındaki işlerimizi yoklamak ve Mboli Geçidinde inci işi olanaklarını incelemek için. İlginç eşyalar ticareti için geldiğimiz Savo'da demir atmıştık.

Savo köpekbalığı kaynıyordu. Kıvırcık kafaların ölülerini denize atma âdetleri, köpekbalıklarını civar sulara takılmaktan caydırmamıştı. Benim şanssızlığım, minik, aşırı yüklü bir yerli kanosuyla gemiye dönerken devrilmemiz oldu. İçinde, daha doğrusu kenarına tutunmuş durumda, benimle birlikte dört kıvırcık kafa vardı. Uskuna yüz metre ilerideydi.

Tam bir sandal için el sallıyordum ki kıvırcık kafalardan biri çığlık atmaya başladı. Kanonun bir ucuna tutunurken, hem o hem de kanonun ucu birkaç kez suya daldı. Sonra kanoyu bıraktı ve kayboldu. Bir köpekbalığı onu kapmıştı.

Kalan üç zenci sudan çıkıp kanonun dibine tırmanmaya çalıştılar. Bağırdım, sövdüm ve en yakındakini yumrukladım, ama faydası olmadı. Kör bir paniğe kapılmışlardı. Kano birini ancak taşıyabilirdi. Üçünün ağırlığı altında ters yüz olup döndü ve onları yeniden denize savurdu.

Kanoyu terk edip uskunaya doğru yüzmeye başladım, oraya varmadan önce sandal tarafından kurtarılmayı umuyordum. Zencilerden biri benimle gelmeye karar verdi ve ikimiz de sessizce yan yana yüzmeye başladık, ara sıra kafamızı suya sokup köpekbalıklarını gözlüyorduk. Kanonun yanında kalan adamın çığlıkları, kapıldığını gösteriyordu. Suya bakarken büyük bir köpekbalığının altımdan geçtiğini gördüm.

Beş metre filan vardı. Hepsini gördüm. Kıvırcık kafayı ortasından yakaladı ve gitti, zavallı garibanın başı, omuzları, kolları tüm bu süre boyunca suyun dışındaydı ve yürek parçalayıcı bir şekilde çığlık atıyordu. Böylece yüz metre kadar gitti, sonra suyun altına sürüklendi.

Kararlı bir şekilde yüzmeye devam ettim, bunun boşta kalan son köpekbalığı olduğunu umuyordum. Ama bir tane daha vardı. Bu önceki yerlilerden birini yutan mıydı, yoksa yakın zamanda karnını iyice doyurmuş muydu bilemeyeceğim. Her halükârda, diğerleri kadar acelesi yoktu. Artık o kadar hızlı yüzemiyordum, çünkü enerjimin büyük bölümü onu izlemeye ayrılmıştı. İlk saldırısını yaptığında onu gözlüyordum. Şansıma iki elimle burnuna vurdum ve her ne kadar ataleti beni suyun altına attıysa da onu uzak tutmayı başardım. Uzaklaştı ve yeniden çevremde daireler çizmeye başladı. İkinci kez aynı manevrayla kurtuldum. Üçüncü saldırıda ikimiz de ıskaladık. Tam ellerimin burnuna vuracağı sırada yön değiştirdi ve zımpara gibi derisi (üzerimde kolsuz bir fanila vardı) omuzdan dirseğe kadar bir kolumun derisini soydu.

Artık yorulmuş ve umudumu yitirmiştim. Uskuna hâlâ altmış metre uzaktaydı. Suratım suyun altında, balığın bir sonraki hamlesini kolluyordum ki, kahverengi bir gövdenin aramızdan geçtiğini gördüm. Bu Otoo'ydu.

"Uskunaya doğru yüz, efendi!" dedi. Sanki bir eğlencedeymişiz gibi neşeyle konuşuyordu. "Köpekbalıklarını tanırım. Köpekbalığı benim kardeşimdir."

Dediğini yaptım, yavaşça yüzüyordum, Otoo da yanımda yüzüyor, hep köpekbalığıyla aramda oluyor, hamlelerini engelleyip beni yüreklendiriyordu.

"Matafora donanımı takıldı, indirmeye çalışıyorlar," diye açıkladı bir dakika kadar sonra ve başka bir saldırıyı karşılamak üzere denize daldı.

Uskunaya on metre kaldığında ben bitmiştim. Zor hareket ediyordum. Tekneden bize ipler atıyorlardı ama hepsi de kısa kalıyordu. Zarar görmediğini fark eden köpekbalığı cesaret kazanmaya başlamıştı. Birkaç kez neredeyse beni kapıyordu, ama her seferinde Otoo çok geç olmadan yetişiyordu. Kuşkusuz, Otoo her an kendisini kurtarabilirdi. Ama benden ayrılmadı.

"Hoşça kal Charley! Ben bittim!" demeyi zar zor başardım.

Sonumun geldiğini biliyordum ve teslim olup dalmalıyım.

Ama Otoo güldü ve dedi ki:

"Sana yeni bir numara göstereceğim. Köpekbalığını hasta edeceğim!"

Arkamdan, köpekbalığının bana doğru hamle etmeye hazırlandığı yere doğru daldı.

"Biraz daha sola efendi!" diye bağırdı sonra. "Orada, suda bir ip var. Solda, efendi, solda!"

Yolumu değiştirip körlemesine atıldım. O sırada ancak kendimdeydim. Ellerim ipi yakaladığında, tekneden bir çığlık duydum. Dönüp baktım. Otoo'dan eser yoktu. Hemen sonra suyun üzerine çıktı. Her iki kolu da bilekten kopmuştu, yaralarından kanlar fışkırıyordu.

"Otoo!" dedi yavaşça. Ve bakışında sesine mutluluk veren sevgiyi görebiliyordum.

O zaman ve yalnızca o zaman, birlikte geçirdiğimiz o yılların sonunda, bana adımla hitap etti.

"Hoşça kal Otoo!" dedi.

Sonra aşağı çekildi, ben de tekneye çekildim ve kaptanın kollarında bayıldım.

İşte beni kurtaran, adam eden ve sonunda yine kurtaran Otoo böyle gitti. Bir tayfunun kursağında tanışmıştık ve bir köpekbalığının kursağında ayrıldık, arada biri, beyaz biri esmer başka hiç kimselerin yaşamayacağını iddia edebileceğim on yedi yıllık bir arkadaşlıktan sonra. Eğer Yehova o bulunduğu yüksek mevkiden, düşen her serçeyi görüyorsa, krallığındaki en değersiz varlık Otoo olmayacaktır; Bora Boralı o kâfir.

Berbat Solomonlar

Solomonların bir dizi sert ada olduğunu söylemeye gerek yok. Ama diğer yandan, dünyada daha kötü yerler de var. Ama kabataslak insanlar ve yaşam hakkında yapısal bir anlayışa sahip olmayan bir yeniyetme için Solomonlar berbat olabilir.

Humma ve dizanterinin sürekli ortalıkta olduğu, o iğrenç cilt hastalıklarının dolup taştığı, havanın her gözeneğe, kesiğe, çiziğe girip feci yaralar açan bir zehir taşıdığı ve burada ölmekten kurtulan birçok güçlü adamın ülkelerine yıkıntı halinde döndüğü doğrudur. Aynı zamanda, Solomon halkının vahşi olduğu, insan etine düşkün oldukları ve insan kellesi toplamak gibi bir alışkanlıkları olduğu da doğrudur. En kuvvetli sportmenlik refleksleri bir adamı arkası dönükken yakalayıp omuriliğini beyninin kökünden kopartacak sinsice bir balta darbesi vurmaktır. Malaita gibi kimi adalarda toplumsal ilişkilerin kâr-zarar dengesinin cinayetlerle hesaplandığı da doğrudur. Kelleler bir

değiş-tokuş aracıdır ve beyaz kelleler aşırı değerlidir. Sıklıkla, bir düzine kadar köy toplanıp ortaya bir ödül koyarlar ve aylar geçtikçe ödül kabarır; cesur bir savaşçı, taze ve kanlı bir beyaz adam kellesi getirdiğinde de ödülü kapar.

Yukarıdakilerin hepsi doğrudur ama aynı zamanda Solomonlar'da yıllarca yaşayan ve buradan uzaklaştıklarında hasret çeken beyazlar da var. Solomonlarda uzun süre yaşayabilmek için birisinin yalnızca dikkatli –ve şanslı– olması gerekir; ama bu kişinin aynı zamanda doğru türden olması da gereklidir. Kaçınılmaz beyaz adam damgası da ruhuna vurulmuş olmalıdır. Kaçınılmaz olmalıdır. Olasılıklara karşı belli bir yüce kayıtsızlığa, belli bir muazzam kendinden hoşnutluk ve haftanın herhangi bir günü bir beyazın bin siyahtan üstün olduğuna ve pazar günleri de iki bin zenciyi temizleyebileceğine kendisini ikna edebileceği ırksal bir kendini beğenmişliğe sahip olması gerekir. Çünkü beyaz adamı kaçınılmaz yapan böyle şeylerdir. Ah, bir şey daha: Kaçınılmaz olmak isteyen beyazın yalnızca alçak ırkları aşağılaması ve kendine çok fazla değer atfetmesi yeterli değildir; aynı zamanda hayal gücünün de fazla güçlü olmaması gerekir. Siyahların, esmerlerin ve sarıların içgüdülerini, âdetlerini ve zihinsel süreçlerini de çok anlamaması gerekir; çünkü beyaz adam dünya üzerindeki krallara layık yolunu böyle açmamıştır.

Bertie Arkwright kaçınılmaz değildi. Hem çok duygulu ve düzenliydi hem de çok fazla hayal gücüne sahipti. Dünya onun için çok fazlaydı. Kendisini çevresine çok tereddütlü bir şekilde yansıtıyordu.

Dolayısıyla dünyada gelmiş olması gereken son yer, Solomonlar'dı. Kalmak niyetiyle gelmemişti. İki buharlı gemi arasındaki beş haftalık mola, demişti kendi kendine, varlığının tellerini tıngırdattığını hissettiği ilkellik çağrısını tatmin edebilirdi. En azından, Makembo'daki kadın turistlere, aynı sözcüklerle olmasa da böyle demişti. Onlar da ona kahraman muamelesi yapmıştı, çünkü turist hanımefendilerdi ve Solomonlar'dan süzülerek geçen buharlı geminin emniyetli güvertesinden başka şey görmeyeceklerdi.

Gemide, hanımefendilerin dikkatini çekmemiş olan bir adam daha vardı. Küçük, kara kuru bir adamdı, kurumuş derisi abanoz rengiydi. Yolcu listesindeki adının bir önemi yoktu ama diğer adı, Kaptan Malu, zencilerin büyülerde kullandıkları ve New Hanover'den Yeni Hebridler'e yaramaz yerli çocukları hizaya sokmak için zikrettikleri bir isimdi. Vahşileri ve vahşeti çiftliklerde çalıştırmış, hummayla ve ezayla, Snider'ların takırtısıyla ve ustabaşıların kırbaçlarıyla, denizhıyarı, sandal ağacı, istiridye kabuğu ve kaplumbağa kabuğu, fildişi palmiyesi ve kopra, çayırlar, ticaret istasyonları ve plantasyonlar sayesinde beş milyon kazanmıştı. Kaptan Malu'nun kırık serçe parmağında, Bertie Arkwright'ın tüm vücudunda bulunduğundan daha fazla kaçınılmazlık vardı. Ama turist hanımefendilerin görüntüden başka nitelendirme olanakları yoktu ve Bertie de Allah için yakışıklı adamdı.

Bertie, Kaptan Malu'yla sigara odasında konuşuyor ve Solomonlar'da kanlı canlı yaşam görme niyetinden söz ediyordu. Kaptan Malu niyetin hırslı ve onurlu olduğunu kabul etti. Bertie'yle ilgilenmeye

ancak birkaç gün sonra, genç maceraperest ona 44 kalibrelik otomatik tabancasını göstermekte ısrarcı olduğunda karar verdi. Bertie mekanizmayı izah etti ve dolu bir şarjörü boş kabzaya sürerek gösterdi.

"Çok basit," dedi. Dış namluyu iç namlunun üzerinde kaydırdı. "Bu doldurur ve kurar, görüyor musunuz? Ardından tek yapacağım tetiği çekmek olur, sekiz kez, parmağını oynatabildiğin kadar hızlı. Şu emniyet mandalına bakın. En sevdiğim yanı da bu. Emniyetli. Kesinlikle hatasız." Şarjörü çıkarttı. "Görüyorsunuz, ne kadar emniyetli."

Elinde tutarken, namlu Kaptan Malu'nun karnına yöneldi. Kaptan Malu mavi gözlerini kırpmadan ona bakıyordu.

"Şunu başka bir yöne çevirebilir misiniz?" diye sordu.

"Kesinlikle emniyetli," diye güvence verdi Bertie. "Şarjörü çıkarttım. Şimdi artık dolu değil, biliyor musunuz."

"Bir silah hep doludur."

"Ama bu değil."

"Siz gene de çevirin."

Kaptan Malu'nun sesi ifadesiz, metalik ve kısıktı, ama gözlerini namlu dönüp ondan uzaklaşana kadar silahtan ayrılmadı.

"Bir beşliğe bahse girerim ki bu dolu değil," diye samimiyetle önerdi Bertie.

Diğeri başını salladı.

"O zaman size göstereyim."

Bertie silahı şakağına dayadı, niyeti açıkça tetiği çekmekti.

"Bir saniye," dedi Kaptan Malu sakince ve elini uzattı. "Bir bakayım."

Silahı denize doğru çevirdi ve tetiği çekti. Ardından sert bir patlama ve hemen arkasından yana doğru dumanı tüten bir kovanı fırlatan mekanizmanın takırtısı geldi.

Bertie'nin şaşkınlıktan ağzı açık kaldı.

"Namluyu bir kez geri çekmiştim, değil mi?" diye açıkladı. "Çok aptalca olduğunu söylemeliyim."

Zayıfça güldü ve bir iskemleye çöktü. Yüzünün kanı çekilmiş, gözlerinin altında koyu halkalar oluşmuştu. Elleri titriyor, sigarasını ağzına götüremiyordu. Dünya ona çok fazla geldi ve kendisini beyni güverteye akar şekilde gördü.

"Gerçekten," dedi, "... gerçekten."

"Güzel bir silah," dedi otomatiği ona geri veren Kaptan Malu.

Sydney'den dönen Kraliyet temsilcisi de Makembo'daydı ve onun izniyle Ugi'de bir misyoneri indirmek için mola verildi. Ugi'de Kaptan Hansen komutasındaki Arla yelkenlisi de bulunuyordu. Arla, Kaptan Malu'nun sahip olduğu birçok tekneden biriydi ve onun önerisi ve davetiyle Malaita sahillerindeki dört günlük bir işçi toplama seferinde Bertie de bir misafir olarak Arla'ya bindi. Sonra, Arla onu Reminge Plantasyonuna bırakacaktı (burası da Kaptan Malu'ya aitti), Bertie burada bir hafta kalacak, sonra da hükümet merkezinin bulunduğu Tulagi'ye gidecek ve Kraliyet temsilcisinin misafiri olacaktı. Kaptan Malu aynı zamanda başka iki önerinin de sorumlusuydu ve bu önerilerinin ardından, kendisi anlatımızı

terk ediyor. Önerilerden biri Kaptan Hansen'e, diğeri de Reminge Plantasyonu yöneticisi Bay Harriwell'e yönelikti. İki önerinin de içeriği aynıydı, Bay Bertram Arkwright'a Solomonlar'daki yaşamın kabalığı ve kırmızılığı hakkında bir fikir vermeleriydi. Aynı zamanda, kulaklara Kaptan Malu'nun Bay Arkwright'ın sahip olabileceği özellikle güzel bir fikre, bir kasa İskoç viskisinin eşlik edebileceğinden söz ettiği de fısıldanır.

***

"Evet, Swartz hep dik kafalıydı. Teknesinin mürettebatından dördünü Tulagi'ye kırbaçlatmaya götürdü –resmi olarak biliyor musun– sonra onlarla birlikte balina teknesiyle geri dönüş yoluna çıktı. Hava hayli kötüydü ve hemen açıkta tekne devrildi. Bir tek Swartz boğuldu. Kuşkusuz, bu bir kazaydı."

"Gerçekten öyle miydi?" diye sordu Bertie, yarım ağızla, aslında dümendeki adamı seyrediyordu.

Ugi geride kalmıştı ve Arla yaz denizinde Malaita'nın ahşap renkli tepelerine doğru ilerliyordu. Bertie'nin dikkatini o kadar çeken dümencinin burnunda, yanlamasına saplanmış on penilik bir vida vardı. Boynunda ipe dizili pantolon düğmeleri bulunuyordu. Kulaklarındaki deliklere takılmış bir teneke açacağı, kırık bir diş fırçası sapı, kilden bir pipo, bir çalar saatin pirinç sapı ve birçok Winchester kovanı bulunuyordu.

Göğsünde, boynuna asılı porselen bir tabağın yarısı vardı. Benzer süsler taşıyan yaklaşık kırk kadar siyahi güvertedeydi, bunların on beşi tayfa, diğerleri de yeni toplanmış işçilerdi.

"Tabii ki kazaydı," dedi denizciden çok öğretmene benzeyen, Arla'nın ikinci kaptanı, ince siyah gözlü bir adam olan Jacobs. "Johnny Bedip de neredeyse benzer bir kazaya kurban gidiyordu. Birçok kişiyi kırbaçlanmaktan getiriyordu ki onu devirdiler. Ama onlar kadar iyi yüzme biliyordu ve diğerlerinin ikisi boğuldu. Sandalın gergisiyle bir altıpatlar kullanmıştı. Tabii ki kazaydı."

"Çok sıradan oluyor bu kazalar," dedi kaptan. "Şu dümendeki adamı görüyor musunuz, Bay Arkwright? O yamyamdır. Altı ay önce, o ve mürettebatın geri kalanı Arla'nın o zamanki kaptanının boğulmasına neden oldular. Bunu güvertede yaptılar bayım, hemen şuracıkta, Mizana vargelinin altında."

"Güverte berbat durumdaydı," dedi ikinci kaptan.

"Yani?" dedi Bertie.

"Evet, tam öyle," dedi Kaptan Hansen. "Bu bir kazara boğulmaydı."

"Ama güvertede?"

"Tam da öyle. Laf aramızda kalsın, bu işi baltayla yaptılar."

"Şimdiki mürettebat mı?"

Kaptan Hansen başını salladı.

"Diğer kaptan hep çok dikkatsiz davranırdı," diye açıkladı ikinci. "Onlara arkasını dönmüştü ki, işini gördüler."

"Burada bize göz açtırmıyorlar," diye şikâyet etti kaptan. "Hükümet hep beyazlara karşı zencileri korur. İlk siz ateş edemezsiniz. İlk önce zencinin saldırması gerekir, yoksa hükümet buna cinayet der

ve Fiji'yi boylarsınız. Bu yüzden bu kadar boğulma kazası oluyor."

Akşam yemeği çağrısı yapıldı ve Bertie'yle kaptan aşağıya indiler, ikinci kaptanı da güvertede nöbette bıraktılar.

"Şu siyah şeytan Auiki'ye dikkat et!" diye uyardı ayrılırlarken kaptan. "Birkaç gündür bakışları hiç hoşuma gitmiyor."

"Tamamdır," dedi ikinci.

Yemek çoktan sona ermiş, kaptan *Scottish Chiefs*'in yok edilmesi üzerine bir öykü anlatıyordu.

"Evet," diyordu, "sahildeki en iyi tekneydi. Ama istralyayı kaçırdığında, daha resife varamadan, kanolar saldırıya geçti. Gemide beş beyaz, yirmi Santa Cruzlu ve Samoalı vardı ve yalnızca süperkargo kurtulabildi. Bir de altmış işe alınmış işçi vardı. Hepsi kai-kai oldu. Kai-kai? Özür dilerim, onları yediler demek istiyorum. Sonra, James Edwards vardı, süslü donanımlı..."

O anda ikinci kaptandan sert bir küfür duyuldu, bir sürü de vahşice çığlık. Bir altıpatlar üç kez ateşlendi ve kuvvetli bir şapırtı duyuldu. Kaptan derhal fırlayıp koridora çıktı, Bertie onun fırlarken hızla altıpatlarını çekmesiyle büyülendi.

Bertie daha ihtiyatlı bir şekilde ilerledi, koridorun kapağından başını uzatmadan tereddüt etti. Ama bir şey olmadı. İkinci kaptan heyecandan titriyordu, tabancası elindeydi. Bir kez irkildi ve arkasında bir tehlike varmışçasına geri döndü.

"Yerlilerden biri denize düştü," dedi, garip, gergin bir sesle. "Yüzemedi."

"Kimdi o?" diye sordu kaptan.

"Auiki," oldu yanıt.

"Ama bakın, biliyor musunuz, ben silah sesleri duydum," dedi Bertie titrek bir hevesle, çünkü macera neyse ki olmuş bitmiş bir macera kokusu almıştı.

İkinci kaptan hızla ona doğru dönüp homurdandı:

"Bu pis bir yalan. Ateş edilmedi. Zenci denize düştü."

Kaptan Hansen sabit, ifadesiz gözlerle ona baktı.

"Sa-sandım ki," diye söze başladı Bertie.

"Silah sesi?" diye sordu kaptan, hülyalı hülyalı. "Silah sesi mi? Silah sesi duydunuz mu Bay Jacobs?"

"Bir tane bile duymadım," diye yanıt verdi Bay Jacobs.

Kaptan muzaffer bir edayla misafirine baktı ve dedi ki:

"Belli ki bir kaza. Hadi gidelim, Bay Arkwright ve yemeğimizi bitirelim."

Bertie o gece kaptanın kabininde, ana kabinin hemen yanındaki küçük depoda uyudu. Ön bölme bir tüfek dolabıydı. Yatağın yanında üç tüfek daha vardı. Yatağın altı büyük bir çekmeceydi, bunu çektiğinde, mühimmat, dinamit ve kutularca fünyeyle dolu olduğunu gördü. Karşısındaki kanepede uyumayı tercih etti. Küçük bir masada, kuşkulu bir şekilde, Arla'nın seyir defteri duruyordu. Bertie bunun Kaptan Malu tarafından bu vesile için özel olarak hazırlandığını bilmiyordu, 21 Eylül'de teknenin iki tayfasının boğularak öldüğü yazılıydı. Bertie satır aralarını okudu ve başka anlamlar çıkarttı. Arla'nın Su'u'da nasıl pusuya düşürüldüğünü ve üç adamını

kaybettiğini okudu; kaptanın aşçının mutfak ateşinde insan eti pişirdiğini nasıl bulduğunu okudu, denizciler eti Fui sahilinden almıştı; işaret verirken yanlışlıkla patlayan dinamitlerin, başka bir teknenin tayfalarını nasıl havaya uçurduğunu okudu; gece baskınlarını, kaşla göz arasında kaçılan limanları, çalılık adamlarının mangrov bataklıklarında, tuzlu su adamlarının da daha geniş geçitlerdeki saldırılarını okudu. Biteviye sıklıkla görülen bir konu, dizanteriden olan ölümlerdi. Endişeyle ölenlerden ikisinin, kendisi gibi Arla'daki misafirlerden olduğunu gördü.

"Diyorum ki," dedi ertesi gün Bertie, Kaptan Hansen'e. "Seyir defterinize baktım da."

Kaptan defterin ortalıkta bırakılmasından rahatsızlık duymuş gibi göründü.

"Bütün bu dizanteri lafları, biliyor musunuz, palavra, değil mi, aynı kazara boğulmalar gibi," diye sürdürdü Bertie. "Dizanteri, aslında ne demek oluyor?"

Kaptan misafirinin sezgisini açıkça takdir etti, alınmış gibi inkâr etmeye çalıştı, sonra zarafetle teslim oldu.

"Biliyor musunuz, Bay Arkwright, şöyle oluyor: Bu adalar zaten yeterince kötü bir şöhrete sahip. Her geçen gün beyaz adamları işe almak zorlaşıyor. Diyelim ki adamın biri öldü. Şirket başka birini işe almak için yığınla para ödemek zorunda. Eğer adam öylesine bir hastalıktan ölürse, sorun yok. Yeni gelenler hastalığı kafalarına takmıyor. İş öldürmeye gelince, orada duruyorlar. Ben de görevi kabul ettiğimde Arla'nın kap-

tanının dizanteriden öldüğünü sanıyordum. Sonra da çok geç oldu. Kontratı imzalamıştım bile."

"Üstelik," dedi Bay Jacobs, "bu haliyle bile yeterince kazara boğulma var. Doğru durmuyor. Bu hükümetin kabahati. Beyaz bir adamın kendisini zencilere karşı koruma şansı yok."

"Evet, şu *Princess*'e ve onun Yanki ikinci kaptanına bakın," diye kaptan söze girdi. "Bir hükümet yetkilisinin dışında beş beyaz adam taşıyordu. Kaptan, yetkili ve süperkargo, iki filikayla kıyıya çıkmışlardı. Son adamına kadar öldürüldüler. İkinci kaptan ve lostromoyla tayfadan on beşi –Samoalılar ve Tongalılar– teknedeydi. Bir sürü zenci kıyıdan tekneye gelmiş. İkinci kaptan ilk saldırıda lostromoyla tayfanın öldürüldüğünü görmüş. Üç fişeklik ve iki Winchester kapıp direğe tırmanmış. Bir tek o hayatta kalmıştı, öfkelendiği için onu suçlayamazsınız. Tüfeklerden birini namluya dokunulmayacak derecede kızıncaya kadar ateşleyip diğerine geçmiş. Güverte zencilerden kapkara kesilmiş. Hepsini temizlemiş. Parmaklığa tırmananları vurmuş, küreğe asılanları da vurmuş, onlar da suya atlayıp yüzerek kaçmaya başlamışlar, ikinci kaptan çılgına döndüğü için yarım düzine daha vurmuş. Karşılığında ne almış?"

"Fiji'de yedi yıl," diye atıldı ikinci kaptan.

"Hükümet, denize atlayanlara ateş etmesinin doğru olmadığına karar verdi," diye açıkladı kaptan.

"İşte o yüzden, bugünlerde dizanteriden ölüyorlar," diye ekledi ikinci.

"Sadece merak etmiştim," dedi yolculuğun sona ermesini arzulamaya başlamış olan Bertie.

Daha sonra, ona yamyam olduğu belirtilmiş olan siyahlardan biriyle konuştu. Adamın adı Sumasai'ydi. Queensland'deki bir plantasyonda üç yıl geçirmişti. Samoa, Fiji ve Sydney'de bulunmuştu; teknelerde tayfa olarak da New Britain, New Ireland, Yeni Gine ve Admiralty adalarında işçi toplayan uskunalarda çalışmıştı. Kaptanın söylediklerini de desteklemişti. Evet, birçok kişiyi yemişti. Kaç kişi mi? Sayıyı hatırlayamıyordu. Evet, beyaz adamları da yemişti; çok güzeldiler, hasta olmamaları koşuluyla. Bir kez hasta olanı da yemişti.

"Sözüm!" diye bağırmıştı, anımsayınca. "Ben çok hasta onunla. Benim karnım çok büyük."

Bertie ürperdi ve kelleleri sordu. Evet, Sumasai'nin kıyıda gizlediği birçok kelle vardı, iyi durumda, güneşte kurutulmuş, dumanla tütsülenmiş. Biri bir uskunanın kaptanıydı. Uzun favorileri vardı. İki sterline satabilirdi. Siyah adamların kellelerini bir sterline satardı. Birtakım çok da iyi durumda olmayan zenci çocuk kelleleri de vardı, onları on şiline bırakırdı.

Beş dakika sonra, Bertie kendisini yan geçitte, feci bir deri hastalığı olan bir siyahın yanında oturur buldu. Hemen uzaklaştı ve soruşturduğunda, adamın cüzzam olduğunu söylediler. Hemen aşağıya indi ve antiseptik sabunla yıkandı. Gün boyu birçok kez antiseptik sabunla yıkandı, çünkü teknedeki siyahlar öyle ya da böyle habis bir yaraya sahipti.

Arla, mangrov bataklıklarının arasındaki demirleme yerine yaklaşırken, küpeşte boyunca çift sıra dikenli tel çekildi. Bu ciddi gibiydi ve Bertie kıyıda mızraklar, oklarla yaylar ve Snider tüfeklerle silah-

lanmış kanoları görünce çok daha istekli bir şekilde yolculuğun sona ermesini arzuladı.

O akşam günbatımında, yerliler gemiyi terk etmekte isteksiz davranıyordu. İkinci kaptan kıyıya çıkmalarını emrettiğinde karşı koydular. "Boş ver, hallederim," dedi Kaptan Hansen ve kamaraya indi.

Geri döndüğünde, Bertie'ye bir balık çengeline takılı bir dinamit çubuğu gösterdi. Doğrusu, kâğıda sarılmış bir *klorodin* ilacı şişesine takılmış zararsız bir fünye herkesi kandırabilirdi. Bertie'yi kandırdı, yerlileri de kandırdı. Kaptan Hansen fünyeyi ateşleyip çengeli de yerlilerden birinin kasık bağına taktığında, yerli kıyıya çıkmak için o kadar büyük bir arzu duymaya başlamıştı ki kasık bağını açmayı bile akıl edemedi. Pruvaya doğru koşmaya başladı, fünye de ardından cızırdayıp duruyor, her adımında yolu üzerindeki yerliler dikenli telin üzerinden denize atlıyordu. Bertie dehşete kapılmıştı. Kaptan Hansen de. Her birine otuz şilin peşin ödemede bulunduğu yirmi beş yeni işçisini unutmuştu. Kıyıdan gelenlerle birlikte denize atlamışlardı, peşlerinden de kuyruğuna cızırdayan *klorodin* şişesi takılı olan yerli.

Bertie şişenin patladığını göremedi ama ikinci kaptan gerçek bir dinamit lokumunu kimseye zarar vermeyeceği bir yerde patlattığından, Bertie bir amirallik mahkemesinde bile zencinin birinin havaya uçtuğu ifadesini verebilirdi. Yirmi beş işçinin kaçışı Arla'ya kırk sterline mal olmuştu ve çalılara daldıkları için, geri getirilmeleri gibi bir umut yoktu. Kaptan ve yardımcısı üzüntülerini soğuk çayda boğmaya karar verdiler.

Soğuk çay viski şişelerinde olduğu için, Bertie içtiklerinin soğuk çay olduğunu anlamadı. Bütün bildiği adamların çok sarhoş olduğu ve bağıra çağıra, infilak eden zencinin dizanteri vakası mı yoksa kazara boğulma olarak mı kayda geçirileceği konusunda tartıştıklarıydı. Uykuya dalıp horlamaya başladıklarında teknede uyanık tek beyaz oydu ve kıyıdan gelecek bir saldırı ya da mürettebatın ayaklanması korkusuyla gün ışıyana kadar nöbet tuttu.

Arla kıyıda üç gün daha geçirdi ve üç gece daha kaptanla yardımcısı soğuk çayla aşırı sarhoş oldular, Bertie'yi de nöbette bıraktılar. Ona güvenebileceklerini biliyorlardı, o da eğer hayatta kalırsa, bu sarhoşluklarını Kaptan Malu'ya bildireceğinden emindi. Sonra Arla, Guadalcanar'da Reminge Plantasyonunda demir attı ve Bertie, rahatlamış olarak sahile çıkıp yöneticiyle el sıkıştı. Bay Harriwell onun için hazırdı.

"Adamlarımızdan birkaçının moralsiz görünmesinden endişelenmeyin," dedi onu bir kenara çeken Bay Harriwell. "İsyan lafları dolaşıyor, kabul etmek gerekirse birkaç kuşkulu belirti de yok değil ama bence hepsi boş laf."

"Kaç-kaç siyah çalışıyor plantasyonda?" diye sordu, giderek hevesi kaçan Bertie.

"Şu anda dört yüz kişiyle çalışıyoruz," diye neşeyle yanıtladı Bay Harriwell; "ama biz üçümüz ve kuşkusuz siz, Arla'nın kaptanı ve yardımcısı, onlarla başa çıkabiliriz."

Bertie diğer yana döndüğünde, depocu McTavish'le karşı karşıya geldi, ama o istifasını sunmaya o kadar hevesliydi ki tanışmakla uğraşmadı bile.

"Şu var ki Bay Harriwell, ben evli bir adamım, daha fazla kalmaya tahammül edemem. Bela geliyor, gün gibi aşikâr. Zenciler ayaklanacak ve burada başka bir Hohono vahşeti yaşanacak."

Depocu ay sonuna kadar kalmaya ikna edildikten sonra, Bertie, "Hohono vahşeti de nedir?" diye sordu.

"Ah, Ysabel'deki Hohono Plantasyonundan söz ediyor," dedi yönetici. "Zenciler oradaki beş beyazı öldürdüler, uskunayı ele geçirdiler, kaptanla yardımcısını öldürdüler ve hep birlikte Malaita'ya kaçtılar. Ama Hohono'dakilerin dikkatsiz olduğunu hep söylemişimdir. Bizi burada uyuklarken yakalayamazlar. Gelin Bay Arkwright, gelin de verandanın manzarasını görün."

Bertie manzaradan çok, nasıl buradan kaçıp Tulagi'ye, Kraliyet Temsilcisinin evine ulaşacağını düşünüyordu. Hâlâ aynı şeyi düşünmeye devam ederken hemen yakınında, arkasında bir tüfek patladı. Aynı anda, Bay Harriwell onu öyle bir hızla içeri çekti ki, neredeyse kolu çıkacaktı.

"Buna ucuz atlattık derim, beyim," dedi vurulup vurulmadığını anlamak için onu yoklayan yönetici. "Ne kadar üzgün olduğumu söyleyemem. Ama güpegündüz, hiç aklıma gelmezdi."

Bertie'nin rengi solmaya başlamıştı.

"Diğer yöneticiyi işte böyle hakladılar," diye bildirdi McTavish. "Üstelik hayli hızlı bir arkadaştı. Beyni tüm verandaya yayıldı. Basamaklarla kapı arasındaki şu koyu renk lekeyi görüyor musunuz?"

Bertie, Bay Harriwell'in onun için karıştırıp hazırladığı kokteyle hazırdı ama daha içemeden, süvari pantolonlu ve dolaklı bir adam içeri girdi.

Yönetici, yeni gelenin suratına baktıktan sonra, "Şimdi ne var?" diye sordu. "Gene ırmak mı taştı?"

"Irmağın cehenneme kadar yolu var. Sorun zenciler. Şekerkamışı tarlasından çıkmıştım, beş metre bile uzağımda değildi ve bana ateş etti. Elinde bir Snider vardı ve kalçasına dayayıp ateş etti. Acaba Snider'ı nereden buldu? Ah, özür dilerim. Tanıştığımıza memnun oldum, Bay Arkwright."

"Bay Brown benim yardımcımdır," diye açıkladı Bay Harriwell. "Hadi şimdi birer içki içelim."

"Ama Snider'ı nereden buldu?" diye ısrar etti Bay Brown. "Bu silahların ortalıkta bırakılmasına hep karşı olmuşumdur."

"Hâlâ oradalar," dedi kızmış numarası yapan Bay Harriwell.

Bay Brown kuşkuyla gülümsedi.

"Gel de gör," dedi yönetici.

Bertie ofiste onlara katıldı, Bay Harriwell muzaffer bir edayla tozlu bir köşedeki kutuyu gösterdi.

"Peki o zaman bu herif o Snider'ı nereden buldu?" diye atıldı Bay Brown.

Ama tam o sırada McTavish kutunun kapağını kaldırdı. Yönetici atıldı, sonra kapağı yakalayıp attı. Kutu boştu. Dehşet dolu bir sessizlikle birbirlerine baktılar. Harriwell bezgin, çöktü.

Sonra McTavish sövdü.

"Hep söylüyorum, ev hizmetçileri güvenilir değil."

"Ciddi görünüyor," diye kabul etti Harriwell, "ama bunu da atlatacağız. Allahın cezası zencilerin bir silkelenmeye ihtiyaçları var. Beyler, akşam yemeğine lütfen tüfeklerinizi de getirin ve Bay Brown, lüt-

fen kırk ya da elli dinamit lokumu hazırlayın, fitilleri sağlam ve kısa olsun. Onlara bir ders vereceğiz. Ve şimdi beyler, yemek hazır."

Bertie'nin nefret ettiği bir şey varsa, o da pirinç ve köriydi, bu yüzden bir tek o omlet yedi. Yemeğini tam bitirmişti ki Harriwell omletten bir parça aldı, tadar tatmaz da şiddetle tükürdü.

"Bu ikinci kez oluyor," diye meşum bir ifadeyle açıkladı McTavish.

Harriwell hâlâ öksürüp tükürüyordu.

"İkinci kez ne?" diye sordu titrek bir sesle Bertie.

"Zehir," oldu yanıt. "Bu aşçıyı asmalıydık."

"Cape March'taki muhasebeci de böyle gitti," diye söze karıştı Brown. "Feci şekilde öldü. Jessie'de çığlıklarının elli kilometre öteden duyulduğunu söylediler."

"Aşçıyı zincire vuracağım," diye tükürerek konuştu Harriwell. "Allahtan zamanında fark ettik."

Bertie donmuş kalmıştı. Suratında renk yoktu. Konuşmaya çalıştı, ama yalnızca anlaşılmaz bir gurultu çıkartabildi. Herkes endişeyle ona baktı.

"Söyleme, sakın söyleme!" diye haykırdı McTavish gergin bir sesle.

"Evet, yedim, çok yedim, bir tabak dolusu," diye patlarcasına, birdenbire oksijene kavuşan bir dalgıç gibi bağırdı Bertie.

Korkunç sessizlik yarım dakika kadar daha sürdü, o da kaderini adamların gözlerinden okudu.

"Belki de zehir değildi," dedi umutsuzca Harriwell.

"Aşçıyı çağırın," dedi Brown.

Aşçı geldi, sırıtkan, burnu halkalı, kulağı delinmiş siyah bir oğlandı.

"Eee, Wi-wi, nedir bu?" diye sordu Harriwell, suçlarcasına omleti göstererek.

Wi-wi doğal olarak çok korkmuş ve rahatsız olmuştu.

"O iyi adam, kai-kai," dedi özür dilercesine.

"Yedirin," dedi McTavish. "En uygun test budur."

Harriwell bir kaşığa omlet doldurdu ve aşçıya doğru atıldı, ama aşçı panik halinde kaçtı.

"Belli işte," oldu Brown'un vakur tepkisi. "Yemeyecek."

"Bay Brown, lütfen gidip onu zincire vurur musunuz?" Harriwell neşeyle Bertie'ye döndü. "Tamam birader, merak etme, Kralın temsilcisi onunla ilgilenir ve ölürsen, emin ol ki onu asarlar."

"Hükümetin bunu yapacağını sanmam," diye karşı çıktı McTavish.

"Ama beyler, beyler," diye haykırdı Bertie. "Arada lütfen beni de düşünün."

Harriwell acırcasına omuzlarını silkti.

"Kusura bakma birader ama bu bir yerli zehri, yerli zehirlerinin panzehiri bilinmiyor. Kendini toplamaya bak ve eğer..."

Dışarıdan iki tok silah sesi geldi ve konuşmayı kesti; içeri giren Brown silahını doldurup masaya oturdu.

"Aşçı öldü," dedi. "Humma. Hayli ani bir kriz."

"Tam da Bay Arkwright'a yerli zehirlerin panzehirinin olmadığını söylüyordum..."

"Cin dışında," dedi Brown.

Harriwell kendi kendine düşüncesiz aptal dedikten sonra, cin şişesine koştu.

"Sek, bayım, sek," diye Bertie'yi uyardı, o da üçte ikisi saf içkiyle dolu bir bardağın hepsini yuttu ve yanaklarından yaşlar boşanana kadar, içkinin sertliği ve acılığından öksürüp tıksırdı.

Harriwell nabzına ve ateşine baktı, gösterişli bir şekilde onu yokladı ve omletin zehirli olmasından duyduğu kuşkuyu ifade etti. Brown ve McTavish de kuşkuluydu ama Bertie seslerinde samimiyetsiz bir tını fark etti. İştahı kaçmıştı ve masanın altından sürekli kendi nabzını ölçüyordu. Yükseldiğinden kuşkusu yoktu, ama bunu içtiği cine atfetmedi. McTavish elde tüfek etrafı kolaçan etmek üzere verandaya çıktı.

"Aşçı kulübesinde toplanıyorlar," diye bildirdi. "Bir sürü de Snider'ları var. Bana sorarsanız, gizlice dışarı çıkıp yanlardan saldıralım. İlk darbeyi biz vuralım, olur mu? Geliyor musun Brown?"

Harriwell sürekli yiyordu, Bertie de bu arada nabzının beş darbe arttığını fark etti. Ama silahlar patladığında irkilmeden edemedi. Snider'ların takırtısının arasında, Brown ve McTawish'in Winchester'larının gümbürtüsü duyuluyordu ve bunların arka planında da delice bir çığlık ve haykırma karmaşası vardı.

"Onları kaçırdılar," dedi Harriwell, sesler ve silah takırtıları uzaklaşırken.

Brown ve McTavish masaya dönmüşlerdi ki McTavish, "Dinamitleri var," dedi.

"O zaman onlara dinamitle saldıralım," diye önerdi Harriwell.

Her biri ceplerine yarımşar düzine dinamit lokumu doldurup, ağızlarına yanar purolar alıp kapıya yöneldiler. Tam o sırada olan oldu. Daha sonra di-

ğerleri McTavish'i suçladılar, o da patlamanın biraz fazla kaçtığını kabul etti. Her halükârda, patlama evin altında oldu, evin bir köşesi havaya kalktı ve temelleri üzerine geri oturdu. Masadaki tabakların yarısı parçalandı, sekiz günde bir kurulan saat de durdu. İntikam çığlıkları atan üç adam dışarıya, gecenin karanlığına daldılar ve bombardıman başladı.

Geri döndüklerinde, Bertie ortalıkta yoktu. Ofise saklanmış, kapıya barikat kurmuş, yere çömelip cin yüklü bir kâbusa dalmış, o kıymetli kavga etrafında olurken, bin bir ölüm yaşamıştı. Sabah hasta, cinden başı ağrır vaziyette sürünerek dışarı çıktığında, güneşin hâlâ gökyüzünde parladığını, Tanrı'nın da muhtemelen orada olduğunu, çünkü ev sahiplerinin hayatta ve yarasız beresiz olduklarını gördü.

Harriwell daha fazla kalması için ısrar etti ama Bertie Arla'yla derhal Tulagi'ye doğru hareket etmekte kararlıydı ve orada, buharlı geminin bir sonraki seferine kadar, Kraliyet Temsilcisinin evinden uzaklaşmadı. Buharlı gemide bayan turistler vardı ve Bertie yeniden bir kahraman oldu, Kaptan Malu'yu da her zaman olduğu gibi, kimse fark etmedi. Ama Kaptan Malu Sydney'den piyasadaki en kaliteli İskoç viskisinden iki kasa gönderdi; çünkü Bertie Arkwright'a Solomonlar'daki yaşam üzerine en güzel fikri verenin Kaptan Hansen mi yoksa Bay Harriwell mi olduğuna karar verememişti.

Kaçınılmaz Beyaz Adam

"Siyah hiçbir zaman beyazı anlayamayacak, beyaz da siyahı, beyaz beyaz olduğu, siyah da siyah olduğu sürece, bu böyle gidecek."

Kaptan Woodward böyle diyordu. Charley Roberts'in Apia'daki barının salonunda oturmuş, daha önce adı geçen Charley Roberts tarafından hazırlanmış uzun Ebu Hamedler içiyorduk. Charley bu içkinin tarifini, Nil Nehrinde yaşadığı susuzluk sırasında Ebu Hamed'i icat eden Stevens'dan öğrendiğini iddia ediyordu, hani şu "Kitchener'la Hartum'a"yı yazan ve Ladysmith kuşatmasında hayatını kaybeden Stevens'dan.

Kısa ve tıknaz, yaşlı, kırk yıldır tropiklerin güneşi altında kavrulan ve şimdiye kadar bir adamda gördüğüm en güzel, parlak kahverengi gözlere sahip olan Kaptan Woodward, geniş bir deneyimle konuşuyordu. Kel kafasındaki çaprazlama yara izleri bir siyahın baltasıyla yaşadığı yakınlığın, boynunun sağ yanın-

da önde ve arkasındaki yaralar da bir zamanlar bir okun girip çıktığı benzer bir yakınlığın işaretleriydi. Kendisinin de izah ettiği gibi, o sefer acelesi vardı –ok koşmasını engelliyordu– ve okun kafasını kırıp girdiği yerden çıkartacak vaktinin olmadığını düşünmüştü. O sıralar, Samoa'daki Alman plantasyonları için işçi toplayan büyük buharlı gemi Savaii'nin kaptanıydı.

"Sorunun yarısı, beyazların aptallığında," dedi, kadehinden bir yudum alıp Samoalı barmen çocuğa sevgiyle küfretmek için konuşmasına ara veren Roberts. "Eğer beyaz adam biraz uzanıp da siyah adamın zihninin nasıl çalıştığını anlamaya çalışsa, sorunların birçoğu atlatılabilirdi."

"Zencileri anlayabildiğini iddia eden birkaç kişiyle karşılaştım," diye yanıt verdi Kaptan Woodward, "ve hep onların ilk kai-kai olanlar olduğunu gözlemledim. Yeni Gine ve Yeni Hebridler'deki misyonerlere bakın, Erromanga şehit adası ve diğerlerine. Solomonlar'da, Guadalcanar çalılıklarında doğranan Avusturya keşif heyetine bakın. Ve bir de bizatihi tacirlere bakın, birkaç yıllık deneyimin ardından hiçbir zencinin onları yiyemeyeceği yolunda böbürlenenlere, kelleleri şimdi kano evlerinin kirişlerini süslüyor. Yaşlı Johnny Simons vardı, Melanezya'nın vahşi köşelerinde yirmi altı yıl geçirdikten sonra, zencileri bir kitap gibi okuyabildiğine yemin eder, onu yakalayamayacaklarını iddia ederdi ve New Georgia'da Marovo lagününde, siyah bir kadınla bir bacağını dinamitlenmiş balıkları toplarken köpekbalıklarına kaptıran tek bacaklı yaşlı bir zenci, onun da kafasını testereyle kesti. Billy Watts vardı, zenci katili, şeytanı bile korkutan adam olarak

korkunç bir üne sahipti. Cape Little'da demirlediğimi hatırlıyorum, New Ireland'da, biliyor musun? Zenciler yarım kasa trampa tütünü çalmışlardı, ona üç buçuk dolara mal olmuştu. Misilleme olarak gitti, altı zenciyi vurdu, savaş kanolarını kırdı ve iki köyü yaktı. Dört yıl sonra, Cape Little'da, yanında denizhıyarı toplayan elli Buku oğlanı varken, saldırıya uğradı. Beş dakikada hepsi ölmüştü, yalnızca bir kanoya atlayıp kaçan üç oğlan kurtulabildi. Bana zencileri anlamaktan söz etmeyin. Beyaz adamın görevi dünyayı işlemek ve bu da zaten onun için yeterince büyük bir iş. Zaten zencileri anlamaya da vakti var mı ki?"

"Öyle," dedi Roberts. "Zaten bazen de zencileri anlamak gerekli gibi görünmüyor. Beyaz adamın aptallığıyla doğru orantılı olarak dünyayı işlemedeki başarısı..."

"Ve zencilerin yüreğine Tanrı korkusu yerleştirmek," diye atıldı Kaptan Woodward. "Belki de haklısın Roberts. Belki de onu başarılı kılan onun aptallığıdır ve kuşkusuz onun aptallığının bir safhası da zencileri anlama yoksunluğudur. Ama kesin olan şu ki; beyaz, anlasa da anlamasa da zencilere hükmetmeli. Bu kaçınılmaz. Bu kader."

"Ve kuşkusuz, beyaz adam kaçınılmazdır – bu zencilerin kaderidir," diye sözünü kesti Roberts. "Beyaz adama on bin çılgın yamyamın kaynadığı bir lagünde inci olduğunu söyleyin, oraya yalnız başına, yanında yarım düzine kanaka dalgıç ve kronometre olarak teneke bir çalar saatle, hepsi de beş tonluk bir yelkenliye balık istifi gibi dolmuş yollanır. Kuzey Kutbu'nda altın olduğunu kulağına fısıldayın, elinde

kazma kürek, bir paket jambon ve son icat bir makineyle yola çıkar – üstelik oraya ulaşır da. Cehennemin ateş gibi yamaçlarında elmas olduğunu söyleyin, Bay Beyaz Adam yamaçlara sıçrar ve bizzat Şeytan'ı da kazmakürek işine koşar. Aptal ve kaçınılmaz olmanın sonucu bu."

"Ama ben siyah adamın bu kaçınılmazlık konusunda ne düşündüğünü merak ediyorum," dedim.

Kaptan Woodward bir kahkaha patlattı. Gözlerinde anıların parlaklığı vardı.

"Ben de Malu'daki zencilerin, onları *Duchess*'le ziyaret ettiğimizde yanımızdaki bir kaçınılmaz beyaz adam hakkında ne düşünmüş olduklarını ve hâlâ ne düşündüklerini merak ediyorum," diye açıkladı.

Roberts üç Ebu Hamed daha hazırladı.

"Yirmi yıl önceydi. Adı Saxtorph'tu. Kesinlikle gördüğüm en aptal adamdı, ama ölümüne kaçınılmazdı. Bu adamcağızın yapabildiği bir tek şey vardı, o da ateş etmek. Onunla ilk karşılaşmamızı hatırlıyorum, tam da burada, Apia'daydı, yirmi yıl önce. Bu senden önceydi Roberts. Dutch Henry'nin otelinde, tam şimdi pazarın bulunduğu yerde kalıyordum. Dutch Henry'yi hiç duydun mu? Asilere silah kaçırarak sıkı para kazandı, otelini sattı ve sadece altı hafta sonra Sydney'de bir bar kavgasında öldürüldü.

"Ama Saxtorph'a dönelim. Bir gece tam uyuyacaktım ki, iki kedi avluda şarkıya başladı. Yataktan kalktım, elimde su dolu sürahi. Tam o sırada yan odanın penceresinin açıldığını duydum. İki el ateş edildi ve pencere kapandı. Olayın hızını size anlatamam. En fazla on saniye. Pencere açıldı, bang bang,

altıpatlar ve pencere kapandı. Her kimse, atışlarına ne olduğuna bakmadı bile. Biliyordu. Duyuyor musunuz? BİLİYORDU. Bir daha kedi konseri duyulmadı ve sabaha, tacizciler orada yatıyordu, ölü. Ben hayran kaldım. Hâlâ da hayranım. Birincisi yıldızlı bir geceydi ve Saxtorph nişan almadı; ikincisi o kadar hızlı ateş etti ki sanki çifte patlamaydı ve nihayet, bakmadan isabet ettirdiğini biliyordu.

"İki gün sonra, gemiye beni görmeye geldi. O zaman ben *Duchess*'te ikinci kaptandım. *Duchess* heyula gibi büyük, yüz elli tonluk bir uskunaydı, bir karatavukçu. Ama şunu da söyleyeyim ki o zamanlar karatavukçular da karatavukçuydu hani. Bizim için hükümet koruması da yoktu. Zor işti, alıp vermece, işimizi bitirirsek kimse bir şey demiyordu ve biz de kovalamadıkları her Güney Denizi adasından zencileri topluyorduk. Eh, Saxtorph da aramıza katıldı, bize söylediğine göre adı John Saxtorph'tu. Açık renkli küçük bir adamdı. Saman sarısı saçlar, saman sarısı uzuvlar, hatta saman sarısı gözler. Göze çarpan bir özelliği yoktu. Ruhu da rengi gibi ortalamaydı. Meteliksiz kaldığını ve gemiye yazılmak istediğini söyledi. Kamarot, aşçı, süperkargo ya da sıradan tayfa olabilirdi. Bu işlerin hiçbirini bilmiyordu ama öğrenmeye istekli olduğunu söyledi. Onu istemiyordum ama ateş etmesinden o kadar etkilenmiştim ki aylığı üç sterlinden tayfa olarak aldım.

"Gerçekten öğrenmeye niyetliydi, bunu kabul ederim. Ama yapısal olarak herhangi bir şeyi öğrenme yeteneğinden yoksundu. Ben nasıl Roberts gibi içki hazırlayamazsam, o da pusulanın yönlerini sayamı-

yordu. Dümenciliğine gelince, ilk ak onun yüzünden düştü. Dalgalı denizde dümeni ona emanet edemezdim, pupa yelken ve orsa, çözülemeyecek esrarlardı. Iskotayla palanga arasındaki farkı bile anlayamıyordu. Dış büyük flokla iç büyük floku ayırt edemiyordu. Ana ıskotayı vira etmesi istendiğinde, daha arkanızı dönmeden, cundayı indiriveriyordu. Üç kere denize düştü ve yüzme bilmiyordu. Ama hep neşeliydi, hiç deniz tutmazdı ve gördüğüm en istekli adamdı. Ketum bir adamdı. Hiç kendinden söz etmezdi. Onun tarihi, bizim açımızdan, *Duchess*'e bindiği gün başlamıştı. Ateş etmeyi nerede öğrendiğini Allah bilir. Bir Yanki'ydi, bunu aksanından çıkarabiliyorduk. Tek bildiğimiz de buydu.

"Şimdi konumuza gelelim. Yeni Hebridler'de şansımız iyi gitmemişti, beş haftada yalnızca on dört kişi toplayabilmiştik ve güneydoğuya, Solomonlar'a yönelmiştik. Malaita, o zamanlar, şimdi de olduğu gibi adam toplanacak iyi bir yerdi ve güneybatı köşesinde Malu'ya denk geldik. Bir kıyı resifi, bir de dış resif vardır ve demirlemesi de zordur ama her şey yolunda gitti ve zencilere işe girmek üzere gelmeleri sinyali olarak bir dinamit patlattık. Üç günde bir kişi bile gelmedi. Zencilerin yüzlercesi kanolarıyla geldi, ama onlara boncukları, kumaşları, baltaları gösterip Samoa'daki plantasyon işinin güzelliklerinden söz ettiğimizde bize güldüler.

"Dördüncü gün bir değişiklik oldu. Elli küsur oğlan gelip kaydoldu ve ana ambara yerleştirildi, kuşkusuz güverteye çıkma özgürlükleri vardı. Ve tabii ki, geriye dönüp bakınca bu toptan kayıt işi kuşku-

lu görünüyor, ama o zaman güçlü şeflerden birinin kaydolmaya karşı konulan yasağı kaldırdığını düşündük. Beşinci günün sabahı her zaman olduğu gibi iki filikamız sahile yanaştı, bilirsiniz, sorun çıkarsa biri diğerini desteklemek üzere gider. Ve her zaman olduğu gibi teknedeki elli zenci de güvertede oyalanıyor, konuşuyor, tütün içiyor ve uyuyordu. Teknede diğer dört denizciyle birlikte Saxtorph ve ben kalmıştık. İki filikada Gilbert Adalılar vardı. Birinde kaptan, süperkargo ve işe alma memuru vardı. Yüz metre kadar açıkta demirlemiş olan destek teknesinde de üçüncü kaptan. Her iki tekne de iyice silahlanmıştı ama sorun beklenmiyordu.

"Saxtorph da aralarında olmak üzere dört tayfa kıç küpeştesini kazıyordu. Beşinci tayfa da elinde tüfek ana direğin hemen önündeki su tankında nöbet tutuyordu. Ben de pruvadaydım, pruva gizine yeni bir kelepçe uydurmakla uğraşıyordum. Tam yere bıraktığım pipoma uzanmıştım ki kıyıdan bir silah sesi duydum. Bakmak için doğruldum. Kafamın gerisine bir şey çarptı, beni yarı yarıya bayılttı ve güverteye devirdi. İlk düşüncem bir şeyin serbest kalıp savrulduğu oldu ama devrilirken, daha yere ulaşmadan teknelerden tüfeklerin şeytani takırtısını duydum, göz ucuyla da nöbet tutan tayfayı gördüm. İriyarı iki zenci adamı kollarından yakalamış, bir üçüncüsü de arkasından bir baltayla beynini dağıtmak üzereydi.

"Şimdi hepsini görebiliyorum, su tankı, ana direk, adamı tutan herifler, kafasının arkasına doğru inen balta, hepsi de pırıl pırıl güneşin altında. Bu gelişen ölüm manzarasıyla büyülenmiştim. Baltanın inmesi

feci şekilde uzun sürmüş gibiydi. İndiğini gördüm, adam devrilirken bacakları büküldü. Birkaç darbe daha yerken, zenciler onu ayakta tutuyordu. Sonra kafama iki darbe daha yedim ve öldüğümü sandım. Bana vuran ızbandut da öyle sandı. Hareket edemeyecek kadar biçare durumdaydım, orada yatmış, nöbetçinin başını kesmelerini seyrediyordum. Bu işi ustaca hallettiklerini söyleyebilirim. Bu işte pişmişlerdi.

"Teknelerden gelen silah sesleri kesilmişti ve onların da işinin bitirildiğinden ve her şeyin sona erdiğinden emindim. Benim kellem için de gelmeleri an meselesiydi. Kuşkusuz arkadaki tayfaların kellelerini alıyorlardı. Malaita'da kelle değerliydi, özellikle de beyaz kelleler. Tuzlu su yerlilerinin kano evlerinde onur köşesine konuyorlardı. Onların çalılık adamları için nasıl bir süsleyici nitelik taşıdığını bilmiyordum, ama tuzlu su halkı kadar değer veriyorlardı.

"Hayal meyal kaçtığımı hatırlıyorum, ellerimin ve ayaklarımın üzerinde sürüklenerek vince kadar ilerledim, orada ayağa kalktım. Durduğum yerden arkaya bakıyor ve kabinin tepesinde üç kelle görebiliyordum – aylarca emir verdiğim üç tayfanın kelleleri. Zenciler ayağa kalktığımı gördüler ve bana doğru atıldılar. Altıpatlarıma davrandım ama baktım, almışlar. Korktuğumu söyleyemem. Birçok kez ölüme yaklaşmıştım ama hiç o seferki kadar kolay görünmemişti. Yarı baygındım ve hiçbir şeyin önemi yokmuş gibi geliyordu.

"En öndeki zenci mutfaktan bir satır almıştı ve beni kesmeye hazırlanırken maymun gibi gülüyordu. Ama darbe hiç gelmedi. Boylu boyunca güverteye

serildi ve ağzından kan fışkırdığını gördüm. Hayal meyal bir tüfeğin patladığını ve patlamaya devam ettiğini duydum. Zenciler ardı ardına yere yığılıyordu. Aklım başıma gelmeye başlamıştı ve hiç ıskalamadığını fark ettim. Tüfek her patladığında bir zenci devriliyordu. Vincin yanında güverteye oturup yukarı doğru baktım. Direğin üstüne tünemiş Saxtorph'u gördüm. Bunu nasıl becerdiğini hiç bilmiyorum, ama iki Winchester ve birkaç fişeklik taşıyordu ve dünyada iyi yapabildiği tek işi yapıyordu.

"Çok atış ve katliam gördüm, ama böylesini görmedim. Vincin yanında oturmuş, gösteriyi seyrediyordum. Güçsüz ve baygındım, hepsi bir rüya gibiydi. Bam, bam, bam, bam diye tüfek patlıyor, güm, güm, güm, güm diye zenciler güverteye yığılıyordu. Devrildiklerini görmek şaşırtıcıydı. Beni yakalamak için yaptıkları ilk hamlenin ardından, bir düzine kadarı devrildiğinde, donmuş gibiydiler; ama silahını pompalamayı hiç bırakmadı. Sonra sahilden kanolar ve iki filika geldi, Snider'lar ve filikalarda ele geçirdikleri Winchester'larla silahlanmışlardı. Saxtorph'un üzerine saldıkları salvo muazzamdı. Onun şansına, zenciler yalnızca kısa mesafede iyidir. Tüfeği omuzlarına dayamaya alışık değillerdir. Adamın tepesine dikilene kadar bekler, sonra kalçadan ateş ederler. Tüfeği çok ısınınca, Saxtorph onu değiştirdi. İki tüfek taşırken aklındaki buydu.

"Şaşırtıcı olan, ateş ediş hızıydı. Bir de hiç ıskalamıyordu. Eğer bir şey kaçınılmazsa, bu adam öyleydi. Katliamı korkunç kılan hızdı. Zencilerin düşünmeye vakti yoktu. Düşünebildiklerinde, telaşla denize atla-

dılar ve bu arada tabii ki kanoları devirdiler. Saxtorph hiç bırakmadı. Deniz onlarla doluydu ve blam, blam, blam, mermilerini onlara yağdırıyordu. Bir kez bile ıskalamadı ve her merminin ete saplanırken çıkardığı sesi açıkça duyabiliyordum.

"Zenciler yayılıp sahile doğru yüzmeye başladılar. Deniz halı gibi inip çıkan kafalarla kaplanmıştı ve ben de durmuş, rüyada gibi, hepsini seyrettim – inip çıkan kafalar ve artık inip çıkmayan kafalar. Uzun menzilli atışların bazıları muhteşemdi. Sahile bir tek kişi erişebildi ama kıyıya çıkmak için doğrulduğunda, Saxtorph onu avladı. Çok güzeldi. İki zenci onu sudan çekmek için sahile indiğinde, Saxtorph onları da vurdu.

"Tam her şeyin sona erdiğini düşünüyordum ki tüfeğin gene patladığını duydum. Kabin kapısından koşarak bir zenci çıkmış küpeşteye doğru koşarken tam ortada devrildi. Kabin onlarla dolu olmalıydı. Yirmi tanesini saydım. Birer birer çıktılar ve küpeşteye doğru koştular. Ama hiçbiri oraya varamadı. Trap atışları aklıma geldi. Siyah bir gövde kapıdan fırlıyor, Saxtorph'un silahı bam diye patlıyor ve siyah beden yere yığılıyordu. Kuşkusuz, aşağıdakiler ne olduğunu görmüyor, bu yüzden dışarı fırlamaya devam ediyorlardı, ta ki sonuncunun da işi de bitene kadar.

"Saxtorph emin olmak için bir süre bekledi, sonra güverteye indi. *Duchess*'in mürettebatından yalnızca ikimiz kalmıştık ve ben de hayli kötüydüm, o da ateş etme işi bittiği için yeniden çaresizdi. Benim talimatlarımla kafa derimdeki yaraları temizledi ve dikti. Koca bir kadeh viski ayağa kalkma çabası göstermeme yar-

dımcı oldu. Yapacak başka bir şey yoktu. Geri kalanlar ölmüştü. Yelken açmaya çalıştık, Saxtorph yisa ediyor, ben de boşunu alıyordum. Gene o aptal acemi çaylak olmuştu. Beş paralık yisa edemiyordu ve ben bayılıp devrildiğimde, iş durdu.

"Kendime geldiğimde, Saxtorph çaresizce küpeştede oturmuş, ne yapması gerektiğini sormak üzere beni bekliyordu. Yaralıları kontrol edip hareket edebilen olup olmadığına bakmasını istedim. Altı kişiyi topladı. Birinin, hatırladığıma göre, bacağı kırıktı; ama Saxtorph kollarının sağlam olduğunu söyledi. Ben gölgeye uzandım, bir taraftan sinekleri kovalarken, işleri yönettim, Saxtorph da hasta takımını yönetti. Kandilisaları bulana kadar armadora küpeştesindeki bütün halatları vira ettirmediyse ne olayım. Yisa ederken, işin orta yerinde biri halatı bırakıp cansız yere devrildi ama Saxtorph diğerlerini iteleyip devam etmelerini sağladı. Pruva yelkeniyle ana yelken açıldığında, demir zincirini kilidinden boşaltıp bırakmasını söyledim. Ben de yardımla kıç tarafa, dümene taşındım, burada yön değiştirecektim. Nasıl becerdiğini bilmiyorum, ama kilidi çözeceğine, ikinci demiri de attı böylece çift taraflı demirlemiş olduk.

"Sonunda her iki kilidi de çözmeyi başardık ve istralya ve flok yelkenlerini açtık, böylece *Duchess* girişten dışarı süzüldü. Güverteler bir âlemdi. Ölü ve ölmekte olan zenciler her yerdeydi. Bazılarını en olmadık yerlere tıkmışlardı. Kabin de sürünüp güverteden kaçanlarla doluydu. Saxtorph ve cenaze takımını bunları denize atmakla görevlendirdim ve ölü diri

hepsi denize atıldı. Köpekbalıkları o gün midelerini doldurdu. Tabii ki öldürülen dört tayfamız da aynı yeri boyladı. Ama kellelerini ağırlık bağladığımız bir çuvala koyup attırdım ki şans eseri sahile vurup zencilerin eline geçmesinler.

"Beş esirimizi tayfa olarak kullanmaya karar vermiştik, ama onlar aksini düşünüyordu. Fırsat kolladılar ve denize atladılar. Saxtorph ikisini altıpatlarıyla havada yakaladı, durdurmasam diğer üçünü de denizde vuracaktı. Katliamdan midem bulanmıştı, biliyor musunuz, üstelik uskunanın denize açılmasına yardım etmişlerdi. Ama bu merhamet boşunaydı, çünkü köpekbalıkları üçünü de yakaladı.

"Karadan uzaklaştığımızda beyin humması ya da benzer bir şeye yakalandım. Her halükârda, ben kendime geldiğimde *Duchess* üç haftadır denizin ortasında, rüzgâra karşı hareketsiz duruyordu, sonra Sydney'e doğru yollandık. Her neyse, Malu'daki o zenciler beyaz adama numara çevirmenin iyi bir şey olmadığı dersini ebediyete kadar öğrenmiş oldular. Onların durumunda, Saxtorph kuşkusuz kaçınılmazdı."

Charley Roberts uzun bir ıslık çaldı ve sordu:

"Bence de öyle. Peki, Saxtorph'a ne oldu?"

"Fok avına geçti ve çok başarılı oldu. Altı yıl boyunca hem Victoria hem de San Francisco filolarının gözdesiydi. Yedinci yıl çalıştığı uskunayı Bering Denizinde bir Rus kruvazörü müsadere etti ve söylendiğine göre, tüm mürettebat Sibirya'daki bir tuz madenine tıkılmışlar. En azından, bir daha adını duyan olmadı."

"Dünyayı işlemek," diye fısıldadı Roberts. "Dünyayı işlemek. Şereflerine. Biri bunu yapmalı, işlemeli demek istiyorum."

Kaptan Woodward kel kafasındaki çaprazlama yara izlerini ovuşturdu.

"Ben payıma düşeni yaptım," dedi. "Kırk yıl oldu. Bu benim son seferim olacak. Sonra evime gidip orada kalacağım."

"Şarabına bahse girerim ki kalmayacaksın," diye meydan okudu Roberts. "İş başında öleceksin, evde değil."

Kaptan Woodward hemen bahsi kabul etti ama ben şahsen Charley Roberts'ı şanslı buluyorum.

McCoy'un Tohumu

Pyrenées, demir bordası buğday yükünden dolayı denize gömülü, tembelce sallanıyor, minik bir kanodan üzerine tırmanan adamın işini kolaylaştırıyordu. Gözleri küpeşte hizasına inip içerisini görecek hale gelince, soluk, neredeyse fark edilemeyecek bir parıltı görür gibi oldu. Bu daha ziyade bir yanılsama, gözlerinin önüne aniden inmiş bulandırıcı bir tabaka gibiydi. Bunu ovuşturup atma ihtiyacı duydu ve aynı anda yaşlandığını, San Fransisco'dan bir çift gözlük getirtme zamanının geldiğini düşündü.

Küpeştenin üzerine çıktığında yüksek direklere ve sonra da pompalara bir bakış attı. Çalışmıyorlardı. Koca gemide bir sorun yok gibiydi ve neden yardım sinyali gönderdiklerini merak etti. Mutlu adalılarını düşündü ve hastalık olmadığını ümit etti. Belki de gemide su ya da kumanya eksikliği vardı. Kasvetli yüzü ve yorgun gözleri sıkıntısını –her neyse– gizlemeyen kaptanla el sıkıştı. Aynı anda, ziyaretçi hafif, belirsiz

kokuyu fark etti. Yanmış ekmek gibi kokuyordu ama farklıydı.

Merakla etrafına bakındı. Beş-altı metre kadar ileride bezgin suratlı bir denizci güverteyi kalafatlıyordu. Gözleri adamı süzerken, birdenbire ellerinin altından spiral şeklinde bir dumanın belirip kaybolduğunu gördü. Sonunda güverteye varmıştı. Kalın nasırlarına çabucak işleyen hafif bir sıcaklık çıplak ayaklarına nüfuz etti. Artık geminin sorununun ne olduğunu biliyordu. Gözleri pruvaya, geminin bezgin suratlı tayfasının tamamının ona özlemle baktığı yere kaydı. Parlak, kahverengi gözleri üzerlerinde onları kutsar gibi dolaştı, onları rahatlattı, ulvi bir huzurun örtüsü gibi onları sardı. "Ne zamandır yanıyor?" diye, bir güvercinin ötüşünü andıran nazik ve huzurlu bir sesle kaptana sordu.

Kaptan önce bu sesin huzur ve mutluluğunun ona nüfuz ettiğini hissetti; sonra, tüm yaşamış ve yaşamakta oldukları onu etkiledi ve kızdı. Bu kaba pamuklu pantolonlu, pamuklu gömlekli hırpani sahil kuşu, ne hakla ona ve aşırı yıpranmış, bitkin ruhuna huzur ve mutluluk önerebilirdi ki? Kaptan bunda mantık aramadı; kızgınlığına neden olan, bilinçsiz duygu süreciydi.

"On beş gün," diye kısaca yanıt verdi. "Siz kimsiniz?"

"Adım McCoy," diye sevecenlik ve şefkat taşıyan bir tonda geldi yanıt.

"Yani siz kılavuz musunuz?"

McCoy bakışının kutsamasını kaptanın yanına gelmiş olan tıraşsız ve süzgün suratlı, uzun boylu, omuzları düşük adama aktardı.

"Herkes kadar ben de kılavuzum," oldu McCoy'un yanıtı. "Burada hepimiz kılavuzuz, Kaptan ve ben de bu suların her santimini bilirim."

Ama kaptan sabırsızdı.

"Benim istediğim yetkililerden biri. Onlarla konuşmak istiyorum, hem de çabuk!"

"O zaman ben işinizi görürüm."

Gene bu sinsi huzur önerisi, üstelik gemisi ayaklarının altında kızgın bir fırınken! Kaptanın kaşları sabırsızca, asabice kalktı, yumruğu da sanki bir darbe vuracakmış gibi sıkıldı.

"Sen de kimsin?" diye sordu.

"Ben başkanım," dedi olabilecek en yumuşak ve nazik ses.

Uzun boylu, düşük omuzlu adam kısmen eğlenmiş, kısmen de histerik bir kahkaha patlattı. Hem o hem de kaptan, McCoy'a inanmazlık ve şaşkınlıkla baktılar. Bu yalınayak sahil kuşunun o kadar yüksek görünüşlü bir makama sahip olması olacak iş değildi. Pamuklu, önü düğmelenmemiş gömleğinden, kırlaşmış göğsü ve fanilasının olmadığı görülüyordu.

Eski bir hasır şapka, hırpani kır saçları gizleyemiyordu. Göğsünün ortasına kadar, bakımsız koca bir sakal uzanıyordu. Herhangi bir bitpazarında, üzerindeki kıyafetler iki şiline toplanabilirdi.

"Bounty'deki McCoy'la bir akrabalık var mı?" diye sordu kaptan.

"Büyükbüyükbabamdı."

"Ah," kaptan kendisini topladı. "Benim adım Davenport, bu da ikinci kaptanım Bay Konig."

El sıkıştılar.

"Şimdi işimize bakalım." Kaptan hızlı hızlı konuştu, büyük bir aciliyetin telaşı onu hızlandırmıştı. "İki haftadan fazladır yanıyoruz. Her an kıyamet kopabilir. Bu yüzden Pitcairn'e geldik. Onu kumsalda karaya oturtmak ya da batırmak ve tekneyi kurtarmak istiyorum."

"O zaman bir hata yaptınız kaptan," dedi McCoy. "Mangareva'ya yönelmeniz gerekirdi. Orada, çarşaf gibi bir lagünün içerisinde çok güzel bir kumsal var."

"Ama buradayız, değil mi?" diye sordu ikinci kaptan. "Olay bu. Buradayız ve bir şeyler yapmamız gerek."

McCoy nazikçe başını salladı.

"Burada hiçbir şey yapamazsınız. Kumsal yok. Demir yeri bile yok."

"Saçmalık!" dedi ikinci kaptan. "Saçmalık!" diye yüksek sesle yineledi, kaptan ona daha nazik olmasını işaret ederken. "Bana bunu söyleyemezsiniz. Kendi teknelerinizi nerede tutuyorsunuz, uskunanızı, filikalarınızı ya da neyiniz varsa? Ha? Cevap verin bana!"

McCoy konuştuğu kadar nazikçe gülümsedi. Gülümsemesi, yorgun ikinci kaptanı sarmalayıp onu McCoy'un huzurlu ruhunun sükûnetine ve dinginliğine çekmeyi amaçlayan bir okşama, bir sarılma gibiydi.

"Bizim uskunamız ya da filikamız yok," diye yanıt verdi. "Kanolarımızı da yarın tepesine çekiyoruz."

"Bana gösterin o zaman," diye homurdandı ikinci kaptan. "Diğer adalara nasıl gidiyorsunuz, ha? Söyleyin bana."

"Etrafta dolaşmıyoruz. Pitcairn'in yöneticisi olarak, ben bazen gidiyorum. Gençliğimde, çok gezdim

– bazen ticaret uskunalarıyla, ama çoğunlukla misyonerlerin brikiyle. Ama artık o da yok, biz de geçen gemilere bağlıyız. Bazen yılda yedi geminin geldiği bile olurdu. Diğer zamanlarda bir gemi geçmeden bir yıl, hatta daha fazla geçtiği de olur. Sizinki yedi aydır ilk gemi."

"Yani demek istiyorsunuz ki..." diye başladı ikinci kaptan.

Ama Kaptan Davenport araya girdi.

"Yeter. Zaman kaybediyoruz. Ne yapmalıyız, Bay McCoy?"

Yaşlı adam bir kadınınki kadar yumuşak, kahverengi gözlerini kıyıya çevirdi ve hem kaptan hem de ikinci kaptan, çıplak Pitcairn Kayalığından pruvada toplanmış, endişeyle bir kararın açıklanmasını bekleyen mürettebata yönelen bakışlarını takip ettiler. McCoy acele etmedi. Yavaşça ve sakince, adım adım, yaşamla hiçbir zaman kendisini üzmemiş, yormamış bir zihnin kesinliğiyle düşündü.

"Şimdi rüzgâr hafif," dedi sonunda. "Batıya doğru yönelen güçlü bir akıntı var."

"Bizi rüzgâr altına çeken de bu oldu," diye araya girdi kaptan, denizciliğini kabul ettirme arzusuyla.

"Evet, sizi rüzgâr altına çeken bu oldu," diye devam etti McCoy. "Eh, bugün bu akıntıya karşı ilerleyemezsiniz. İlerleseniz de bir kumsal yok. Geminiz tamamen kaybedilir."

Durakladı ve kaptanla yardımcısı umutsuzca bakıştı.

"Ama size ne yapmanız gerektiğini söyleyeceğim. Rüzgâr bu gece güçlenecek, gece yarısı dolaylarında –

rüzgâr üstünde, oradaki noktanın ötesindeki şu bulut dizisini ve kalınlığı görüyor musunuz? İşte oradan gelecek, güneydoğudan, güçlü şekilde. Mangareva'ya üç yüz mil var. Tam karşı tarafında. Orada sizin geminiz için çok uygun bir yatak var."

İkinci kaptan başını salladı.

"Kamaraya gelin de haritalara bakalım," dedi kaptan.

McCoy sıkışık kamarada boğucu, zehirli bir atmosferle karşılaştı. Görünmez gaz dalgaları gözlerine çarpıp yakıyordu. Zemin de daha sıcaktı, neredeyse çıplak ayakla dayanılmayacak kadar sıcak. Endişeyle etrafına baktı. Habis, iç sıcaklık şaşırtıcı düzeydeydi. Kamaranın alev almamış olması mucize gibiydi. Sıcaklığın her an onu bir ot parçası gibi tutuşturabileceği muazzam bir fırının içindeymiş gibi hissediyordu.

Bir ayağını kaldırıp sıcak tabanını pantolonunun paçasına sürterken, ikinci kaptan vahşi, hırıltılı bir kahkaha attı.

"Cehennemin ön odası," dedi. "Cehennem de orada, tam ayağının altında."

"Sıcak!" diye istemeden haykırdı McCoy, bir taraftan da koca bir mendille yüzünü siliyordu.

"İşte Mangareva," dedi kaptan, haritadaki beyaz boşluğun ortasındaki siyah bir noktayı göstererek. "Ve şurada, arada, bir ada daha var. Neden oraya gitmiyoruz?"

McCoy haritaya bakmadı bile.

"O Crescent Adası," diye yanıtladı. "Oturan yok ve deniz seviyesinin ancak bir metre filan üzerinde.

Lagün ama girişi yok. Hayır, sizin amacınıza uygun en yakın yer Mangareva."

"Mangareva olsun o zaman," dedi ikinci kaptanın homurtulu itirazını kesen Kaptan Davenport. "Mürettebatı kıçüstüne toplayın, Bay Konig."

Denizciler emre uydular, güverte boyunca bezgince ilerleyip acıyla acele etmeye çalıştılar. Her hareketlerinde bitkinlik açıkça görülüyordu. Aşçı da duymak için mutfaktan çıktı. Kabin görevlisi çocuk da onun yanındaydı.

Kaptan Davenport durumu açıklayıp Mangareva'ya yönelme kararını ilan ettiğinde, bir gürültü koptu. Bir homurtu arkaplanının önünde, biçimsiz hiddet çığlıkları, orada burada öne çıkan bir küfür, bir sözcük, bir tümce duyuluyordu. Tiz bir Cockney sesi yükseldi ve çığlığıyla, bir anlığına diğerlerini bastırdı. "Alla'ım, on beş gündür ce'ennemde yaşadıktan sonra, şimdi de bu yüzen ce'ennemi gene denize sürmemizi mi istiyor?"

Kaptan onları denetim altında tutamıyordu, ama McCoy'un şefkatli varlığı onları yatıştırmış gibiydi ve homurdanmalarla küfürler yok oldu; sonunda bütün mürettebat, orada burada kaptana bakan birkaç endişeli yüz dışında, Pitcairn'in yemyeşil sırtlarına ve dalgalı kıyısına sessizce bakakaldı.

McCoy'un sesi bir bahar esintisi gibi yumuşacıktı:

"Kaptan, kimilerinin midelerinin kazındığından söz ettiğini duydum gibi."

"Evet," oldu yanıt, "öyleyiz de. Son iki gün, bir peksimetle bir kaşık tuzlu balık yedim. Kumanyayı hesaplı kullanıyoruz. Yangını fark ettiğimizde, ate-

şi boğmak için derhal kapakları kapattık, biliyor musunuz, sonra da kilerde ne kadar az yiyeceğimiz olduğunu gördük. Ama artık çok geçti. Kapakları açamazdık. Aç mı? Ben de en azından onlar kadar açım."

Adamlarla yeniden konuştu ve yeniden homurtular ve küfürler yükseldi, suratlar kızgınlıktan şekilden çıkmış, hayvansı bir hal almıştı. Üçüncü ve dördüncü kaptanlar da kaptanın yanına geldiler ve kıç kasarada onun arkasına dizildiler. Suratları sabit ve ifadesizdi; tayfanın bu isyanı yüzünden her şeyin ötesinde, sıkılmış gibiydiler. Kaptan Davenport sorarcasına ikinci kaptana baktı ve o da çaresizliğinin göstergesi olarak omuz silkti.

"Görüyorsunuz ya," dedi kaptan, "denizcileri karanın güvenliğini bırakıp yanan bir gemide denize açılmaya zorlayamazsınız. Burası iki haftanın üzerinde onların yüzen tabutu oldu. Bitkin düştüler, aç kaldılar ve buralarına kadar geldi. Bu yüzden, Pitcairn'e yöneleceğiz."

Ama rüzgâr hafifti, *Pyrenées*'nin dibi ağırdı ve güçlü batı akıntısına karşı duramıyordu. İki saatin sonunda üç mil kaybetmişlerdi. Denizciler hevesle çalışıyorlardı, sanki safi güçleriyle *Pyrenées*'yi olumsuz koşullara karşı gelmeye zorlayabilirlermiş gibi. Ama düzenli bir şekilde, iskele-sancak voltayla batıya doğru sürükleniyordu. Kaptan huzursuzca aşağı yukarı dolanıyor, ara sıra durup serseri dumanları gözlüyor, güvertenin neresinden çıktıklarını belirlemeye çalışıyordu. Marangoz sürekli bu noktaları bulmaya çalışıyor, daha sıkı tıkamaya uğraşıyordu.

"Eh, ne düşünüyorsunuz," diye sordu sonunda kaptan, gözlerinde bir çocuğun ilgi ve merakıyla marangozu izleyen McCoy'a.

McCoy karaya, çoğalan pusun ardında kaybolmakta olan kıyıya doğru bakıyordu.

"Doğrudan Mangareva'ya yönelmenin en doğrusu olduğunu düşünüyorum. Yaklaşan bu rüzgârla, yarın akşama orada olursunuz."

"Ama ya yangın gemiyi sararsa? Her an bunu yapabilir."

"Filikaları hazır edin. Eğer gemi alev alırsa, aynı rüzgâr filikalarınızı da Mangareva'ya götürür."

Kaptan bir süre düşündü, sonra da McCoy duymak istemediği ama kesinlikle geleceğini bildiği soruyu duydu.

"Bende Mangareva'nın haritası yok. Genel haritada da yalnızca sinek pisliği kadar bir nokta. Lagünün girişinin nerede olduğunu bilemem. Bizimle gelip içeri sokmak için kılavuzluk eder misiniz?"

McCoy'un sükûneti hiç bozulmamıştı.

"Evet Kaptan," dedi akşam yemeği davetine karşılık vereceği aynı sessiz kayıtsızlıkla; "sizinle Mangareva'ya giderim."

Mürettebat gene kıçüstüne çağrıldı ve kaptan onlara kıç kasaradan hitap etti.

"İlerlemeye çalıştık ama nasıl zemin kaybettiğimizi gördünüz. İki millik bir akıntıyla ilerliyor. Bu beyefendi saygıdeğer McCoy'dur, Pitcairn Adası başyargıcı ve yöneticisi. Bizimle birlikte Mangareva'ya gelecek. Gördüğünüz gibi, durum o kadar tehlikeli değil. Yaşamını kaybedeceğini düşünüyor olsaydı, böyle bir

teklifte bulunmazdı. Üstelik risk ne olursa olsun, o kendi iradesiyle gemiye binip bunu üstlendiğine göre, biz daha azını yapamayız. Mangareva konusunda ne diyorsunuz?"

Bu kez itiraz olmadı. McCoy'un varlığı, ondan yayılırmış gibi duran güven ve sükûnet havası, etkisini göstermişti. Kısık sesle kendi aralarında tartıştılar. Pek zorlama olmadı. Neredeyse oybirliği vardı ve sözcüleri olarak da Cockney'yi öne sürdüler. Bu saygıdeğer kişi kendisinin ve arkadaşlarının kahramanlık bilinciyle doluydu ve parlak gözlerle haykırdı.

"Alla'ım! Eğer o giderse, biz de gideriz!"

Mürettebat homurdanarak onayladı ve pruvaya doğru yöneldi.

Kaptan ikinci kaptana emir vermek üzere dönmüştü ki McCoy, "Bir dakika kaptan," dedi, "benim önce kıyıya çıkmam lazım."

May Konig yıldırım çarpmışa döndü ve McCoy'a çıldırmış gibi baktı.

"Kıyıya çıkmak mı!" diye haykırdı kaptan. "Ne için? Kanoyla oraya gitmek üç saatinizi alır."

McCoy kıyıya olan mesafeyi gözüyle hesapladı ve başını salladı.

"Evet, şimdi saat altı. Dokuza kadar kıyıya varamam. Ahali ondan önce toplanamaz. Bu gece rüzgâr yükselirken, siz rüzgâra karşı oyalanırsınız, beni de yarın sabah gün doğumunda alırsınız."

"Ne akla hizmet ahaliyi toplamak istiyorsunuz ki? Altımdaki geminin yandığının farkında değil misiniz?"

McCoy yaz denizi kadar durgundu ve diğerinin kızgınlığı en ufak bir kıpırtıya neden olmadı.

"Evet, Kaptan," dedi güvercin sesiyle. "Geminizin yandığının farkındayım. Bu nedenle sizinle birlikte Mangareva'ya gideceğim. Ama sizinle birlikte gitmek için izin almam gerekir. Âdetimiz böyle. Yöneticinin adayı terk etmesi önemli bir konu. Halkın çıkarı söz konusu, bu yüzden izin verip vermemeyi oylamaları gerekir. Ama izin vereceklerdir, biliyorum."

"Emin misiniz?"

"Çok eminim."

"İzin vereceklerinden eminseniz, neden almak için uğraşıyorsunuz? Gecikmeyi düşünün, bütün gece."

"Âdetlerimiz böyle," oldu, sarsılmaz yanıt. "Aynı zamanda, ben yöneticiyim ve yokluğumda adanın yönetimi için bazı ayarlamalar yapmam lazım."

"Ama Mangareva'ya yalnızca yirmi dört saatlik bir yol var," diye itiraz etti kaptan. "Varsayalım rüzgâra karşı dönmek bunun altı katı zaman aldı; bu durumda haftanın sonunda dönmüş olursunuz."

McCoy o kocaman, yardımsever gülümsemesiyle güldü.

"Çok az tekne Pitcairn'e gelir, o zaman da ya San Francisco'dan ya da Horn Burnundan gelirler. Altı ayda dönersem şanslı olurum. Bir yıl uzak kalabilirim, geri dönecek bir tekne bulmak için San Francisco'ya gitmek zorunda kalabilirim. Babam bir kez üç aylığına adadan ayrıldı, ama geri dönene kadar iki yıl geçti. Bir de yiyeceğiniz yok. Eğer filikalara binmek zorunda kalırsanız, hava da kötü olursa, karaya varmanız günler sürebilir. Sabah size iki kano dolusu yiyecek

getirebilirim. En iyisi kurutulmuş muz olur. Rüzgâr yükselirken, rüzgâra karşı oyalanın, ne kadar yakın olursanız, o kadar yük getirebilirim. Hoşça kalın."

Elini uzattı. Kaptan elini sıktı, ama bırakmakta isteksizdi. Boğulan bir denizcinin can simidine tutunması gibi ona tutunuyordu.

"Sabah geri geleceğinizi nereden bileceğim?" diye sordu.

"Evet, doğru!" diye haykırdı yardımcısı. "Canını kurtarmak için sıvışmadığını nereden bilelim?"

McCoy bir şey demedi. Onlara yumuşak ve müşfik bir bakış attı ve onlar da onun muazzam ruh katiyetinden bir mesaj almış gibi hissettiler.

Kaptan onun elini bıraktı ve McCoy, kutsaması tüm mürettebatı kapsayan son bir bakıştan sonra küpeşteyi aşıp kanosuna atladı.

Rüzgâr canlandı; *Pyrenées*, dibinin bozukluğuna rağmen batı yönündeki akıntıdan altı mil kadar kazandı. Gün ışıdığında, Pitcairn üç mil rüzgâr üstündeyken, Kaptan Davenport ona doğru yaklaşan iki kano gördü. McCoy gene tekneye tırmanıp küpeşteyi aşarak sıcak güverteye atladı. Ardından birçok kuru muz paketi geldi. Her paket kuru yapraklara sarılıydı.

"Şimdi, Kaptan," dedi, "serenleri döndürün ve canınızı kurtarmaya bakın. Bakın, ben seyrüseferci değilim," diye açıkladı birkaç dakika sonra, kıçüstünde *Pyrenées*'nin hızını tahmin etmek için aşağıya, denize bakan kaptanın yanında dururken. "Onu Mangareva'ya ulaştırmanız gerek. Karayı gördüğünüzde, ben kılavuzluk ederim. Hızımız nedir sizce?"

"On bir," dedi kaptan, aşağıdan geçen suya son bir bakış attıktan sonra.

"On bir. Bakayım, bu hızı sürdürürse, Mangareva'yı yarın sabah sekiz-dokuz sularında görürüz. En geç on ya da on birde onu sahile götürürüm. O zaman dertleriniz sona erer."

McCoy'un kabullenilesi ikna ediciliği o kadar güçlüydü ki kaptan o mutlu an gelmiş gibi hissetti.

Kaptan Davenport iki haftayı aşkın bir süredir yanan gemisine kumanda etmenin korkutucu gerginliği içindeydi ve yavaş yavaş sınırına geldiğini hissetmeye başlamıştı.

Ensesini daha güçlü bir rüzgâr yaladı ve kulaklarında ıslık çaldı. Bunu tarttı, hızla kenardan aşağıya baktı.

"Rüzgâr sürekli artıyor," diye açıkladı. "Yaşlı kız şimdi on bir değil neredeyse on iki yapıyor, böyle giderse, bu gece yolumuz kısalacak."

Gün boyunca, canlı ateş yükünü taşıyan *Pyrenées* köpüklü suları yardı. Akşam olduğunda, kontra babafingo ve babafingo yelkenleri açıktı, arkalarında kükreyen koca köpüklü dalgalarla karanlığın içinde yol aldılar. Hayırlı rüzgârın etkisi oldu, hem önde hem de arkada bariz bir neşelenme görülüyordu. İkinci öksüz nöbet sırasında kaygısız bir şarkı tutturdu ve saat sekizi çaldığında bütün mürettebat şarkı söylüyordu.

Kaptan Davenport battaniyelerini yukarı getirtti ve kamaranın tepesine serdirdi.

"Uykunun ne olduğunu unutmuştum," diye açıkladı McCoy'a. "Uyuyacağım. Ama saat kaçta olursa olsun, gerekli gördüğünüzde uyandırın."

Sabahın üçünde kolunun nazikçe dürtüklenmesiyle uyandı. Hızla doğruldu, yıldızların ışığına karşı toparlandı, hâlâ ağır uykunun sersemliği üzerindeydi. Rüzgâr donanımda savaş türküsünü öttürüyor, çılgınca dalgalar *Pyrenées*'yi sarsıyordu. Geminin ortasında önce bir küpeşteyi sonra diğerini aşıyor, genellikle ortayı suyla kaplıyordu. McCoy duyamadığı bir şeyler haykırıyordu. Uzandı, diğerini omuzlarından yakaladı ve kulağı onun ağzına gelecek şekilde yaklaştırdı.

"Saat üç," dedi, McCoy'un sesi hâlâ güvercinimsi niteliğini koruyordu, ama sanki uzaklardan gelirmiş gibi boğuktu. "İki yüz elli mil ilerledik. Crescent Adası yalnızca üç mil uzakta, tam önümüzde bir yerlerde. Üzerinde hiç ışık yok. Devam edersek çarpacağız ve gemiyle birlikte biz de kaybolacağız."

"Ne yapalım diyorsun, traverse çıkıp duralım mı?"

"Evet; gün doğana kadar traverse çıkalım. Bizi yalnızca dört saat geciktirir."

Böylece *Pyrenées*, ateş yüküyle traverse çıkacak, fırtınanın dişlerine takılacak ve yüklenen denize karşı durup savaşacaktı. Yangın yüklü bir kabuktu ve kabuğun dışında da emaneten tutunmuş insan zerreleri ite kaka mücadelesine yardımcı oluyordu.

"Bu fırtına çok sıra dışı," dedi kamaranın kuytusundaki McCoy kaptana. "Normalde yılın bu zamanında fırtına olmaması gerekir. Ama hava durumu hakkında her şey sıra dışı. Ticaret rüzgârları durmuştu ve şimdi de tam ticaret çeyreğinin dışından esiyor." Karanlığa doğru elini salladı, sanki görüşü yüzlerce mil öteye hafifçe erişiyormuş gibi. "Batıya doğru kay-

mış. Oralarda bir yerlerde büyük bir şeyler oluşuyor, bir tayfun ya da öyle bir şey. Bu kadar doğuda olduğumuz için şanslıyız. Ama bu küçük bir esinti," diye ekledi. "Uzun sürmez, o kadarını söyleyeyim."

Gün ışıdığında fırtına normale dönmüştü. Ama gün ışığı yeni bir tehlikeyi ortaya çıkardı. Koyuluk vardı. Deniz bir sisle kaplıydı, daha doğrusu, görüşü engellediği için yoğunluk olarak sise benzeyen, ama deniz üzerinde bir tabakadan fazla olmayan ipeksi bir buğu, çünkü güneş arasından parlıyor ve onu parlak bir ışıltıyla dolduruyordu.

Pyrenées'nin güvertesinden bir gün öncesine göre daha fazla duman çıkıyordu ve subaylarla denizcilerin neşesi sona ermişti. Mutfağın kuytusundan kabin görevlisi çocuğun sızlanması duyuluyordu. Bu onun ilk yolculuğuydu ve yüreğinde ölüm korkusu vardı. Kaptan kayıp bir ruh gibi ortalıkta dolaşıyor, sinirli bir şekilde bıyığını ısırıyor, ne yapacağına karar veremediğinden, suratını asıyordu.

Kızarmış muz ve bir kupa suyla kahvaltısını eden McCoy'un yanında duraklayıp, "Ne düşünüyorsunuz?" diye sordu.

McCoy son muzu da ağzına attı, kupayı başına dikti ve yavaşça etrafına baktı. Konuştuğunda, gözlerinde bir şefkat gülümsemesi vardı:

"Eh, Kaptan, yanacağımıza ilerlesek daha iyi. Güverteleriniz sonsuza kadar dayanmaz. Bu sabah daha da sıcaklar. Giyebileceğim bir çift ayakkabınız var mı? Çıplak ayaklarım rahatsız olmaya başladı."

Pyrenées salınırken iki büyük dalga yemiş sonra gene doğrulmuştu ve ikinci kaptan tüm bu suyu

ambarlara gönderme arzusunu ifade etmişti, yeter ki kapakları açmadan suyu içeri almanın bir yolu bulunsun. McCoy kafasını pusula dolabına eğip yönüne baktı.

"Ben olsam biraz daha döndürürdüm Kaptan," dedi. "Traverse çıktığında sürükleniyor."

"Zaten bir kerte döndürdüm," oldu kaptanın yanıtı. "Yetmez mi?"

"Ben olsam bunu iki kerte yapardım, Kaptan. Bu rüzgâr o batı akıntısını sandığınızdan daha hızlı karşılıyor."

Kaptan orta yolu bulup bir buçukta karar kıldı ve McCoy ve ikinci kaptanla birlikte karayı gözlemek üzere yukarı çıktı. Yelkenler açılmıştı, dolayısıyla da *Pyrenées* on mil yapıyordu. Önlerindeki deniz hızla yatışıyordu. İpeksi sis açılmamıştı ve saat onda Kaptan Davenport sinirlenmeye başladı. Herkes görev yerlerinde, çılgınlar gibi *Pyrenées*'yi rüzgâra karşı çevirme görevine atılmak için hazır bekliyordu. Önlerindeki kara, dalgaların çarptığı bir resif, böylesi bir sisin içinde ortaya çıktığında, feci şekilde yakın olacaktı.

Bir saat daha geçti. Yukarıdaki üç gözcü gayretle ipeksi parlaklığa bakıyordu. "Mangareva'yı kaçırırsak ne olur?" diye aniden sordu Kaptan Davenport.

McCoy, gözünü ayırmadan, yumuşakça yanıt verdi:

"Ne olacak, bırak gidelim kaptan. Yapabileceğimiz başka bir şey yok. Bütün Paumotu Adaları önümüzde. Resifler ve atoller arasında bin mil gidebiliriz. Bir yerlere varmak zorundayız."

"O zaman gidelim." Kaptan Davenport güverteye inme niyetini gösterdi. "Mangareva'yı ıskaladık. Bir sonraki ada Allah bilir nerede. Diğer yarım kerteyi de döndürseydim keşke," diye itiraf etti bir an sonra. "Bu lanetli akıntı seyrüseferciye şeytanlık ediyor."

"Eski seyrüseferciler Paumatular'a Tehlikeli Takımadalar derdi," dedi McCoy, geminin kıçüstüne vardıklarında. "Bu akıntı da o isimden kısmen sorumludur."

"Bir keresinde Sydney'de denizci bir arkadaşımla konuşuyordum," dedi Bay Konig. "Paumatular'da alışveriş ediyordu. Bana sigorta priminin yüzde on sekiz olduğunu söyledi. Doğru mu?"

McCoy gülümseyip başını salladı.

"Ama sigorta ettirmezler," diye açıkladı. "Gemi sahipleri her yıl uskunaların değerinin yüzde yirmisini masrafa yazar."

"Tanrım!" diye inledi Kaptan Davenport. "Bu uskunaların ömrünü yalnızca beş yıl yapar!" Üzüntüyle başını sallayıp mırıldandı, "Meşum sular! Meşum sular!"

Gene kabine, büyük genel haritaya bakmaya gittiler ama zehirli dumanlar onları aksırıp tıksırarak güverteye çıkmaya zorladı.

"İşte Moerenhout Adası," dedi, yaydığı haritada bir adayı gösteren Kaptan Davenport. "Rüzgâr altında yüz milden uzak olamaz."

"Yüz on," diye kuşkuyla başını salladı McCoy. "Yapılabilir ama çok zor. Kumsala sokabilirim, ama resife de çarptırabilirim. Kötü bir yer, çok kötü bir yer."

"Şansımızı deneyeceğiz," oldu Kaptan Davenport'un kararı ve rotayı hesaplamaya koyuldu.

Öğleden sonra erken bir saatte, gece adayı görmeden geçmemek için yelken küçültüldü ve ikinci öksüz nöbet sırasında mürettebat yeniden neşesini buldu. Kara çok yakındı ve sıkıntıları sabaha sona erecekti.

Sabah, kavurucu bir tropik güneşle ağardı. Güneydoğu ticaret rüzgârı doğuya dönmüş, *Pyrenées*'yi sekiz mille ilerletiyordu. Kaptan Davenport kaba kompas hesabını yaptı, sürüklenme için geniş bir pay bıraktı ve Moerenhout Adasının on milden daha uzak olmadığını ilan etti. *Pyrenées* bu on mili kat etti; on mil daha kat etti ve üç direğin tepesindeki gözcüler de güneşte parlayan denizden başka bir şey görmediklerini bildirdiler.

"Ama size söylüyorum, kara orada," diye bağırdı Kaptan Davenport kıçüstünde durduğu yerden. McCoy yatıştırıcı bir şekilde gülümsedi ama kaptan ona deli deli bakıyordu, sekstantını kaptı ve bir okuma daha yaptı.

Gözlemini yaptığında, "Haklı olduğumu biliyordum," diye neredeyse bağırdı. "Yirmi bir, elli beş güney; yüz otuz altı, iki batı. İşte buradayız. Daha sekiz mil rüzgâr üstündeyiz. Siz ne ölçtünüz Bay Konig?"

İkinci kaptan kendi rakamlarına baktı ve hafif bir sesle dedi ki:

"Yirmi bir, elli beş tamam ama benim boylamım yüz otuz altı, kırk sekiz çıkıyor. Bu bizi önemli ölçüde rüzgâr altına sokuyor..."

Ama Kaptan Davenport onun rakamlarını o kadar küçümser bir sessizlikle karşıladı ki Bay Konig dişlerini sıkıp sessizce küfretti.

"Uzaklaştırın," diye emretti kaptan dümendeki adama. "Üç kerte – orada sabit tut, doğru ilerle!"

Sonra rakamlarına döndü ve yeniden hesapladı. Yüzü ter içindeydi. Bıyığını, dudaklarını ve kalemini ısırdı, bir hayalete bakar gibi rakamlara baktı. Aniden, sert bir hamleyle hesapları yaptığı kâğıdı avucunda buruşturdu ve ayağının altında ezdi. Bay Konig kinle arkasını döndü, bu sırada Kaptan Davenport da kabine yaslandı, yarım saat boyunca hiç konuşmadı ve suratında bir umutsuzluk ifadesiyle rüzgâr altına bakmakla yetindi.

"Bay McCoy," dedi aniden. "Harita bir grup ada gösteriyor ama kaç tane oldukları belli değil, orada, kuzey ya da kuzey-kuzeybatı yönünde, kırk mil kadar ötede, Acteon Adaları. Ne dersiniz?"

"Dört taneler, hepsi de alçak," diye yanıt verdi McCoy. "Güneydoğudaki birinci Matuerui – insan yok, lagün girişi yok. Sonra Tenarunga gelir. Burada bir düzine kadar insan yaşardı ama şimdiye gitmiş olabilirler. Zaten geminin gireceği yer yok, yalnızca bir filikanın girebileceği, bir kulaçlık bir açıklık var. Vehauga ve Teua-raro da diğer ikisi. İnsan yok, giriş yok, çok alçak. Burada *Pyrenées* için yatak yok, tamamen harap olur."

"Şu işe bak!" Kaptan Davenport çileden çıkmıştı. "İnsan yok, giriş yok! Bu adalar ne boka yarar?"

"Peki o zaman," diye heyecanlı bir av köpeği gibi havladı. "Harita kuzeybatıda bir sürü ada gösteriyor.

Onlara ne dersiniz? Birinde gemimi sokabileceğim bir giriş bulunur mu?"

McCoy sükûnetle düşündü. Haritaya bakmadı. Tüm bu adalar, resifler, sığlıklar, lagünler, girişler ve mesafeler hafızasındaki haritada kayıtlıydı. Onları, şehirde yaşayan bir kişinin binaları, sokakları, geçitleri bildiği gibi biliyordu.

"Papakena ve Vanavana şurada, batı ya da batı-kuzeybatı yönünde, yüz mil civarında bir uzaklıktalar," dedi. "Birinde yaşayan yok, diğerindekilerin de Cadmus Adasına gittiklerini duydum. Her halükârda, her iki lagünün de girişi yok. Ahunui bir yüz mil daha ötede, kuzeybatıda, giriş yok, insan yok."

"Pekiyi, kırk mil ötelerinde iki ada var?" diye sordu, haritadan başını kaldıran Kaptan Davenport.

McCoy başını salladı.

"Paros ve Manuhungi – giriş yok, insan yok. Nengo-Nengo da onların kırk mil ötesinde, orada da insan ve giriş yoktur. Ama şurada Hao Adası var. Tam da yeri. Lagün otuz mil boyunda, beş mil eninde. Birçok insan yaşıyor. Genellikle su bulabilirsiniz. Ve dünyadaki herhangi bir gemi de girişten geçebilir."

Durdu ve tam da o sırada haritanın üzerine elinde bir pergelle eğilmiş ve hafif bir inleme çıkartmış bulunan Kaptan Davenport'a endişeyle baktı.

"Hao Adasından daha yakında, girişi olan herhangi bir lagün var mı?" diye sordu.

"Hayır Kaptan, en yakındaki bu."

"Ama bu da üç yüz kırk mil uzakta." Kaptan Davenport yavaşça, kararlı bir şekilde konuşuyordu. "Tüm bu insanların sorumluluğunu alamam.

Acteon'da batıracağım." Bu kez batı akıntılarına her zamankinden fazla pay bırakıp rotayı değiştirdikten sonra, "Üstelik bu güzel bir gemi," diye üzülerek ekledi.

Bir saat sonra gök bulutlarla kaplanmıştı. Güney ticaret rüzgârı esmeye devam ediyordu ama okyanus dama tahtası gibi sağanaklarla kaplıydı.

"Saat birde orada oluruz," diye güvenle ilan etti Kaptan Davenport. "En geç ikide. McCoy, onu insanların olduğu bir yerde karaya oturt."

Güneş bir daha görünmedi, saat birde de kara görünmemişti. Kaptan Davenport geriye, *Pyrenées*'nin eğimli dümen suyuna bakıyordu.

"Yüce Tanrım!" diye haykırdı. "Doğu akıntısı mı? Şuna bakın!"

Bay Konig kuşkuluydu. McCoy ikircikliydi ama Paumotular'da doğu akıntısının olmaması için bir neden olmadığını söyledi. Birkaç dakika sonra bir sağanak *Pyrenées*'yi bir süreliğine rüzgârdan mahrum bıraktı ve boşlukta güçlü bir şekilde sallanmaya başladı.

"Derin şu iskandil halatı nerede? Sen, onu buraya getir!" Kaptan Davenport iskandil halatını tutup, kuzeydoğuya doğru bükülmesini izledi. "İşte, şuna bakın! Kendiniz tutun."

McCoy ve ikinci kaptan da denediler ve halatın, akıntının etkisinde sertçe sarsılıp titreştiğini gördüler.

"Dört knotluk bir akıntı," dedi Bay Konig.

"Batı yerine doğu akıntısı," dedi Kaptan Davenport, McCoy'a doğru, kabahati ona yüklemek istermiş gibi suçlayıcı bir ifadeyle bakarak.

"Bu da Kaptan, bu sularda sigortanın yüzde on sekiz olmasının nedenlerinden biri," diye neşeyle yanıt verdi McCoy. "Hiç bilemezsiniz. Akıntılar hep değişir. Kitaplar yazan bir adam vardı, adını unuttum, Casco yatında. Takaroa'yı otuz mil şaşırıp Tikei'ye vardı, akıntı yüzünden. Şimdi artık rüzgâr üstündesiniz, birkaç kerte dönseniz iyi olur."

"Ama bu akıntı beni rotamdan ne kadar saptırdı?" diye sinirli sinirli sordu kaptan. "Ne kadar döneceğimi nereden bileceğim?"

"Bilmiyorum kaptan," dedi çok nazikçe McCoy.

Rüzgâr geri geldi ve güvertesi tütüp canlı, gri ışık altında parıldayan *Pyrenées* doğrudan rüzgâr altına doğru ilerledi. Sonra geri döndü ve bir iskeleden bir sancaktan volta atarak zikzaklar çizdi ve Acteon Adalarını bulmak için denizi taramaya başladı, ama direklerin tepesindeki gözcüler bir şey göremedi.

Kaptan Davenport çılgına dönmüştü. Hiddeti somurtkan bir sessizliğe dönüşmüş, bütün öğleden sonrasını kıçüstünü arşınlayarak ya da çarmıklara yaslanarak geçirmişti. Akşam olduğunda, McCoy'un fikrini bile almadan, dönmüş ve kuzeybatıya yönelmişti. Çaktırmadan haritaları ve pusula dolabını gözleyen Bay Konig'le açıkça ve masumane bir biçimde pusula dolabına bakan McCoy, Hao adasına yollandıklarını biliyorlardı. Gece yarısı sağanaklar sona erdi ve yıldızlar belirdi. Kaptan Davenport açık bir gün umuduyla neşelenmişti.

"Sabah bir gözlem yapacağım," dedi McCoy'a, "fakat enlemimizin ne olduğu bir muamma. Ama

Sumner yöntemini kullanacağım ve bunu çözeceğim. Sumner hattını biliyor musunuz?"

Sonra McCoy'a bunu ayrıntılarıyla açıkladı.

O gün hava açıktı, ticaret rüzgârı istikrarlı bir şekilde doğudan esiyordu ve Pyrenées düzgün bir şekilde dokuz mil sürat yaptı. Hem kaptan hem de yardımcısı konumlarını Sumner hattında buldular ve uzlaştılar ve öğleyin yeniden uzlaştılar ve sabah ölçümlerini öğlen ölçümleriyle doğruladılar.

"Yirmi dört saat daha ve oradayız," diye Kaptan Davenport McCoy'a güvence verdi. "Yaşlı kızın güvertelerinin dayanıyor olması bir mucize. Ama daha fazla dayanamazlar. Dayanamazlar. Bakın nasıl tütüyorlar, her gün daha da fazla. Halbuki en başta sağlam bir güverteydi, Frisco'da yeni kalafatlanmıştı. Yangın ilk çıktığında ve kapakları kapattığımızda çok şaşırdım. Şuna bakın!"

Lafını kesip, güvertenin altı-yedi metre yukarısında, mizana direğinin rüzgâr altında dolanıp titreşen bir duman helezonuna ağzı açık bakakaldı.

"Bak sen, bu nasıl gitti oraya?" diye sordu öfkeyle.

Aşağısında duman yoktu. Güverteden yükselmiş, rüzgârdan direk tarafından korunmuş ve her nasılsa o yükseklikte şeytanca biçim almıştı. Direkten uzaklaştı, bir anlığına tehdit eder gibi kaptanın tepesinde durdu. Bir an sonra rüzgâr onu dağıtmıştı ve kaptanın ağzı eski halini aldı.

"Dediğim gibi, kapakları ilk kapattığımızda, şaşırmıştım. Sağlam bir güverteydi, ama gene de kevgir gibi tütüyordu. O zamandan beri de, kalafatladık da kalafatladık. Bu kadar duman çıkması için

aşağıda muazzam bir basınç oluşmuş olması gerekir."

Öğleden sonra hava gene kapandı ve sağanaklı, puslu bir hava oluştu. Rüzgâr güneydoğuyla kuzeydoğu arasında gidip geldi, gece yarısı *Pyrenées* güneybatıdan gelen sert bir sağanağa yakalandı ve o andan itibaren rüzgâr kesintili olarak esmeye devam etti.

Sabahın yedisinde, güneşi görme umudu doğu ufkundaki puslu bulut kümeleri tarafından silindiğinde, Kaptan Davenport, "Hao'ya on ya da on birden önce varamayacağız," diye yakındı. Bir an sonra da sızlanırcasına sordu, "Peki akıntılar ne âlemde?"

Direklerin tepesindeki gözcüler bir şey bildirmedi ve gün puslu durgunluklar ve şiddetli sağanaklarla geçti. Akşam olduğunda batıdan deniz kabarmaya başladı. Barometre 29,50'ye düşmüştü. Rüzgâr yoktu ama deniz kaygı verici biçimde kabarmasını sürdürdü. Kısa sürede *Pyrenées* batıdaki karanlıklardan bitmez tükenmez biçimde gelen muazzam dalgalarda çılgınca sallanmaya başladı. Her iki vardiyanın da becerebildiği kadar hızlı bir şekilde yelkenler küçültüldü ve yorgun mürettebat işini bitirdiğinde, homurdanan ve itiraz eden, özellikle hayvansı ve tehditkâr sesleri karanlıkta duyulabiliyordu. Bir kez sancak vardiyası kıç tarafa, yelkenleri bağlayıp sağlama almaya çağrıldığında, adamlar küskünlüklerini ve isteksizliklerini açıkça sergilediler. Her yavaş hareket bir protesto, bir tehditti. Hava rutubetli ve zamk gibi yapışkandı; rüzgârın yokluğunda herkes soluk almaya çalışıyordu. Yüzler ve çıplak kollar ter içindeydi ve suratı hiç olmadığı kadar kasvetli

ve endişeli, gözleri de sıkıntılı ve sabit olan Kaptan Davenport yaklaşan felaketin beklentisi altında eziliyordu.

"Batıya doğru gidiyor," dedi cesaretlendirircesine McCoy. "En kötüsü, kenarından geçeceğiz."

Ama Kaptan Davenport rahatlatılmayı reddetti ve lamba ışığında kitapçığındaki, kaptanlar için tayfunda izlenecek stratejilerle ilgili bölümü okudu. Geminin ortalarında bir yerlerden kabin görevlisi çocuğun kısık hıçkırıkları duyuluyordu.

Kaptan Davenport "Of, sussana!" diye aniden ve öyle bir şiddetle bağırdı ki gemideki herkes şaşırdı ve oğlan çığınca bir dehşete kapıldı.

"Bay Konig," dedi hiddet ve sinirden titreyen bir sesle kaptan, "lütfen öne gidip şu veledin ağzını bir paspas beziyle tıkar mısınız?"

Ama giden McCoy oldu ve birkaç dakika içinde çocuk teskin olup uyumuştu.

Gün doğmadan kısa bir süre önce hava güneydoğudan doğru ilk kez hareketlenmeye başladı ve giderek daha güçlü bir esintiye dönüştü. Güvertede herkes ardından gelecek olanı bekliyordu. "İşler yolunda, kaptan," dedi omuzunun dibinden McCoy. "Tayfun batıya doğru ilerliyor, biz de güneyindeyiz. Bu esinti eteklerden içeri çekiyor. Daha kuvvetli esmez. Yelkenleri açmaya başlayabilirsiniz."

"Peki ne işe yarayacak? Nereye doğru yelken açacağım? Bu gözlem yapmadan geçen ikinci gün ve Hao Adasını dün sabah görmüş olmamız gerekirdi. Ne tarafta, kuzey mi, güney mi, doğu mu batı mı? Bunu söyleyin, hemen yelken açayım."

"Ben seyrüseferci değilim, kaptan," dedi McCoy o yumuşak üslubuyla.

"Ben öyle olduğumu sanıyordum," oldu yanıt, "ama bu Paumotular'a gelmeden önceydi."

Öğle saatinde, gözcülerden "İleride kırılan dalgalar!" çığlığı duyuldu. *Pyrenées* uzaklaştırıldı, yelkenler ardı ardına gevşetilip toplandı. *Pyrenées* sürükleniyor ve onu kırılan dalgalara doğru yöneltecek olan akıntıya karşı savaşıyordu. Subaylar ve tayfalar çılgınlar gibi çalışıyor, aşçı ve kabin görevlisi çocuk, bizzat Kaptan Davenport ve McCoy onlara yardım ediyordu. Ucuz kurtuldular. Alçak bir topuktu, çıplak ve tehlikeli bir yer, denizin sürekli kırıldığı, üzerinde kimsenin yaşamayacağı, deniz kuşlarının bile uğramadığı bir yer. Rüzgâr onu uzaklaştırmadan önce, *Pyrenées* yüz metre kadar uzağından geçti ve o anda, işi bitmiş, soluk soluğa kalmış tüm müretteba McCoy'un başına küfürler yağdırmaya başladı – tekneye binen, onları Mangareva'ya yönelmeye ikna eden ve Pitcairn'in güveninden uzaklaştırıp bu yanıltıcı ve korkunç sularda kesin yıkıma sürükleyen McCoy'a. Ama McCoy'un sakin ruhu tedirgin olmadı. Onlara basit ve zarif cömertlikle gülümsedi ve bir şekilde, onun yüce iyiliği onların karanlık ve meşum ruhlarına nüfuz etti, onları utandırdı ve bu utanç, gırtlaklarında tınılayan küfürleri dindirdi.

"Meşum sular! Meşum sular!" diye söyleniyordu Kaptan Davenport, gemisi uzaklaşırken ama birdenbire durup, hemen arkalarında olması gereken topuğa baktı, ama o *Pyrenées*'nin rüzgâr tarafına geçmiş, hızla rüzgâr üstüne doğru uzaklaşmaya başlamıştı bile.

Oturdu ve başını ellerinin arasına gömdü. Onun gördüğünü, ikinci kaptan gördü, McCoy gördü, mürettebat da gördü. Topuğun güneyinde, doğu yönünde bir akıntı onları topuğa doğru sürüklemişti; topuğun kuzeyindeyse batı yönünde aynı şekilde güçlü bir akıntı gemiyi yakalamış, uzaklaştırıyordu.

"Bu Paumotular'dan söz edildiğini evvelce de duymuştum," diye homurdandı kaptan, bembeyaz olmuş suratını ellerinin arasından kaldırırken. "Kaptan Moyendale gemisini orada kaybettikten sonra bana anlatmıştı. Ben de arkasından gülmüştüm. Tanrı beni bağışlasın, gülmüştüm." McCoy'a, "Bu hangi topuk?" diye sormak için ara verdi.

"Bilmiyorum, Kaptan."

"Neden bilmiyorsunuz?"

"Çünkü daha önce görmemiştim ve çünkü kimseden duymamıştım. Haritalarda olmadığını biliyorum. Buraların haritası hiç doğru dürüst çıkarılmadı."

"O zaman, nerede olduğumuzu da bilmiyorsunuz."

"Sizden fazla değil," dedi nazikçe McCoy.

Öğleden sonra dörtte hindistancevizi ağaçları görüldü, sanki denizden çıkıyormuş gibiydiler. Biraz sonra bir atolün alçak toprakları denizden yükseldi.

"Şimdi artık nerede olduğumuzu biliyorum, kaptan." McCoy dürbünü gözlerinden ayırdı. "Bu Resolution Adası. Hao Adasının kırk mil ötesindeyiz ve rüzgâra karşıyız."

"O zaman karaya oturtmaya hazır olun. Giriş nerede?"

"Yalnızca kanoyla girilebilecek bir açıklık var. Ama artık nerede olduğumuzu bildiğimize göre, Barclay de Tolley'e gidebiliriz. Buradan yalnızca yüz yirmi mil ötede, kuzey-kuzeybatıda. Bu esintiyle, yarın sabah dokuzda orada oluruz."

Kaptan Davenport haritayı inceledi ve düşünmeye başladı.

"Eğer burada batırırsak," diye ekledi McCoy, "gene de filikalarla Barclay de Tolley'e gitmek zorundayız."

Kaptan emirlerini verdi ve bir kez daha *Pyrenées* bu düşmanca sularda başka bir merhaleye atıldı.

Ertesi öğleden sonra geminin dumanlı güvertesinde umutsuzluk ve isyan yaşanıyordu. Akıntı artmış, rüzgâr azalmış ve *Pyrenées* batıya sürüklenmişti. Gözcü Barclay de Tolley'i doğuda gördü, direğin tepesinden güçbela görülebiliyordu ve *Pyrenées* saatlerce beyhude yere oraya ulaşmaya çalıştı. Sürekli, bir serap gibi, hindistancevizi ağaçları ufukta diziliyordu, yalnızca direğin tepesinden görülmek üzere. Güvertede, dünyanın eğiminçe gizlenmekteydiler.

Kaptan Davenport yeniden McCoy'a ve haritalara başvurdu. Makemo yetmiş beş mil güneybatıdaydı. Lagünü otuz mil uzunluğundaydı ve girişi mükemmeldi. Kaptan Davenport emirlerini verdiğinde, mürettebat görevi reddetti. Ayaklarının altındaki cehennem ateşinden yeteri kadar çektiklerini ilan ettiler. İşte kara oradaydı. Gemi gidemese ne olurdu? Filikalarla oraya gidebilirlerdi. O zaman, bırakın yansındı. Hayatlarının onlar için bir anlamı vardı.

Gemiye sadakatle hizmet etmişlerdi, şimdi de kendi kendilerine hizmet edeceklerdi.

Filikalara doğru atıldılar, ikinci ve üçüncü kaptanları bir kenara ittiler ve filikaları çıkartıp indirmeye hazırlandılar. Kaptan Davenport ve ikinci kaptan, altıpatlarlar ellerinde kıçüstünün kenarına doğru ilerlerken, kamaranın tepesine tırmanmış olan McCoy konuşmaya başladı.

Tayfalarla konuşuyordu ve güvercin gibi, kumru gibi sesini duyar duymaz, durup dinlediler. Onlara kendi tarifsiz dinginliğini ve huzurunu yaydı. Yumuşak sesi ve basit düşünceleri sihirli bir ırmak gibi onlara doğru aktı ve iradeleri dışında onları yatıştırdı. Çoktandır unuttukları şeyleri hatırladılar ve bazıları çocukluklarının ninnilerini, günün sonunda annelerinin kollarındaki memnuniyetlerini ve huzurlarını hatırladılar. Artık dünyada sıkıntı yoktu, tehlike yoktu, dert yoktu. Her şey olması gerektiği gibiydi ve karayı arkalarında bırakıp bir kez daha ayaklarının altında sıcak cehennem ateşiyle denize dönmeleri normal bir şeydi.

McCoy basit konuştu ama önemli olan ne konuştuğu değildi. Üretebileceği herhangi bir kelimeden daha güzel konuşan, onun kişiliğiydi. Bu büyülü incelikti ve çok derin bir ruh simyasıydı – ruhun esrarlı yayılımı, baştan çıkarıcı, tatlı bir şekilde mütevazı ve korkunç bir şekilde buyurgan. Bu, ruhlarının karanlık dehlizlerindeki aydınlık, subayların ölüm kusan parlak altıpatlarlarındakinden çok daha büyük bir saflık ve nezaket dürtüsüydü.

Adamlar isteksizce oldukları yerde sallandılar ve ipleri çözenler hızla yeniden bağladı. Sonra, önce biri, sonra bir diğeri, sonra da hepsi hantal adımlarla oradan uzaklaşmaya başladı.

Kamaranın üstünden inerken, McCoy'un yüzü çocukça bir zevkle parlıyordu. Sorun yoktu. Zaten atlatılmış bir sorun da yoktu. Hiç sorun olmamıştı, çünkü onun yaşadığı mutluluk dünyasında böyle şeylere yer yoktu.

"Onları hipnotize ettiniz," diyerek sırıttı, kısık bir sesle konuşan Bay Konig.

"Bunlar iyi çocuklar," oldu aldığı yanıt. "Kalpleri iyi. Zor bir dönem geçirdiler ve çok çalıştılar, sonuna kadar da çok çalışacaklar."

Bay Konig'in yanıt verecek zamanı yoktu. Sesinden emirler yankılanıyor, tayfalar itaat etmek için atılıyor ve *Pyrenées* de pruvası Makemo yönüne dönecek şekilde rüzgâr yönünden sapıyordu.

Rüzgâr çok hafifti ve günbatımından sonra tamamen kesildi. Tahammül edilemeyecek bir sıcak vardı ve hem başta hem de kıçta adamlar uyumakta zorluk çekiyordu. Güverte yatılamayacak kadar sıcaktı ve aralıklardan sızan zehirli dumanlar kötü ruhlar gibi geminin üzerinde dolaşıyor, dikkatsiz olanların burun deliklerine ve gırtlaklarına giriyor, aksırmalarına ve öksürmelerine neden oluyordu. Tepelerindeki soluk kubbede yıldızlar tembelce göz kırpıyordu ve doğudan yükselen dolunay, güverte boyunca, küpeştede, direklerde ve serenlerde dans edip birbirine dolanan dumandan demetler, iplikler ve örümcek ağlarına ışığıyla dokunuyordu.

"Anlatın bana," dedi Kaptan Davenport, yanan gözlerini ovuştururken, "Pitcairn'e ulaştıktan sonra Bounty ahalisine ne oldu? Benim okuduğuma göre Bounty'yi yakmışlar ve yıllar geçtikten sonra fark edilmişlerdi. Ama arada ne oldu? Hep merak etmişimdir. Boyunlarında ilmekle yaşayan adamlardı. Bazı yerliler de vardı. Sonra kadınlar. Bu, daha baştan sorun gibi duruyor."

"Sorun vardı," diye yanıtladı McCoy. "Kötü adamlardı. En baştan kadınlar için kavga ettiler. İsyancılardan biri, Williams, karısını kaybetti. Kadınların hepsi Tahitiliydi. Karısı deniz kuşlarını avlarken uçurumdan yuvarlandı. O zaman o da yerlilerden birinin karısını elinden aldı. Yerlilerin hepsi buna çok kızdı ve neredeyse bütün isyancıları öldürdüler. Sonra kurtulan isyancılar yerlilerin hepsini öldürdü. Kadınlar da yardım etti. Yerliler de birbirlerini öldürdü. Herkes herkesi öldürdü. Çok kötü adamlardı.

"Timiti başka iki yerli tarafından, dostluk için saçlarını örerlerken öldürüldü. Beyaz adamlar onları bu iş için göndermişlerdi. Sonra beyaz adamlar onları öldürdü. Tullaloo'nun karısı, koca olarak beyaz bir adam istediği için onu bir mağarada öldürdü. Çok haindiler. Tanrı yüzünü onlardan gizlemişti. İki yılın sonunda, bütün yerli erkekler ve dördü dışında beyaz adamlar öldürülmüştü. Kalanlar Young, John Adams, büyükbüyükbabam olan McCoy ve Quintal'dı. O da çok kötü bir adamdı. Bir seferinde, ona yeteri kadar balık tutmadığı için, karısının kulağını ısırıp kopartmıştı."

"Kötü bir güruhtu!" dedi Bay Konig.

"Evet, çok kötüydüler," diye kabul etti McCoy ve kumru sesiyle günahkâr atalarının kan ve ihtirasını sakince anlatmayı sürdürdü. "Büyük büyükbabam cinayetten, kendi elleriyle ölmek için kurtuldu. Bir imbik yaptı ve ti bitkisi kökünden alkol üretti. Quintal onun dostuydu ve hep birlikte sarhoş oluyorlardı. Sonunda McCoy hezeyana kapıldı ve boynuna bir kaya bağlayıp denize atladı.

"Quintal'ın karısı, hani şu kulağını ısırdığı da uçurumdan düşüp öldü. Sonra Quintal, Young'a gidip karısını istedi, ardından Adams'a gidip onun karısını istedi. Adams ve Young, Quintal'dan korkuyorlardı. Onları öldüreceğini biliyorlardı. Bunun üzerine ikisi birlikte, bir baltayla onu öldürdüler. Sonra Young öldü. Ve yaşadıkları bütün sorunlar bu kadardı."

"Bence de," diye homurdandı Kaptan Davenport. "Öldürecek kimse kalmamıştı."

"Görüyorsunuz ya, Tanrı yüzünü onlardan gizlemiş," dedi McCoy.

Sabaha yalnızca doğudan hafif bir esinti vardı ve bunun gücüyle güney yönünde kayda değer bir ilerleme sağlayamayan Kaptan Davenport iskele yönünde tam bir dönüş emretti. O kadar sığınma limanında onu kandıran o korkunç batı akıntısından korkuyordu. Sükûnet bütün gün ve gece devam etti, bu arada azaltılmış muz tayınına talim eden tayfalar homurdanıyordu. Aynı zamanda, güçten düşüyor ve yalnızca muz yemenin neden olduğu karın ağrılarından şikâyet ediyorlardı. Bütün gün akıntı *Pyrenées*'yi batıya doğru sürükledi ama onu güneye yöneltecek rüzgâr yoktu. İlk öksüz nöbet sırasında, güneyde hindistancevizi

ağaçları görüldü, püsküllü tepeleri suyun üzerinde yükseliyor ve altında alçak bir atolün bulunduğunu gösteriyordu.

"Bu Taenga Adası," dedi McCoy. "Bu akşam bir esintiye ihtiyacımız var, yoksa Makemo'yu ıskalayacağız."

"Güney ticaret rüzgârına ne oldu?" diye sordu kaptan. "Neden esmiyor? Ne oluyor?"

"Büyük lagünlerdeki buharlaşma – o kadar çoklar ki," diye açıkladı McCoy. "Buharlaşma tüm ticaret sistemini bozuyor. Hatta rüzgârın tersine dönüp, güneybatıdan meltemler esmesine neden oluyor. Burası Tehlikeli Takımadalar, Kaptan."

Kaptan Davenport yaşlı adamın karşısına dikildi, ağzını açtı, tam küfretmek üzereydi ki, durdu ve kendini tuttu. McCoy'un varlığı beynini karıştıran ve gırtlağını titreten küfürlere bir karşı koyuştu. McCoy'un etkisi birlikte oldukları günler boyunca artıyordu. Kaptan Davenport denizlerde bir zorbaydı; kimseden korkmaz, hiç lafını sakınmazdı, ama şimdi, kadınsı kahverengi gözleri ve güvercin gibi sesi olan bu yaşlı adamın karşısında küfredemediğini görüyordu. Bunu idrak ettiğinde, Kaptan Davenport sert bir şok yaşadı. Bu yaşlı adam yalnızca McCoy'un tohumuydu, Bounty'den McCoy'un, İngiltere'de darağacının beklediği, Pitcairn Adasındaki kan, ihtiras ve şiddetli ölümün ilk günlerinde kötülüğün gücü olan McCoy'un.

Kaptan Davenport dindar değildi ama gene de o anda diğerinin ayağına kapanmak için çılgınca bir dürtü hissetti – ve kim bilir neler söylemek. Bu tutarlı bir düşünce olmaktan çok, onu o kadar derinden etkileyen

bir duyguydu ve bir çocuğun basitliğiyle bir kadının nezaketine sahip bu adamın karşısında, belli belirsiz, kendi değersizliğinin ve ufaklığının farkına varmıştı.

Kuşkusuz, subaylarının ve adamlarının önünde kendini bu kadar alçaltamazdı. Üstelik küfre yol açan kızgınlık da hâlâ içini kavuruyordu. Aniden kamaranın tepesine yumruklarıyla vurdu ve haykırdı:

"Buraya bak ihtiyar, yenilmeyeceğim. Bu Paumotular bana hile yaptı, numara yaptı ve beni aptal yerine koydu. Yenilmeyi reddediyorum. Bu gemiyi götüreceğim, götüreceğim ve Paumotular'dan geçip Çin'e gideceğim, ama ona bir yatak bulacağım. Herkes kaçsa bile ben kalacağım. Paumotular'a göstereceğim. Beni kandıramazlar. O iyi bir kız ve ben onun yanında duracağım, duracak bir levha kalana kadar. Beni duyuyor musun?"

"Ve ben de seninle kalacağım, Kaptan," dedi McCoy.

Gece boyunca hafif, kararsız rüzgârlar güneyden esti durdu, çılgına dönmüş olan kaptan, ateş yüküyle, batıya doğru sürüklenişini seyredip ölçtü ve ara sıra da McCoy'un duymaması için kendi başına yavaşça küfretti.

Gün ışığı güneyde suda yükselen başka palmiye ağaçları gösterdi.

"Bu Makemo'nun rüzgâr altı ucu," dedi McCoy. "Katiu yalnızca birkaç mil batıda, oraya ulaşabiliriz."

Ama iki ada arasından emen akıntı onları kuzeybatıya sürükledi ve öğleden sonra saat birde Katiu'nun palmiyelerinin önce ufukta yükselmesini, sonra da yeniden batmasını seyrettiler.

Birkaç dakika sonra, tam da kaptan kuzeydoğudan gelen akıntıların *Pyrenées*'yi yakaladığını fark ettiğinde, direklerin tepesindeki gözcüler kuzeybatıda hindistancevizi ağaçları gördüler.

"Bu Raraka," dedi McCoy. "Rüzgâr olmadan oraya ulaşamayız. Akıntı bizi güneybatıya sürüyor. Ama dikkatli olalım. Birkaç mil ilerde başka bir akıntı kuzeye doğru gidiyor ve daire çizip kuzeybatıya dönüyor. Bu bizi Fakarava'dan uzaklaştırır ve Fakarava, *Pyrenées* için yatak bulabileceğimiz bir yer."

"Süpürsünler, canları istediği kadar," dedi hararetle Kaptan Davenport. "Gene de ona yatak olacak bir yer bulacağız."

Ama *Pyrenées*'deki durum bir doruğa ulaşıyordu. Güverte o kadar sıcaktı ki sanki birkaç derecelik bir artış alev almasına neden olacaktı. Birçok yerde adamların kalın tabanlı ayakkabıları bile koruma sağlamıyordu ve ayakları yanmasın diye hızlı adımlar atmak zorunda kalıyorlardı. Duman da artmış ve daha keskin kokar hale gelmişti. Gemideki herkesin gözleri yanıyordu ve bir grup verem hastası gibi, hepsi aksırıp öksürüyordu. Öğleden sonra filikalar hazırlanıp donatıldı. Subayların aletlerinin yanında, son kuru muz paketleri bunlara yerleştirildi. Hatta Kaptan Davenport güvertenin her an patlayacağından endişe ettiği için kronometreyi bile büyük filikaya yerleştirmişti.

Gece boyu bu anlayış herkeste güçlendi ve sabahın ilk ışıklarıyla, çukurlaşmış gözler ve solgun benizleriyle, sanki *Pyrenées*'nin hâlâ sağlam ve kendilerinin de hayatta olmalarından şaşkınlık duyar gibi birbirlerine baktılar.

Kaptan Davenport zaman zaman hızlı adımlarla, zaman zaman da o vakur haline hiç yakışmayan hoplama zıplamalarla, tüm güverteyi teftiş etti.

"Artık saatler kaldı, hatta belki de dakikalar," dedi kıçüstüne döndüğünde.

Kara çığlığı direğin tepesinden geldi. Güverteden kara görülmüyordu ama McCoy yukarı çıktı, bunu fırsat bilen kaptan da yürekten küfretti. Ama küfürler birdenbire, kuzeydoğuda gördüğü koyu renk çizgiyle birlikte kesildi. Bu sağanak değil, dosdoğru bir esintiydi – kesintiye uğrayan ticaret rüzgârı, düzenli yönünün sekiz kerte dışındaydı ama işini görüyordu.

"Sabit tutun Kaptan," dedi McCoy kıçüstüne gelir gelmez. "Bu Fakarava'nın güney ucu ve geçitten son sürat, rüzgâr apazlamada ve bütün yelkenler açık halde gireceğiz."

Bir saatin sonunda, hindistancevizi ağaçları ve alçak toprak güverteden görülebiliyordu. *Pyrenées*'nin direncinin sonuna gelinmiş olduğunun ağırlığı, herkes tarafından hissediliyordu. Kaptan Davenport üç filikayı arkadan suya saldı ve birbirlerine çarpmasınlar diye içlerine birer adam yerleştirdi. *Pyrenées* sahile yakın yol aldı, dalgaların köpürdüğü atol iki yüz kulaç uzaklıktaydı.

Bir dakika sonra kara ikiye ayrıldı ve dar bir geçitle ötesinde eni otuz, boyu otuz mil uzunlukta büyük bir ayna gibi lagün göründü.

"Şimdi Kaptan."

Dümene uyup geçide yönelirken, *Pyrenées*'nin serenleri son bir kez salındı. Dönüş tam gerçekleşmişti ve daha hiçbir şey çözülmemişti ki adamlar ve

subaylar panik halinde kıçüstüne koşuştu. Hiçbir şey olmamıştı ama bir şeylerin olacağını söylüyorlardı. Neden olduğunu bilemiyorlardı. Yalnızca olacağını biliyorlardı. McCoy gemiye kılavuzluk edebilmek için pruvadaki yerini almak üzere ileri doğru harekete geçmişti ama Kaptan kolundan yakaladı ve onu çevirdi.

"Buradan yap," dedi. "Güverte güvenli değil." Bir an sonra, "Ne oluyor?" diye sordu. "Olduğumuz yerde duruyoruz."

McCoy gülümsedi.

"Sekiz mil hızda bir akıntıya karşısınız, Kaptan," dedi. "Cezir böylece geçitten dışarı çıkıyor."

Bir saatin sonunda *Pyrenées* ancak tekne boyu kadar ilerleyebilmişti, ama rüzgâr arttı ve yeniden ilerlemeye başladı.

"Bazılarınız filikalara binseniz iyi olur," diye emretti Kaptan Davenport.

Tam lafını bitiriyordu ve adamlar da itaat edip harekete geçmeye başlamışlardı ki *Pyrenées*'nin orta güvertesi, bir alev ve duman yığını halinde yelkenlere ve donanımlara doğru yükseldi, bir kısmı orada kalırken, bir kısmı da denize döküldü. Kıçüstünde toplanmış bulunan adamları kurtaran, rüzgârın apazlamadan alınıyor olmasıydı. Filikalara ulaşmak için körlemesine koşuşturdular, ama McCoy'un ikna edici geniş sükûnet ve sonsuz zaman mesajı taşıyan sesi onları durdurdu.

"Sakin olun," diyordu. "Her şey yolunda. Birisi şu oğlanı aşağıya indirsin lütfen."

Dümendeki adam korkuyla işini bırakmıştı ki Kaptan Davenport atılıp dümeni tam zamanında ya-

kaladı ve geminin rotasından çıkıp sahile vurmasını engelledi.

"En iyisi filikaların komutasını alın," dedi Bay Konig'e. "Birini kısa tutun, tam kıç omuzluğunun altında... İçeri girdiğimde, atlanacak yerde olmalı."

Bay Konig tereddüt etti, sonra küpeşteyi aşıp filikaya indi.

"Yarım kerte saptırın Kaptan."

Kaptan Davenport sıçradı. Gemide yalnızca kendisinin kaldığını sanıyordu.

"Tamamdır, yarım kerte," diye yanıt verdi.

Geminin ortasında *Pyrenées* alevli açık bir fırın gibiydi, içinden direklerin üzerine kadar muazzam bir duman kitlesi yükseliyor ve geminin ön bölümünü gözlerden tamamen gizliyordu. Mizana çarmığının kuytusundaki McCoy gemiyi karmaşık kanaldan geçirmek gibi zor bir işi sürdürüyordu. Yangın başlangıç yerinden güverte boyunca kıç tarafa doğru yaklaşıyordu, ana direkte yükselen branda kulesi bir alev perdesi içinde kayboluyordu. Pruvada, göremiyor olsalar da, yelkenlerin hâlâ şişmiş durumda olduğunu biliyorlardı.

"Hiç olmazsa içeri girene kadar bütün brandalar yanmasa," diye homurdandı kaptan.

"Başaracak," diye ona teminat verdi muazzam güveniyle McCoy. "Çok zamanımız var. Başarmalı. Ve içeri girdiğimizde, rüzgârı arkamıza alacağız, o zaman duman bizden uzağa doğru yönelecek ve yangının kıç tarafa doğru ilerlemesini önleyecek."

Alevden bir dil mizana direğine doğru yükseldi, iştahla en alttaki brandalara doğru uzandı, ıskaladı

ve kayboldu. Yukarıdan yanan bir ip parçası tam Kaptan Davenport'un ensesine düştü. O da sanki arı sokmuş gibi çabucak uzanıp o saldırgan ateşi cildinden uzaklaştırdı.

"Ne yönde gidiyoruz Kaptan?"

"Kuzeybatı-batı."

"Batı-kuzeybatıya çevirin."

Kaptan Davenport dümen dolabını çevirip gemiyi düzeltti.

"Batı-kuzey, Kaptan."

"Batı-kuzey oldu."

"Ve şimdi de batı."

Yavaşça, kerte kerte, lagüne girdikçe, *Pyrenées* onu rüzgâr altına alacak daireyi çizdi ve kerte kerte, bin sene vakti olduğunu bilmenin sakin güveniyle, McCoy şarkı söyler gibi değişen rotayı bildirdi.

"Bir kerte daha, Kaptan."

"Bir kerte daha."

Kaptan Davenport dümen dolabını birkaç kademe döndürdü, sonra düzeltmek için aniden geri döndü.

"Öyle kal."

"Öyle kaldı, dosdoğru."

Rüzgâr artık arkadan gelmesine karşın, sıcak o kadar yoğundu ki, Kaptan Davenport yandan pusula dolabına doğru bakmak zorunda kaldı, dümen dolabından kâh bir elini, kâh diğer elini bırakıp, yanan yanaklarını silip korumaya çalıştı.

McCoy'un sakalı kıvrılıp büzüşüyordu ve diğerinin burnuna gelen kokusu, adamı ani bir endişeyle McCoy'a bakmak zorunda bıraktı. Kaptan Davenport ellerini sırayla dümen dolabından ayırıp yanan arka-

larını pantolonuna sürüyordu. Mizana direğindeki bütün yelkenler birden alev aldı ve iki adamı eğilip yüzlerini korumak zorunda bıraktı.

"Şimdi," dedi ileriye, alçak kıyıya bir bakış atan McCoy, "yukarı dört kerte, Kaptan ve bırak gitsin."

Yanan ip ve branda parçaları üstlerine ve çevrelerine dökülüyordu. Kaptanın ayağının dibindeki tüten bir ip parçasının katranlı dumanı şiddetli bir öksürük nöbetine tutulmasına neden oldu, ama bu arada dümeni de bırakmadı.

Pyrenées çarptı, pruvası havalandı ve ileride karaya oturup yavaşça durdu. Darbe nedeniyle yerlerinden kurtulan yanar parçalar yağmur gibi üstlerine döküldü. Gemi biraz daha ilerledi ve bir kez daha vurdu. Omurgasının altındaki nazik mercanları ezdi, ilerledi ve üçüncü kez çarptı.

"İskele alabanda," dedi McCoy, bir dakika sonra, nazikçe, "iskele alabanda?" diye sordu.

"Yanıt vermiyor," oldu cevabı.

"Tamamdır. Dönüyor." McCoy kenardan baktı. "Yumuşak, beyaz kum. Daha iyisi olmazdı. Güzel bir yatak."

Pyrenées kıçını rüzgârdan uzağa döndürürken, kıç tarafta korkutucu bir duman ve alev patlaması oldu. Kaptan Davenport sıcağın verdiği ızdırapla dümenden uzaklaştı, kıç omuzluğun altında yatan filikanın halatına uzandı sonra yanında, onun gitmesini bekleyen McCoy'a baktı.

"Önce siz," diye haykırdı, onu omuzundan yakalayıp neredeyse küpeştenin üzerinden filikaya fırlatan kaptan. Ama alev ve duman çok korkunçtu ve o da

McCoy'un hemen arkasından atladı, her iki adam da halata tutunup filikaya birlikte indiler. Pruvadaki bir denizci emir gelmesini beklemeden halatı bıçakla kesti. Hazır bekleyen kürekler suya daldı ve filika ileri atıldı.

"Güzel bir yatak," dedi arkasına bakan McCoy.

"Ya, güzel bir yatak ve hepsi de sizin sayenizde," oldu aldığı yanıt.

Üç filika ezik mercandan oluşan beyaz kumsaldan uzaklaştı, kumsalın ötesinde, bir hindistancevizi ağaçlığının kıyısında yarım düzine kadar ot kulübe ve heyecan içinde topraklarına gelmiş olan yangını seyreden bir grup yerli görülüyordu.

Filikalar kumsala oturdu ve beyaz kumsala ayak bastılar.

"Şimdi de," dedi McCoy, "Pitcairn'e dönmenin yolunu bulmalıyım."

JACK LONDON
Güney Denizi Hikâyeleri

Tehlikeli akıntılar, köpekbalıkları, fırtınalar, yerliler, kaçınılmaz beyaz adam, yamyamlar, kelle avcıları... Jack London'ın kendi maceralarından ilham alarak yazdığı *Güney Denizi Hikâyeleri*, emperyalizm ve egzotik yerler arasındaki etkileşime dokunaklı bir şekilde bakarken okuru 1900'lerin başındaki Güney Pasifik'e ve onun tropik manzaralarına götürüyor. Jack London'ın usta kaleminden çıkan trajikomik, sürükleyici öykülerle Güney denizlerini keşfedin...

"O bir maceracı ve eylem adamıydı...
Öykülerindeki mükemmellik neredeyse unutuldu."
George Orwell

ALFA
www.alfakitap.com
/alfakitap
/alfakitap
/alfakitap

THG
0584634
DLS

ALFA EDEBİYAT
ISBN 978-605-171-031-0